

I. k. I. *Tel'fy*: Solon adótörvényéről. 20 f. — II. *Tel'fy*: Adalékok az törvénykönyvhöz. 20 f. — III. *Tarkányi*: A legújabb magyar Szentírásról. 40 f. — IV. *Szász K.*: A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. 20 f. — V. *Toldy F.*: Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémia feladása. 20 f. — VI. *Vámbery*: A keleti török nyelvről. 20 f. — XI. *Bartalus*: A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kéziratai- és nyomtatványai. 40 f. (1867—1869.) — II. k. V. *Tel'fy*: Solomos Dénes költeményei és a népszajgati népszeiv. 40 f. — VIII. *Gr. Kun G.*: A sémi magánhangzókról és megjelölés módjáról. 40 f. — IX. *Szilády*: Magyar szófejtogatók. 20 f. — XII. *Szvorényi*: Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. (1869—1872.) — III. k. III. *Szász K.*: Emlékbeszéd Bitniz Lajos felett. 20 f. — V. *Finály*: Emlékbeszéd Engel János felett. 20 f. — VII. *Riedl Sz.*: Emlékbeszéd Schlaicher Agost, külső I. tag felett. 20 f. — VIII. *Dr. Goldsáher I.*: A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — *Riedl Sz.*: Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — X. *Gr. Kun G.*: Adalékok Krim történetéhez. 40 f. (1872—1875.) — IV. k. I. *Brassai*: Paraleipomena kal thomema. A mit nem mondtak s a mit rosszal mondtak a commentatorok Virgílius Aeneide II-ik könyvéről különös tekintettel a magyarra. 80 f. — V. *Dr. Goldsáher I.*: Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletre hozott könyvekről. Jelentés a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Jelentések: orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. — II. *Budenz*: A németországi philológusok és tanfelfiúk 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről. 30 f. (1873—1875.) — V. k. V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Kriza János I. t. felett. 50 f. — VI. *Bartalus I.*: Művészet és nemzetiség. 40 f. — VIII. *Barna F.*: A mutató és más hibás használata. 20 f. — IX. *Imre S.*: Nyelvtörténelmi tanulmányok a nyelvészetre nézve. I. K. 20 f. — X. *Arany L.*: Bérczy Károly emlékezete. (1875—1876.) — VI. k. I. *Maqr A.*: A lány aspiraták kiiktetéséről a zendben. 20 f. — IV. *Dr. Goldsáher I.*: A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. I. K. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Jakab István I. t. felett. 20 f. — VII. *Bartalus*: Emlékbeszéd Mátray Gábor I. t. felett. 20 f. — VIII. *Dr. Goldsáher I.*: A mordvaiak történelmi viszonyosságai. 40 f. — IX. *Tel'fy*: Éranos. 40 f. (1876—1877.) — VII. k. VI. *Tel'fy*: Bankavis Kleon új-görög drámája. 60 f. — VIII. *Ballagi M.*: Emlékbeszéd Székács József I. tag fölött. 40 f. (1877—1879.) — VIII. k. III. *Dr. Goldsáher I.*: Orosz-lapp utazásomból. 40 f. — VII. *Mayer A.*: Az úgynevezett lány aspiraták fonetikus értékéről az ó-indben. I. K. 20 f. (1879—1880.) — IX. k. I. *Budenz*: Emlékbeszéd Schiefner Antal k. tag felett. 20 f. — III. *Ballagi M.*: Nyelvünk fejlődése. 40 f. (1880—1881.) — X. k. III. *Hunfalvy P.*: A M. T. Akadémia szónoki irodalmi társaság. 40 f. — IV. *Joannovics*: Értsük meg egymást. 60 f. — *Ballagi M.*: Baranyai Deesi János és Kis-Viezay Péter közmondásai. 20 f. — *Dr. Pecz V.*: Euripides tropusai összehasonlítva Aeschylus és Sophokles tropusaiéval. I. K. 20 f. — VII. *Szász K.*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — *Bogátsich M.*: Canticale et Passionale Hungaricum. 60 f. — IX. *Jakab E.*: A déli hírlapirodalom története 1848-ig. I. K. — X. *Heinrich G.*: Emlékbeszéd Lipót Gyula kultúr felett. 80 f. — XI. *Bartalus*: Újabb adalékok a magyar történelméhez. 80 f. — XIII. *Bartalus J.*: Újabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — XI. k. I. *Hunfalvy P.*: Ugor vagy török-baltár eredetű-e a magyar nyelv? 40 f. — II. *Tel'fy*: Újgörög irodalmi termékek. 80 f. — III. *Tel'fy*: Középkori görög regények. 60 f. — IV. *Dr. Pozder K.*: Idegen szók a görögben és latinban. I. K. — V. *Vámbery*: A csevacsokról. 60 f. — VI. *Hunfalvy P.*: A számlálás módjai és hónapjai. 40 f. — VII. *Majláth B.*: Telegdi Miklós mester magyar katechézisa 1562-ik évből. 20 f. — VIII. *Dr. Kiss I.*: Káldi György nyelve. I. K. — IX. *Goldsáher I.*: A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — X. *Barna F.*: Vámszer Ármín «A magyarok eredete» című műve néhány főbb állításának bírálata. 20 f. — XI. *Ballagi M.*: A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvtudomány. 40 f. — XII. *Vámbery*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészeti. I. K. (1883—1884.) — XII. k. I. *Dr. Kont I.*: Seneca tragédiái. I. K. 20 f. — II. *Dr. Goldsáher I.*

* A hiányzó számok már elfogytak.

A CILICIAI

OPPIANUS

HALIEUTIKÁJÁNAK

KÉZIRATI HAGYOMÁNYA.

II. (ÉRDEMLEGES) RÉSZ I. FELE.

ÍRTA

VÁRI REZSŐ

I. TAG.

Felolvasta a M. Tud. Akadémia 1911. évi május hó 8-án
tartott ülésében.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

6. A glossák.

Tanulmányunk előzetes, bevezető részében azokat a segéd-eszközöket ismertettük, melyeknek birtokában módunk lehet 'Οππιανός 'Αλειουκός-jának kritikai kiadását eszközölni. Most, hogy a hagyomány érdemleges vizsgálatába bocsátkozunk, legott egy kérdéssel kell foglalkoznunk, mely az 'Οππιανός-kéziratok értékének elbírálásánál nem csekély mértékben esik latba, s melyet a görög epikában mindenütt talán nem is egyforma siker reményével vehetnek fel, t. i. a glossa-kérdéssel. 'Οππιανός műve u. i. glossáló tevékenységre valósággal provokált. A rhetorikus dagály, a tárgyi nehézségek, de főként a rendkívül gazdag szókincs imperative követelték ennek a maga nemében egyedül álló költeménynek érthetővé tételét. K papyrusnak az V. ének 146. versében hagyományozott *δόλον* olvasása arra vall, hogy ezt a glossatori tevékenységet inkább csak a byzantiumi kor grammatikusainak kell tulajdonítani.

'Οππιανός-glossákat először RUTGERSIUS adott ki a Variarum lectionum libri VI (Lugd. Bat. 1618) 562. s kk. lapjain egy amsterdami kéziratból; e glossákat aztán, már mint 'Οππιανός 'Αλειουκός-ból vett glossákat, meg mindig alphabetikus sorrendben ugyan, de bő jegyzetek kíséretében újra kiadta FREDERICUS STRUNZ (Vitembergae 1719), harmadszor kellőképp elrendezve lenyomtatta D'ORVILLE a 22. p. alatt idézett mű IX. kötete 100—142. lapjain; végre mellékelte őket a párisi kéziratokból meritett glossáihoz BUSSEMAKER.

Úgyde sem a sovány Rutgersius-féle glossák, sem a scholionokkal összeelegyített Bussemaker-félék nem képesek világos képet adni arról, hogy a glossálás milyen mederben és milyen arányokban folyt. E czélra a glossákat külön kell választani a scholionoktól.

A Bussemaker Rb (nálam $R_1 + R_2^5$) kéziratával szorosan összefüggő W-t választottam a byzánckiaknak Ὀππιανός-on alkalmazott glossáló tevékenységének bemutatására. Egy erre következő szakaszban azután kísérletet teszek az oppianusi szövegnek a befurakodott glossáktól való megtisztítására.

1. A Vindobouensis philol. Gr. 135 (W*) glossémái.

[fol. 4^r] a) Oppiani Hal. I. 1. πολυσπερέας πολυγόνους || 2. πλωτὸν πλόημον || ἀμειροίτης θαλάσσης || 3. ὄπατον ὄψιλον (!) || 5. ἐννεύεται βόσκαται || διεραὸς διόγρους (ou in ras.) || διεραὸς (as in ras.) διόγρους (ou in ras.) || 7. βουίος μηχανάς || πολύτροπα πολυμήχανα || ἀίγυα βουλάς || 9. ἀφρίστοις πολλοίς || 11. βένθεα πάθη (!) || δόσαντο ἔμαθον || [f. 5^r] 12. δαιμόνιοι ἄθλιοι || γλοῦντη γοῖρον || 14. ἀμφαδίην ἀντί τῷ φανερώς || 17. κνώδαλα θήρια || 18. ἀσπγγones ἐπίκουροι || 19. χεῖμα χεϊμών || θεός φόβον || ὀπώρη τὸ θέρος || 20. ἐπακτήρων θηρητήρων || ἀλεωραὶ καταφογαὶ || 21. δειράδες ἐξοχαὶ τῶν ὄρων || 22. τειαινόμενοι ἐξαπλούμενοι || ὄρεσιν ὄρεσι || [f. 6^r] 23. ἄκος θεραπειᾶ (factum ex -eia) || λοετρῶν πλευτρῶν (!) || 24. ἀένιοι ἀειρήντοι || ταμίαι διοικηταὶ || χλοόουσι θάλλουσι || 25. ποῖαι βοτάναι || ἐλέσθαι: κατὰ (i. e. καθελέσθαι) || 26. εὐδίων αἰθριον || ὄρια εὐκαιρα || δόρπα δίπνα (!) || πάσασθαι γεόσασθαι || 28. τερωπιλῆ εὐφροσύνη; cf. III 581 || ἕπερ παρὸ (!) || 29. ἐφοπλίζονται ἐτοιμάζουσι || 30. ἐπόψιος ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς || 31. κνώσσοντας κοιμωμένους || ἐλήσαντο ἐπὶ ὀρθησαν || 32. κρύβδην λάθρα || δόναξιν καλάμοις || [f. 7^r] 33. τανυπλέκτοισιν τοῖς εἰς μήκος πεπλεγμένοις || ἔρκεσιν δοκτίοις (!) || ἥριπον ἔπεσον || 34. ἀτερπέα ἀηδῆ || ἔκωρσαν ἐπέτοχον || 35. ἀτέμαρται ἀθλοῖ (!) || 36. οὐ σταθερῆ ἀβέβαιος || σαίνει ἀπαθεῖ (!) || 37. ἀθλείουσιν ἀγωνίζουσιν || 38. ἄσχεα ἀκαθέκτως || μαργαίνονται μανικῶ καὶ κινουμένων (!) || [f. 8^r] 39. γαίγηθεν ἀπὸ τῆς γῆς || 41. δοῖρασι κόπαις (fact. ex κόπαις) || βαιοῖσιν συμκραις || ἀελλῶων ἀνέμων || 42. πλαζόμενοι πλανώμενοι || οἰθμασιν ὕδασι || 43. ιοσιδέα μέλαιναν || 44. τρομέουσι φοβούνται || πόρον ὄδον || 45. φοιταλέων ὄρητικῶν || σκέπας σκέπασμα || 46. ἀλκῆν βοήθειαν || ἀλκαρ σωτηρίαν || φέρονται φέρουσι || 47. βλοσυρῆς ἀγρίας || δυσσέρκεια δυσθέατα || 48. πεφρίκασι δεδοίκασι || 49. ἐποβουγῆς βαιθείας || [f. 9^r] 51. ἰχθυβόλοις ἀλιεῖσι || 52. σχεθὸν πλησίον || 54. δ' γάρ || ἡπεδανῆσ ἀσθενεῖσι || παλεγγνάμπτιο (!) ἀγρίστρου || 55. δονάκεσι καλάμοις || λίνουσι δοκτίοις (!) || χάρτος δόναμιν || 56. τερωπιλῆ εὐφροσύνης ||

ἐθείχσθα θέλης || 57. γλυκερῆ ἴδατα || βασιλῆιος βασιλική || 58. εὐγόμε-
φωτον ἀπροσγλωμενην (!) || εὐζωγον εὐκάθεδρον || 59. ἐπειγομένους
σπουδαμένους || εἰλόωσι ἐλαύνουσι || 60. δεινότες τύποντες || 61. ἰθω-
τήρ κυβερνήτης || κλίαστον ἄπλανον || 62. εὐδία ἡμέρα || 63. δαιτωμένον
τρεφομένων || ἀπερείσια ἄπειρα || 64. φέρβεται τρέφεται || κομέουσιν
ἐπιμελείαν ἀξιοῦσι (!) || 65. πιαίνοντες λιπαίνοντες || 66. αεραυχέι
μεγαθύρω || πῶσα κτήματα || 67. χειρὸς ἐτις || [fol. 10^r] 70 ὄρχαμε
ἄρχον || 72. πεπεδημένον δεδεσμημένον || 74. εὐρυμέδων πλατυβασι-
λειῶν || γαιήγορος ποσειδῶν || 75. ἐριγδόουποιο μεγαλοφώνου || 77. εἰπέ-
μεν εἰπεῖν || ἰθύνειας κατορθώσαις || 78. πότνα σεβασμία || θεὰ ἢ
καλλιόπη || 79. θυμήρη ἐράστρια || τεῆς τῆς || 80. ἄκριτα πολυειδή ||
81. ἐμφέρεται ἐντρέφεται || ἐξονομήναι ὀνομάσαι || 82. ἀτρεκέως
κλήθως (!) || 84. ἴσασι οἰδασι || ἔθρακον ὄφθησαν (!) || 85. ἀπειροσίη
ἄπειρος || 86. ἀεῖδελα ἄρωστα || 87. ἀλκῆ δόναμις || 88. ἔλπομαι
ἐλπίζω || 89. παυροτέρας ὀλιγωτέρας || 90. ἀμφήριστος ἴση || 91.
τεκμαίρονται γνωσκουσι || 92. ἀνθρωμοεῖοσι ἀνθρωπίνους || 94. νομαὶ
τροφαὶ || 96. ἐρεπτόμενοι ἠσθιόντες || 100. ἀβίχηροι ἀσθενεῖς ||
αἰόλος ποικίλος || 102. τενάχεσι πηλώδεσι τόποις || 103. φέρονται
τρέφονται || ὀπέροπλα μεγάλα || 104. ἀργεῖη (!) καλεπή || ἐτήτυμον
ἀληθές || 107. θῆνα αἰγιάλιν || πρυσόεσσαυ γλοερὸν || 108. ἰδὲ καὶ ἡδ'
καὶ || [11^r] 115. ὄβη λαρὸν ὀποῦ (!) ἡδὲ || 116. ξυμβάλλεται συνάγεται ||
ἰλυόεσσα τετρατώδης || 118. φορβῆν τροφήν || ἰμερτῆν ἐραστρίαν ||
πιαίνονται λιπαίνονται || 120. προχοῆς τὰ βέδματα τῶν ποταμῶν
δηλον || 121. πλαταμῶσιν αἰγιάλοισι || ἐνεχοίμπτουσι πλησιάζουσι ||
122. ἀμφιάλοι ἔχουσαι ἀμφοτέροθεν (!) θάλασσαν || πολυειδέες
διάφοροι || 123. φύχεις βρόσις κοκκίνοισι || μυδαλαὶ βεβρογμένοι ||
μυία τὰ μικρὰ βρία (!) || 124. τας πέτρας || 125. φέρονται τρέφον-
ται || αἰολόνωτοι ποικιλόνωτοι || 126. ραδιναὶ ἀπαλαί, ἰσχναὶ ἢ
εὐκνήντοι || 127. ἡδᾶξαντο ἐξεφάνησαν || 128. ἄλλαι πέτραι ||
129. λεπράδες ὀστρεϊώδεις, τραχεῖαι || 131. ἄλλαι πέτραι || ποί-
χον βοτάναις || ἐπίχλοσι γλοεραὶ || [12^r] 132. ἐφίστιον ἔποικον || 133.
αἰθαπι μελαινη || 134. ἀναόδοις ἀφώνοις || 135. ἰχυαλέην δίωχρον ||
λαλαγῆν φωνῆν || ἐδῆτῶν τροφήν || 136. ἀφορρον εἰς τοῦπίσω ||
προῖχαι φέρι πέμπει || αὐτῆς ἰωῖς [sc. Τζέτζης] πάλιν || 137. φορβῆν
τροφήν || 138. ὄσαι πέτραι || περιπέλοι περιπληθεῖς || λεπάδεσσαν
εἶδος ὀστρέου || 139. αἰλία τὰς μικρὰς αἰλάς || 141. ἀνιγραὶ λυπηραὶ ||
142. ὀφιδῶρων βραδυθανάτων || 143. περιάλλα περισσοτέρως || δη-
θύνουσι βραδύνουσι || 144. σπαίρουσι πηδῶσι || 145. βένθεσιν βά-

θεσι || *ὑπόβρυχα ὑποκάτω* || *μυνάζουσι μένουσι* || 146. *φωλειοῖς καταδύσει* || 147. *ἰφθιμοὶ ἰσχυροὶ* || *φυῆν σῶμα* || *κωθροὶ βραδεῖς* || 148. *εἰλεῦνται εἰλοῦνται ἰωῖς* (v. supra ad 136) || τὸ διὸ || [13°] 149. *αὐτοῦ ἐκεῖ* || *παραὶ αἰολικόν* || *μοχόν θεμέλιον* || 150. *ἀίδηλον ἀφάνειαν ἐμποίητρον* || *πότμον θάνατον* || 152. *κωδὲ ἐκεῖνου τοῦ ἄστρου* || *ὀμοκλήν ἀπειλήν* || 153. *ἐγκαταδὲ εἰσερχόμενος* || *σκοτίον ἀφανή καὶ κατώτατον* || *πύροισθεν ἔμπροσθεν* || 154. *ἄρσιν ἀνατέλλει* || *ἀστήρ ὁ κῶων* || 155. *ἀλικύστοισι* ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατακλυζόμενοις || *μερῆλῶς ἐγκείμενος* || 156. *φυῆν τὴν ἡλικίαν* || *ἐναλίγκιος ὄμοιος* || 157. *μερόπων ἀνθρώπων* || *ἐπικλείουσιν ὄνομάζουσι* || 158. *ἐφήμισαν ὄνομασαν* (!) || [fol. 14°] || 160. *βρογχή τριχώματα* || *πτόχας πύλας* || *ἀμφὶς ἀμφοτέρωθεν* (!) || 161. *εὐνήσει πρᾶνῃ* || *χαροπῆς καταπληκτικῶς* (!) || 163. *εὐδίου ἀτάραχον* || 164. *τρομῆ φοβεῖται* || *οἶ οἵτινες* || *οἶ αὐτῷ* || *ἔασσι ὑπάρχουσι* || 165. *δυσμενείας ἐχθροὶ* || *ἐσαυθρήσει εἰσόφεται* || *πελάσαντα πλησιάζοντα* || 166. *πάλλεται κινεῖται* || *πανεῖζελος λίαν ὄμοιος* || *ὑφρὰ ἐ ἔως οὐ αὐτὸν* || 167. *σπιλάδων ἠεράλων πετρῶν* || 170. *συνόδοντες πυκνόδοντες ἢ χοιρόδοντες* || 171. *αἰκτῆρ ὄρητικὸς* || *δίδυμον διπλοῦν* || 172. *δολιχαὶ ἐπιμήχεις* || *ἀραιαὶ λεπταὶ* || [15°] 173. *κυβιστήρες* (!) *κλυμβηται* || *νεπόδων ἰχθύων* || *ἀντιφέρονται ἐναντιοῦνται* || 176. *στεροῆ ἰσχυρῶ* || 177. *πυκνοῖσι πυκνοῖς* || 178. *ὄρειοτέροισι κρείττοσι* || 180. *τραφερῆς γῆς* || *ἡῖσαν αἰγιαλοῖς* || 181. *θύοντες ὄρμούντες* (!) || 182. *ὑπέροπλος ἀθάδεῖς* || 184. *ἰππόροιο ἵππουροι* αὐτοὶ περιφραστικῶς || 187. *ἄζονται σέβονται* || 188. *ὕγρα τὰ ὕδατα* || 189. *πομπῆς ὄδηγοὶ* || *ἐμόστολοι ὄρόπλοι* || 190. *ἄμφιπερι* > *σκαίροντες πηδῶντες* || *εὐζυγον εὐκάθεδρον* || *ἄωμα νῆα περιφραστικῶς* || 191. *τοίχους τὰ πλάγια* || *χαλινὰ πηδάλια* || [16°] 192. *οἰχίων οἰάκων* || *ἀγέρονται συναδροῖζονται* || 193. *αὐτόμολον αὐτοπροαίρετον* || 194. *ἐνισχομένους καταχομένους* || 196. *γλαφυρῆσιν κοιλιαῖς βαθειαῖς* || *ἐσμὸν πλήθος* || 197. *αἶον δῆ καθάπερ* || *φερέπτολεν κρατήσαντα πόλιν* || *ἡς ἢ δῆ ἰωῖς* [cf. ea ad vs 148] || 198. *θαλλοῖσι κελάδοις* (!) || *χομῶντα στεφανούμενον* || 199. *ἡῖθεοὶ νέοι ἀκαῖοι* || 200. *ὄν ἰδίον* || *αἶεν αἰεῖ* || 201. *εἰσόκεν ἔως οὐ* || *εὐερκείων καλῶς κατασκευασμένων* || *μεγάρων οἴλων* || 202. *ἀκυπόροισιν ταχτάταις* || 203. *ὑφρ' ἔως οὐ* || *εἰλῆ ἀποδιώκει* || 204. *φρούσσανται νοήσωσι ἴδωσι* || [17°] 205. *θολλέες ὄμοῦ πάντες* || *νόσησιν ἀπὸ ἀφετηρίας* || 206. *ἀποθρόσκουσι ἀποπηδῶσι* || 207. *ἐτήτυμον ἀληθές* || 209. *τετιμημένε τετιμημένε* || 210. *εὐχραεῖς γαλήνας* || 211.

εὐδεια ἡρέμα || *στέλλη πλέεις* || 212. *ὄμῶς ὄμοιος* || 213. *ταναῆ ἐπιμήκης* || 214. *αἰθαλοῦσσα μελαίνῃ* || 215. *εἰδεταὶ ὄμοιοῦται* || 216. *καμπύλον ἐπικαμπῆς* || *περιογῆος περιφεροῦς* || *ἴκελον ἴσον ὄμοιον* || 217. *ἐφρούσαντο εἶπον ἐνόησαν* || 219. *εἰσαίων ἀκούων* || *ἀπειρήτων τῶν μὴ πείραν ἐχόντων* || 220. *δόρυμαχος φιλόνομος ἀπίστος* || *ἀτρεκέεσσι ἀλήθεσι* || *πιθέσθαι πιστεύειν αὐτικόν* || 221. *ταταινομένην ἐξαπλωμένην* (!) || *ζαγογῆος* (!) *ἄγαν χρεῖδους* || [fol. 18°] || 222. *λαίφεισι ἀρμένιοις* || *πεπταμένοισι ἐξαπλωμένοις* (!) || 223. *ἀμφιγανὸν ἀνοίξας* || *ἐρύκει κἀδοῖ* (!) || 224. *ὑποτροπίους* (W* add. ὦν) || *βεβητημένους βιάζων* || 225. *τεμένη προθυμουμένη* || *ἐμπεδου στερεῶς* || 226. *ἀλύστοισιν ἀκυράντοις* || *ἐεργουμένη καταχομένη* || 227. *προτόνοισι σχοινίοις* || *μέμυκε τρύζουσι* (!) || 228. *ροχθεῦσι κτυποῦσι* || *κάλωες οἱ* (!) *σχοῖνοι* || *ἐπηυεῖ ἐπινεῦει* || 229. *ροπή ὄρη πνοῆ* || *χαλινὰ πηδάλια* || 230. *ἰδυνηρ κυβερνήτης* (!) || *ἀνῆσιν χαλᾶ* || *ἐπισπέροχων σπουδάζων* || 231. *ἐμπάζεται φροντίζει* || 232. *ροθίσιαν βρύμασι* || *παγεῖσα πεπηγμένη* || 233. *ἐσσυμένη ὄρημένη* || *πεπέδηται δεδεσμηται* || 234. *οὐτιδανοῖο σμικροτάτου* || 235. *τρομέουσιν φοβόονται* || *ἀεῖδελα ἀφανῆ* || 236. *δεροκόμενοι βλέποντες* || *θάμβος θαῦμα* || *λεύσσοντες βλέποντες* (!) || 237. *λαίφρηρ ταχέως* || [19°] 238. *δεδοκήμενος στοχαζόμενος* || *οἰσῶ βέλει* || 239. *κῶλον μέλος* || *ἐπέδησεν ἔπαυσεν ἐρωῆς ὄρης* || 240. *ἐσσυμένη ὄρουμένη* || 242. *πέδην δεσμὸν* || 244. *αὐ δῆ* || 246. *δολιχοῖσι μακροῖς* || *ἐπέδρομον ἔτρεγον* || 247. *αἶεν αἰεῖ* || *ἀμειθόμεναι καταλλάσσουσαι* || *ἀλήτα* || *πλανῆται* || 249. *ἐμφυλοὶ συνήθεις* || *παρέστωσι ἐγκάτικοι* || 250. *πάντη πανταχῆ* || *πιάζονται πλανῶνται* || *γένουε στόμα* || 252. *πάντας πάντων* || *ἀδηφάγος ἀκέρητος* || 253. *κωδὸν χορῖς* (!) *ὀδόντων* || 255. *ξανθοὶ πυρροὶ ἀργενοὶ λευκοὶ* || *κελινοὶ μέλανες* || 256. *εὐωποῦς μεγαλοφθάλμους* || *αὐλωποῦς ὀξυφθάλμους* (!) || [fol. 20°] || 258. *ἡερόσσα μελανοειδῆς* || *περίδρομος περιφερῆς* || 260. *φραξάμενοι σκεπασθέντες* || 261. *ὄξυπαγῆς ὀξείας λαβᾶς ἔχων ἦτοι παγᾶς* || 262. *ἐναιουσι* (!) *ἐνοίκουσι* || 263. *πέρι περισσῶς* || *οὐ φατὸν οὐ λεκτὸν* || 264. *κεῦθει κρύπτει* || *ἔχει* || 265. *ἐκὼν θέλων* || *ἐρούσας ἀνελεύσας* || 267. *δηρὸν πολὸν* || *νόστησε ὑποστρέφει* || *χαράδρην κατάδυσαν* || 268. *σπεύδων σπουδάζων* || 269. *ἐπιβάλλεται φροντίζει* || 270. *νομὸν ἄλιμς περιεκτικὸν τῆς νομῆς τύπον* || 272. *τῆς ἀφ' ἧς* || 273. *πλωτῆσιν ἰχθύσι* || 274. *πατροῦ πατριῆ* || *χώρος τόπος* || *εφεστῖος ἐγκάτικος* || 275. *στάζει ἐπικάλει* (!) || *γῶνος ἡδονῆν* || [21°] 276. *εφημεροῖσι ἀνθρώποισι* || *πέλει*

ἔστι || 277. ἀλεγεινότερον ἔμπαθέστερον || κύντερον χαλεπότερον ||
 278. πάτριος ἀπὸ ἀλγεινότερα ἰώϊς διὰ τοῦ ἰ || 279. ἀτιμίας δου-
 λείας ὕβρεως || 280. ἀλλῆται πλανῆται || 282. ἐναρμόμιον ἴσην || 283.
 κῶλον μέλος || 284. γεραίτερον παλαιότερον || 285. νεότης ἐσοχάτης ||
 ἀνατέλλεται ἀναφέρεται || 286. βίην ἀνάγκην || φράσσονται εἰδῶσι ||
 287. πάντα πανταχῆ (!) || μαινώσασιν ὀξείως ὀρμῶσαι καὶ ἐπιθυμοῦ-
 σαι || ἰσχανόωντες κρατοῦντες || 288. ῥενοῖο δέρματος || διάκρισις
 διάσπασις || 289. πλησμενῶν πληρωθέντων || διατρυγῆν διακλασθῆν ||
 ἔρκος ὄστρακον || ὀλισθῆ ἑκπέση || 290. γέτανται ἐξήπλωνται || [22^ο] 291.
 αἴτως ματαίως || τευ τινός || 292. φθιμένοισι ἐν νεκροῖς || μετέμμεναι
 ὑπάρχειν || 293. ῥενοῖο θηλυκῶς || περιτρομέουσι περισσῶς φοβοῦν-
 ται (!) || ἀρυσῆ λεπτή || 294. ἀρτιφύτω τῆ νῦν βλαστησάσῃ || ἀγειρό-
 μενοι ἀνορθούμενοι || 295. πάσαντο γεόσαντο || 296. τόφρα ἀναφορι-
 κόν || ἀμύγανον ἄπρακτον || ἀδρανέουσες ἀσθενόοντες || 297. ἔφρα
 ἀποδοτικόν || ἀμφιπαγῆ στερεωθεῖη || 298. ἰκτίρ (!) ἰατρὸς || νου-
 σαχθέα ἀσθενῆ || κομιζῶν ἐπιμελούμενος || 299. ἡμῶσι ἡμέραις ||
 ἀπόπαστον ἄγεστον || ἐρούκει κολύει (!) || 300. ἀμβλύων σβενῶν (!) ||
 υαλερόν κωστικόν || 301. τυτθὰ ὀλίγα μικρά || νοσήλια τὰ τῆ νόσῳ
 ἐπιτήδεια σιτία || 302. ἄτην βλάβην || δύας κακοπαθείας || 303. ἀναίσ-
 ἴοιμοι
 σουσιν σκεπάσασι || ἐλότροις σκεπάσασι || 305. ναίουσιν οἰκοῦσι ||
 309. ἀρχαίοισι ταῖς πλησίον τῆς θαλάσσης || φυτηχομήσει ταῖς ἐπι-
 μελίαις (!) τῶν φυτῶν || μεμηλῶς ἔμφρων || 310. ἐν κράδῃσι ταῖς
 σικαῖς (!) || 312. μεθ' σὺν || αἶμα ἰδὼν || 313. σῆμασιν κύμασι ||
 316. ἀτρικῆς ἀληθῆς || 317. ἐρσῆεντα δροσώδη || ἀκρωδέστες φρικώ-
 δεις || 318. τυτθὰ μικρά || διατμήξας κατακόψας || 319. ῥίψη βάλη ||
 συμφυεῖς ἡρμοσμένοι || 321. ἐκ γενετῆς ἀπὸ γενήσεως (!) || ἀφανοῖαι
 ἀσθενεῖς || 322. κητούς ξένους ἐπεισάκτους || μηχανόωνται τεχνάζον-
 ται || 323. ἀβληγροῖς ἀσθενεῖσι || νόθον ἀλλότριον || [24^ο] 324. ἀδρήσασι
 βλέψωσι || αὐτως οὕτως κενῶς (!) || 325. οἰκητήρος συνοικῶντος ||
 ἀνέστιον ἄοικον || οἰχομένοιο φθειρομένου || 327. ἐξόμεναι καθε-
 ζόμεναι || ὦν ἴδιον || 328. ἔρκος σκέπασμα || 330. δύσεις ὄστρακα ||
 332. ἀεξομένη ἀξανομένη || 334. δίζεται ζῆται (!) || κύτος χώρημα ||
 335. γιάφυρῆς κοίτης || κύμβης θήκης || 336. ἀλκῆ δύναμις || ἐλά-
 σασα ἐλάνοουσα || 337. κρείσσων ἰσχυροτέρα || ἄρμενον ἄρμόδιον ||
 339. ἐναλίγκιος ὁμοιος || 340. ἐπικλία ἐπικεκλημένον || 341. ναῖες
 οἰκεῖ || 342. πρηγῆς ἐπὶ πρόσωπον καίμενος || ἔφρα ἴνα || 343. βοθίων
 κομάτων || 344. αἶψα ταχέως || ναυτίλλεται κολυμβᾷ || ἀκάτοιο

πλοίου || [25^ο] 345. ἴδρις ἐπιστήμων || κάλωας σχοίνους || 346. ἀντανύει
 ἀναταίνει || διαρρέει (!) διατρέχει || λυίφος (!) ἄρμενον (!) || 347. λε-
 πτὸς ἰμὴν λεπτότατον δέρμα || τεινᾶντ' ἐξαπλοῦνται || 348. δοιοὶ πόδες ||
 οἰχέσσει πηδάλιοις || 349. πομποὶ ὄδηγοὶ || 350. τρηθῆσει (!) φο-
 βήση || σχεδόθεν ἐκ τοῦ πλησίον || ἀήταις ἀνέμοις || 351. ἐπιτρέψας
 θαρσήσας || 352. ἰστία ἄρμενα || οἰχίας πηδάλια || ἔδεκτο ἐδέξατο ||
 354. ὦ πόποι θαυμαστικῶν || ὄχους ἐρήματα || 355. ἐπεφράσασ' ἔ-
 πενοήσατο || 356. ἐπέξαστο ἐκαυχῆσατο || 357. ἦ ὄντως || πλόον
 πλεῖον || ἕκλον ὅμοιον || 358. δουροπαγῆς ἐκ ξύλου κατασκευα-
 σμένον (!) || 359. προτόνων σχοινίων || χαλκοτήρια (!) πηδάλια || 360.
 ὀβριμόγυια ἰσχυροσωματα (!) || πελώρια μεγάλα || 361. ἀναιμαξέτω
 μεγάλῃ || βεβροθότα βαρύνόμενα (!) || δείμα φόβος || [26^ο] 362. ὀλοῆ
 ὀλεθρία || λύσση μανία || 363. εὐρυπόροισιν πλατυτάτοις || 364. ἀτέ-
 κuarτοι ἀπλήροτοι (!) || περιωπαὶ περισκόπησεις (!) || 365. παῦρα
 ὀλίγα || ῥηγμένων ἀιγυαλῶν || 366. ἄλιος ἀπὸ τῆς θαλάσσης || 367.
 κωκερός φοβερός || βλοσυρῆ ἐκπληκτικῆ || 368. ὀλοαὶ ὀλεθριαὶ ||
 ἰθουτήρες ὀρμητικοὶ (!) || 369. ζυμενῆς ἄγαν ὀργίλον || ὄφρονῆ διά-
 πυρος [lego διάπυρος] || 370. πρήστις βασιλικός || ἀταρτηρῆς
 βλαπτικῆς || χύσματι ἀνοήματα || 371. ἀδρανῆσι ἀσθενεῖαις (!) || 372.
 ὄργαλέοι χαλεποὶ || ἀπαίσιοι ἄδικον || ἄχθος βάρος || 374. τρηθασίη
 τριπλῆ (!) || [27^ο] 375. λευγαλέοισιν ὀλεθροῖς || 376. δουδῶνται συ-
 στρέφονται || 377. κελαινοῖς μέλασι || 378. ἀδῶνται καλοῦνται || ὀμαοῆ
 κοινῶς ὀμοῦ || 379. κλειῶνται καλοῦνται || ἐτερότροπα διηρημένα ||
 383. πολυρουγῆσοι πολυρότοις || γάνονται χαιρούσι || 384. θαλάσ-
 σης τόπος θηλονότι || 385. περὶ (!) περισσῶς || σφε αὐτοῦς || ἀγαπάσει
 ἀγαπᾷ || [28^ο] 386. κυανώπιδα μελανόματα (!) || νηρηίνην ἀμπεριτίτην τὴν
 τοῦ νηρέως θυγατέρα || 387. μειομένοιο ζητουμένοιο || 388. φρασάμε-
 νοι νοήσαντες || 389. κωδομένοιο κρυπτομένοιο || κωνοχαίτης ποσει-
 δῶν || 390. ἀνανομένην οὐκ ἐθέλουσαν || δάμασσε ἐγάμησε || 391.
 βασιλείαν βασιλίσσαν || παράκοιτιν ὀρμενέτιν || ἔθικεν ἐποίησε || 392.
 ἀγγελίας τοῦς || ἐνήεας προσηνεῖς || οὐς ἴδιους || 393. περιώσιον
 μεγάλην || ὠπασε ἔδωκε || 394. ἀμειλίχοις ἀνημέροις || 395. τραφε-
 ρῆς γῆς || φυσίζουον ζωογονοῦν (!) || οὐδας ἔδαφος || 396. θηρόν ἐπὶ
 πολὺ || ἀρχαίοισιν ταῖς πλησίον ἄλδς || 397. ἀσπιδοῦσσα πλατεῖα ||
 398. δουπενθέες αἱ κακὸν πένθος ἔχουσαι || ἀλεγεινῆν ἔλεσην ||
 399. ὄσαν φωνῆν || χροκάλησιν αἰγυαλοῖς || ἀπαίσιοι ἄδικον || ὠρῶν-
 ται βοῶσι || 400. γῆρον φωνῆν || οὐασιν ὠσί || 401. ἐνοπῆς κραυγῆς ||
 κωκυτόν θρήνον || 402. οὐ τηλοῦ οὐ μακρῶν || οἱ αὐτῶ (!) || ἄτην

βλάβην || [29^r] 403. μόρον θάνατον | αἰνοτάτη δεινοτάτη (!) | 405. χέρ-
σονδε εἰς χέρσον || ἡλιόιο ὑπὸ (sc. ἡλίου) || θέρεσθαι θερμαίνεσθαι ||
406. ἐνόχαια κατὰ τὴν νύκτα | 407. ἡμάται ἐν τῇ ἡμέρᾳ | 408.
εὐκῆλοι ἦσυχιοι || ἐξυλοῦ ἐκτός ἄλδος | 409. ἐρριζώνται ἐγενήθη-
σαν (!) | 410. ὑπέριπτον ὑψιλόν (!) | πάντα πανταχοῦ | 411. κατε-
τάσεις οἰκίαις | ἀμύχανον ἀδύνατον || ἐξονομήνα· εἰπεῖν | 412. ἐκέδασ-
σας δισκόρπισας | 413. αἰγίλῆντα λαμπρόν || 416, ἀρρήκτω ἀδια-
λύτῳ || ἐπέρεισας ἐσθήριξας | 417. ἀστεμφῆ ἀμετακινήτῳ || [fol.
30^r] 419. τέτυκται κατεσκευάσθαι (!) || φύονται συνοπάρονται ||
420. εἶαι πορεύονται || ἀνελίσσει· συμπλέκονται (!) || αἰοισθῆν διαδο-
χῆν | 421. ἐμυρεούσαι κανονοδοῖ | 422. ἀναστείχουσι πορεύονται ||
423. κατ' ἀπὸ | 424. λάροι ἔρνιδες | 425. ἀλλιαίετοι θαλάσσιοι·
ἀστοὶ | 426. ἰχθυόα ἀφρευοῦσι ἰχθύας || διευθῆς διευροῦ (!) | ἐπιβάλλ-
εται φροντίζει || ἀγροῦ θήρας | 427. εἰνάλοιο θαλάσσιοι | 428. ἰρήκων
ἱεράκων | 429. ταρβήσουσιν φοβήσονται || ὑπέριπτον μέγαν | 430. θρω-
ακούσαι πηδῶσι | 431. ταρσὸν τὸ τοῦ πτεροῦ ἄκρον || ἰεῖσαι πέμπου-
σαι || 432. ὀίσσαι ὑπολάβης | 434. τῶν τούτων || ὑπένευθε ὑπο-
κάτω || αἶμον ὀδὸν | 435. ἡερέθονται κρέμανται | 437. ἰπαμένοισιν
πετομένοις || [31^r] 438. πόλῆς πόλεις || ἐμιοὶ πληθῶς | 439. κεκοιμένοι
διακεχορισμένοι (!) || γεγάασιν (!) εἰσὶ | 440. πλάζονται πλανῶνται ||
ἀολλέες (!) ὄμοῦ | 441. πάσειν ποιμνίαις | 442. τοῖδ' οἶδε || στίχας
τάξεις μ | 443. ἔκελοι ἔμοιοι || οἶος μόνος | 446. ἀελλῶον πρῶν
στροφάλεγγας συστροφάς | 447. σμερδαλέας καταπληκτικὰς || δυσ-
χέος ταραχώδους || οἴδματα κυματά (!) | 448. δειμαίνουσιν φοβού-
νται || περιώσιον περισπότερον | 450. ἀμυράμενοι συνάγοντες | 451.
ὑποπτήσσουσιν ὑποδειλιῶσι | 453. μυχάτην βαθύτατην || βύσσαν
βυθὸν | 454. κείνα τὰ βαθύτατα μέρη || λίην λίαν || προκυλίνδεται
ταράσσονται || ἀήταις ἀνέμοις | 455. προμώθεν ὑπὸ κάτωθεν (!) ||
εἰλείται κλονεῖται || ἔσσεται διέρχεται || ἀελλῶ πνοή | 456. νεάτην
ἐσχάτην || βένθος βάθος || ἐρύκει κωλύει || [fol. 32^r] | 457. ῥίγ-
νός (!) φρικτὰς || ἀπηνέα ἀγρίαν | 458. ἀνθεμῶσσαι διηνησμέ-
ναι (!) | 459. πορφύρεον ἀνθηρόν || ἀναπνεύσει ἀνακουφισθῆ | 460.
χειμάτος ἀπὸ || πέλῃται γένηται || 462. πανσούδη πανστρατὶ || ἐγγόδι
πλησίον | 463. πολυρραϊσταῖο πολυφθόρου, θωρικῶς || νέφος πληθος ||
464. ὀλβίη πλουσία || δυχρόν ἐπὶ πολὺ || 465. δυσμενέων πολυμίων ||
πάγγαλκος ἔνοπλος || ἐπεπλήμυρε περισκύλλου || θύελλα ὄρη | 466.
ὀφὲ μῶλις (!) || ἀπολήξασα ἐλευθερωθεῖσα || μῶθιο πολέμου | 467.

γίνονται χαίρει || χαμάτοις ἔργοις || 468. ἀρπαλέοισι ἀγαπητοῖς ||
εἰλαπινάζει (!) εὐωχεῖται || 470. λευγαλέους ὀλεθρίους || φρόκα (!)
τὸν ἐπιπολάζοντα τῷ κύματι ἀφρόν | 471. ὑπεῖρ ὑπὲρ || καρχαλιόωντες
χαίροντες || 472. θρωάκουσ' πηδῶσι || αἰσσοῦσι ὄρμοδοι (!) | 474.
ἡβῶσαι ἀκμάζουσι || [fol. 33^r] | 476. ἐριβρόχην μέγα βροχώμενον ||
δονέονται δονέονται, σρέφονται | 477. νεπέδων ἰχθύων || εἰλειθῶσαι
αἱ ἔφοροι τῶν τικτούσων | 479. κεχορημένοι χρεῖαν ἔχοντες | 480.
ἀποθλίβουσιν συντριβουσι || ἀραιὰς λεπτάς | 482. υγθῶς γαστρός ||
483. φύρδην συγκεχορημένος || συμπεφωῶτα συνηρότα (!) | 486. ἄπα-
σαν ἔδωκαν | 487. εἰλειθῶσαι αἱ γένναι | 488. χῆρας θανατηφόρους
μοῖρας | 489. δαιτυμόνες εὐωχεῖται || ῥηγμῖσιν αἰγιαλοῖς || πελάουσι
πληθιάζουσι || [fol. 34^r] || θορόν σπέρμα || ἀπορραίνουσιν διαχέουσι ||
μεμαυῖαι μαυόμεναι || ἐπαύρδην ὄρμητικῶς | 496. πληθουσι πληροῦν-
ται || 497. εὐνός κοίτας | 498. διακροθὸν διακεχορημένως || ἀμφοῖς
χωρὶς ἢ ἀμφοτέρωθεν | 501. λάβρον πάνυ σφοδρόν || κῶμον μέθυ ||
502. διασταδὸν διακεχορημένως | 503. μάρνανται μάχονται (!) ||
μυηστῆρσιν νυμφίους | 504. ἀρειοῦμενοι ἀθροίζόμενοι || ἀνιφέρονται
ἀντιμάχονται | 505. ὀλβῳ τ' ἀγλαίῳ τε πλοῦτος καὶ ἀγλαῖα | 506.
κόσμηρον κεχαρημένον || ἔροκος περιφραγμα, τοὺς ὀδόντας λέγει ||
507. ὀπλίζονται ἐτοιμάζονται | 508. προβάλλεται περιγένηται || ἦρατο
ἔλαβε | 510. αἰθῶν ταχύς (!) | 511. ἀμφιέπουσιν ἀκολουθοῦσι ||
[fol. 35^r] | 514. τέλος πρᾶγμα | 515. παρᾶτροπον παρατετραμμένην ||
αἶσαν μοῖραν | 516. σπειροθὸν ὄμοῦ || γυθεῖσαι πλακείσαι | 517.
θαμειαῖ συγκαί | 518. τῶν ἀπὸ τούτων || κατεῖλεται καταρέει (!) ||
ἔκελος ἔμοιος | 519. ἰχθὼρ λίπος, παχὺ ὕδωρ || ἴλλος βορβορώδης τόπος ||
520. κυεῖ ἐγκυμονεῖ || ὀλοκὸς σωματά (!) μικρὰ | 523. ὄν ἰδίον (!) ||
ἐφῆμερος ἐπιθυμητῆς | 524. τερπωλῆ εὐφροσύνη (!) | 526. θήγεται
ἀκονεῖται | 527. μάρνανται μάχονται || [fol. 36^r] || δάπτουσιν δά-
κνουσι || σχεδὸν πλησίον || ἀντήσασιν ἀπαντῶσι | 529. λευόμεναι
φύγουσαι | 530. ἰεῖροντες ἐπιθυμῶντας || εἰσόκεν ἔως οὐ | 532.
ληθῆν αἰχμάλωτον || 535. ἐξόπιθεν ἐξοπῖσω | 537. συμφέρεται
συμμίγνεται || ξυθὸν κοινὸν | 539. ἀδρανέοντα ἀσθενῆ | 540. ἀμε-
υγθὸς μάταιος | 541. ἀντήσασσι συντόχωσι | 543. εἰδαίνυτο ἔσθαι (!) ||
545. δαιτυρέεται ἐσθίεται | 546. εἰλοσιγῶ εἰρωτικῶ | 548. ἀποκρι-
θὸν ἀποκεχορημένον (—μένα legendum) || [fol. 37^r] | 549. δια-
θρωάκουσαι ἐξέρχονται | 550. μῶγῃς μῶλις, ἄπτικῶς || διανίσσεται
διέρχεται | 551. λυθῶβαντος τοῦ ἔτους || ὑπέριπτον πλέον ἐπέκεινα ||
552. ἀποφθινῶσαι ἀποφθίνουσι καὶ φθείρονται | 553. αἰνοτάτοις

δεινωτάτοις || γάμοισι οἱ ἄρρενες || τόκοισι αἱ θηλείαι || 554. ἀμφὶ
 περι || φάτις φημὴ || ἀδελγὸς ἄγνωστος || 556. πρόφρων πρόθυμος ||
 ἐμείρουσα ἐπιθυμούσα || 557. φλογὴ φλογερῆ || τεθωμένους παρ-
 οξυνόμενος || λύσση μανία || 558. σύρεται τρέχει || 560. τῆδ' ἐν ἐν
 ταύτῃ || λοίγιον θανάσιμον || ἀπήμεσε ἐξέρασε (!) || 561. πευκεδανὸν
 πικρὸν || ζωιενῆ ἄγαν ἡργίλον || 562. προῆς πραῶς (!) θωρικῶς ||
 εὐδιδος ἦρυχος || ἀντήσειε μετάσχη || 563. ῥηγγίμος αἰγιαλοῦ || ἐόν
 νόμον κατ' ἴδιαν συνήθειαν || ἐρροίζησε ἐφώνησε || 564. κικλήσκων
 καλῶν || θαῶς ταχέως || 565. ἰγγὴν κραυγὴν || ἔσσυτο ὄρμησε
 δᾶσσαν ταχύτερον || οἴστοῦ βέλους || 566. τριταίνεταί ἐξέρχεται ||
 567. πολιοῖσιν λευκοῖς || [fol. 38^r] || ῥοθίοισιν κόρμασι || 568. ὀμιλῆ-
 σαι συνουσιασθῆναι || μεμαῶτε προθυμούμενοι || 569. συμπεσέτην
 συνενύασθησαν || ἔχιος ὄφις || κατέδεκτο κατέλαβε || 570. φυσιώσα
 πνευστιώσα || ἐπιγηθήσαντε ἐπιχαρέντες, ὄνικως || 571. ἦ μύραϊνα ||
 εἰσι (!) πορεύεται || τόνδ' ὄφιν || 572. ἰλλκὸς ἔλιγμος (!) || κρουερὸν φρικτὸν
 μεταγεύεται ἀναλαμβάνει || 573. ἦκε ἐξέπεμψε || ἐξήφυσεν (!) ἀπέρ-
 ριψε || 574. κίχη καταλάβη || 575. ἀτρεζέως ἀληθῶς || ἀπέκλυσεν
 ἐβόθισον || λάβρω σφοδρῶ || 576. ἀγαλάων λυπούμενος || εἰσόκε
 ἔως οὐ || 577. λευγαλέοιο ὀλεθρίου || ἀνωίστου ἀνεπιστίτου || 578.
 ἀναλκίς γυμνός || ἐπεποιθεῖ ἐθάρρει || 579. ἔμμεν' εἶναι || ἰῶ συν (!)
 τῷ ἰῶ || 580. ἐμῶς ὁμοίως || ἐντόνουσι κατασκευάζουσι || 581. μῆδεα
 ὄρχεις, τὰ ἀλδοῖα || πανείκελα πανόμοια || καρτύνονται κέκτηνται ||
 582. προφανῆς ἐξωθεν φαινόμενος || πόρος ὁ αὐλίσκος || 583. κατὰ
 χρέος χρεῖαν καὶ καιρὸν || 585. ἀλλαίη (!) ἄλλη || [fol. 39^r] || 587.
 φθινύθουσα . . . ἀπώρη φθινοπωρινός καιρός || 588. λυκάβαντι τῷ
 ἔτη (!) || 589. ἄχθεταί λυπεῖται || 591. τετόρμεσι τέσσαρα || 593.
 φράσασθαι νοῆσαι || 594. ἀδελγὸν ἄγνωστον || 595. εὐτ' ἂν ὀπίταν ||
 πλήθωσι πληρώνται || 596. κατὰ χώρον κατὰ ἕξιον τόπον || 597.
 ἀκῆλοι ἦρυχοι || μίνουσι μένουσι || σφετέρῃσι νομῆσι ἰδίαισι δια-
 τριβαῖσι || 598. ἀγρόμενοι συναθροισθέντες ἀγειρόμενοι κατὰ συγκοπήν ||
 ξυὴν κοινήν || 599. μετὰ εἰς δηλονότι || 601. ἀπειροεσίοισι πολλοῖς ||
 602. ἀρδόμενος γεμιζόμενος || ἐπιωγαὶ καταδόσεις || 603. ἀύμονες
 ἀτάραχοι || 604. χηρομοὶ κατοικήσεις || 605. ἄχραι ἐπαναστήματα ||
 606. οἱ αὐτῷ || ἀνάρισον ὀλεθρίου || πῆμα πάθος || 607. νεπόδεσσαν
 ἰχθύσι || 608. δυσμενέες ἐχθροὶ || γεγάασαν εἰσι || βαιοτέρουσι
 μείοσι || [fol. 40^r] || 609. ὄλλοι ἐλκυστικοὶ (!) || 610. ἀκιδνότεροι
 ἀσθενέστεροι (!) || 611. ἀκηδέες μὴ βλάπτοντες || ἐνεμέθονται βό-
 σκονται || 613. ἐκπύγλωσ λίαν, ἔξω πάσης γλώσσης || πολλὸν κατα-

πολὸν || ἐπισπέρχουσι σπουδάζουσι || νέσθαι πλέειν καὶ νήχεσθαι ||
 614. ἐμιλαδὸν ὄμοῦ κατὰ τάξιν || 615. κέλευθος ὄδος || 616. πομπὴ
 πρόδος || ἄψ εἰς τουπίσω || παλινοστέμιος ὁρμὴ ὑπισθέρματος || 617.
 ἀνούσοι διέρχονται || αἰολόφυλοι ποικιλόφυλοι || 618. ἐσομοὶ πλήθη ||
 βεβρουκίην βιθονίαν (!) || 619. δολιχὸν ἐπιμηχῆ (!) || πόρον ὄδον ||
 620. αἰγύπτουσι νεῖλου δηλονότι || ῥοῶν βρυμάτων || 621. ἐφιπέτης (!)
 ὀφίλης (!) || 622. πάγον τὸ ὄρος || χειμα χειμῶνα || 623. ἀμενηνὰ
 ἀσθενή || 624. τῆσι ταῖς γεράνοισι || ἀνιπατιένῃσι πετομέναισι || στίχας
 τάξεις || εἰρέες πλαταῖς || 627. περιπλήθει γεμίζεται || 628. ὑποφρίσ-
 σουσα ἀφρίωσα || λαυσαομένη ταρασσαομένη (!) || [fol. 41^r] || 629.
 ἐπειγόμενοι σπουδάζομενοι || δολιχὴν μακρὸν || ἀνιπαύσοι ἀναπαύ-
 σωσι || 632. ἀνέσσαν συστρεφομένην || 633. τγλεβαθῆς (!) πολυβα-
 θῆς || στυφελίζετ' ταράττεται (!) || ἄχταις ἀνέμοις || 634. ἐπιρροῆσ-
 σουσαν ῥηγγύσοι (corr. ex ῥηγγύσοι) || ὑπερφίλοιο ἄδικοι || ἑλοοί
 ὀλεθριοί || 635. ἀλυσκάζοντες ἐκκλίνοντες, ἐκφεύγοντες || ἀμαζονίης . . .
 λίμνης ραιώτιδος, ὅπου ἢ τῶν ἀμαζόνων νῆσος || 636. τεκέεσσαν
 τέκνοισι || ὑποτροφάθην (!) ὑποστρεπτικῶς || 637. σκιδνῶνται σκορπίζον-
 ται || 638. μαλάκεια μαλακὰ] φατίζεται λέγονται || ἀναίμων χωρίς
 αἵματος || 639. μελέων κώλων || ἀνώστους μὴ ἔχουσα ὄστυν (!) ||
 640. λεπτοῖσι λεπτοῖς || φολλίδεσσι στερεοῖς || 641. φρακὰ ἐσκαπα-
 σμένα || ὁῶς ὄρυς || 642. λιβροῖσι καιμαργῶ || 643. κληίζονται κη-
 λούονται || σελάγια τὰ ἔχοντα βράχη (!) || ἰχθυονῶρον ἐν τοῖς ἰχθύσι
 ἀναστρεφομένων || 645. ἀνέχουσιν ἐξέρχονται || οἴσι τοῖς ἰδοῖσι || [fol.
 42^r] || 647. ἀμφιέπουσι περισκέπουσι || Deinde usque ad f. 46 nullae
 extant glossae || [fol. 47^r] || 779. ἀφωαγετὸς ὕδωρ (!) || 781.
 εὐρώεσσα σσηπῶια || 782. ἄσπετα πολλὰ || 783. πύθεται σήπεται ||
 ἀθέοφατοι πολλοὶ || εὐλαῖς σκώληξι || 784. τέτυκται ἐγένετο || ἀνι-
 δνότερον ἀσθενέστερον || 786. δαίς ἔδεσμα || 787. τέτυκται κατε-
 σκευάσθη || 788. εἶτε ἔταν || ἀολλήθην σινηθῆσμένως || 789. ἀμφίσκιον
 ἐσκαισμένον || 790. διζόμεναι ζητούμεναι || ὑποβρουκίην βαθυτάτην ||
 ἀλεωρὴν φουγὴν || 792. ἀλωγὴν ἄρουραν || 793. ἠοὸν ταχὺ || 794. κυ-
 νῆς μελαίνης || 795. ἀργεννὴ λευκὴ || 796. ἀπειροεσίοισι πολλοῖς ||
 797. ἀργήεσσα λευκὴ || ἀλωγὴ τοποθεσία ||

b) Oppiani Hal. II. 2. πλάζονται πλανῶσι || 3. τέρπονται
 χαίρουσι || 4. σήμηγε ἔδειξε || μερόπεσσαν ἀνθρώποις || ἄνυστὸν
 ἀπλήρωτον || 6. ἀπιεράσαι ἀνοίξει (!) || 8. ἀδίδαχτος ἀνόητος || 10.
 ὑπερφιάλως ἀδίκως, ὑπερφανῶς (!) || ἐρύσαντα ἐλάσαντα || 13. ἦ

ὀπῆ || 14. ἐλάττει ἐλαύνεται || [fol. 49^r] || 17. ἐπώνυμος ἐπίσκοπος ||
 19. δῶ δῆμητηρ || 21. δοῦρα ξύλα || τεκτῆνασθαι ἐργάζεσθαι || 22.
 φάρεα τὰ ἱμάτια || 24. φάσγανα ξίφη || 25. κόρυθες περικεφαλαίας ||
 ἐνωῶ πολερμική θεός || 28. ὄπασεν ἔδωκεν || μέλει φρονιῖδι (!) ἔστι ||
 30. πληθὺν πλήρωσιν || ὄπασε ἔδωκε || τεκτῆνασθαι ὄρασθαι || 31.
 μεσορροφίας διεσχισμένους || κενεῶνας λαγῶνας (!) || 32. ἀγρομένοισιν
 ἀχειρομένοις || 33. πευκεδανὴν ἀμυράν ἢ πικράν || ἀνέχευε ἀνέ-
 βλυσε || 34. ὀφθαλμοὺς ἐξοχαίς || ῥηγνύει (!) αἰγυαλοῖς || περιόδορον κυ-
 κλοτερῶς || ἀμφιπεδῆσας ἐκάλυψε || 35. εὐρυμέδοντα πολυβασιλεύοντα ||
 [fol. 50^r] || 37. βέλτερον κάλιον (!) || ἀλός θαλάσσης || ἰθυπύρρα
 κυβερνητήρα (!) || 40. ἐναίονσαι ἐνοίκουσαι (!) || πανίλιον εὐμένες || 41.
 ἀγλοπαιδὶ λαμπρόπαιδὶ || 44. ἀνάριστοι φονεῦται (!) || 45. κρατεροῦ-
 τερος ἰσχυρώτερος (!) || 46. ἀφαρροτέρους ἀσθενεστέρους || 47. πό-
 τιον θάνατον || πόρρουνεν ἔδωκε || 48. γενέσσαι στόμασι || ἡγορή
 δύναμις (!) || βιώνται βιάζονται || 49. χειροτέρους ἤτρονας (!) || ὄν
 φάρμακον || ἔχει κρατεῖ || 50. τόμμασι πληγαῖς || λευγαλείσιν ὀλεθρι-
 αῖς || ἄμυνόμεναι πεφύσσαι (!) τιμωρεῖν ἢ τιμωρήσασθαι βλαστάνουσαι ||
 51. χόλου ὀρηγῆς || ἀκωκαὶ ὀζόγτες || 52. ὄσσοις ὀπόσοις || ὄπασεν
 ἔδωκε || θῆγεται ἀκονεῖται || ἐφυσεν (!) ἐγέννησεν (!) || 54. κερδαλέην
 πανοόργον || [fol. 51^r] || κρατερόν ἰσχυρόν || ὑπέρτερον μεγαλώτατον ||
 56. τέρεν ἀπαλῶ || χροῖ σῶματι || 57. οἰκίαις ἰδίαις || 58. ἀμενηνῆ
 ἀσθενής || 59. νωθῆς βραδεία || φαίης λέγοις || 60. ὄρραν βλέπειν
 ἀσφραστα δυσνόητα || 61. εἰλεῖται στρέφεται || πολιοῖο λευκοῦ
 62. οἱ αὐτῆ || ἀναλκείης ἀσθενής || 63. ἐκπεφύσσαι (!) βλαστάνουσαι
 64. ἐπιλάμυς (!) πλησιάζας || 65. οἱ αὐτῶ || ἔσβεσεν ἐφθαρῆν (!) ||
 οἱ αὐτῶ || 66. γυῖα μέλη || οἱ αὐτῶ || ἀλική δύναμις || 67. ἦκα ἡσύ-
 χως (!) || μαραινόμενοι φθειρομένοι || παρῖεται ἐκλύεται || ἄφρονι
 ἀμηχάνῳ || 68. ἔδεκτο ἔλαβε || 69. ἀγλίνασα ἐξαπλοῦσα || 70.
 ἀστερφεῖς ἀμετακίνητος || 71. ἐρχοίψη (!) πλησιάζη || λότο ἐλόθη
 κάππεσε κατέπεσε || 72. ἀδρανῆ ἀσθενεῖ (leg. ἀσθενεῖα) || ἀρχυ-
 νίησι ἀβουλίαις || πεδῆθεις δεσμηθεῖς || 73. κραιπνῆ ταχυσία (!)
 74. ἴαυ ὁμοίως || 75. λαῖτμα ἰθάλασσαν || 76. κραιπνῆν θοῆν τα-
 χεῖαν (!) || 77. ἐσσυμένοις ὀρροουμένοις (!) || ἐπίδησεν ἐδέσμησεν ||
 78. ἔσταν ἔστησαν || ἀδαλεοὶ κατάζηροι || ἀρχύωνοι ἄφρονες || 79.
 ὀσμοροὶ δυστοχεῖς || 90. ἀμνομένους τιμωρομένους || καταδαύουσαι
 ἐσθίεται (!) || ἀόντας ἀσθανομένους μερικὸν ἀντί καθόλου || 81.
 ὀρφναίσιον σκοτεινοῖς || 82. ὀτυζομένοις ταρασσομένοις || ἰεμένοις (!)
 ἐπιθρομύοντες || φέβεσθαι φεύγειν || [fol. 52^r] || 83. θρώσκει

πηδῶ || παλλομένοις κινουμένοις || 84. ἀστερφεῖς ἀμετακίνητος ||
 ἐπειρομένοις σπουδαζομένοις || 86. ὁμῶς ὁμοίως || 87. αἴγεται
 ἀνοίγεται || 88. τῶ τούτῳ || 89. εὐρώεντος σεσηπτός || ἐλυ-
 σθείς (!) κρυφθείς || 90. κέκλειται κείται || ἀτρεμῶν ἡουχάζων ||
 τιταίνει ἐξαπλοῖ || 91. οἱ αὐτῶ || νεάτης ἐσάτης || 92. ἀργενῆ
 λευκῆ || οἱ αὐτῆ || αὐτῆ ὀσμῆ || 93. θαμὸν πικρῶς (!) ὁμοῦ συνεχῶς ||
 ἀνεύει περιστρέφει || βαιοτέραισιν μικροτέροις || 94. εἰσροῦντες
 προσέρχοντες (!) || ἐφορηῶσι ἐφορηθῶσι || 95. ἀφ' αὐτῆ μετὰ ταῦτα ||
 ἀτρεμῶς ἡσύχως || 96. ἦκα ἡσύχως || σπαίρουσαν πηδῶσαν || 97.
 ὀισσύμενοι ὀπολαβόμενοι || 98. εὐρείησιν πλατείαις || 99. πάγγη
 παιδῆν (!) || τετύσων κατασκευάζων || 100. ἐρχε ἔσπερε || 101.
 ἔχεν ἔβαλεν || ἐπεστίηξε ἡδραῖωσεν || 102. λιλαιομένους ἐπιθρομύον-
 τας || 103. προγένοντο προγλῆθον || νόστος ὑποστροφῆ || 104. δαιτὸς
 εὐωχίας || 105. ἀμενηνῶς ἀσθενής || ἡπεροπεύσας ἀπατήσας || [fol.
 53^r] || 106. ἐόν ἰδίον (!) || 108. οἰωνῶν ὀρνίθων || πλῆθουσαν πεπληρο-
 μένην (!) || 109. δοχμῆ πλαγῆ || 110. ἐπημύει κλείει || 111. μιν
 αὐτῆν || ἰάσειν κοιμᾶσθαι || 112. ἀτρεκέως ἀληθῶς || 113. αἰόλα
 ἀπατικῶς (leg. ἀπατητικῶς) || παραβλήθην παρωμοῖος (!) || τετάνουσαι
 ἐξήπλωται || 114. μιν αὐτῆν || ἀολέες (!) συνηθροισμένοι || 115. λάγγη
 τὰς τρέχας || διαφαίρουσαι διασύρουσαι || 116. κερτομέοντες οὐκίον-
 τες (!) χλευάζοντες || οἱ αὐτῆ || 117. πετάσασα ἀνοίξασα || 118.
 ἐξαπίνης ταχέως || συνέμαρψε συνέλαβεν || 119. οἰμήσασα (!) ὀδεύουσα ||
 121. οἱ αὐτῆ || πεφύσασιν βλαστάνουσαι || ὀραιοῖ (!) λεπτοῖ || 122.
 ἀκρέμονες κλάδοι || προτενεῖς προτεταμένοι || 123. ὀρμηῆσιν ὀρμηδίταις ||
 124. εἰλυθείσα (!) κρυφθείσα || 125. θῆη τρέχη || 126. χεῖματι χει-
 μῶν || ἀντίσχεται ἄπεται || 127. πείσματ' σχοινίῳ || σπιλάδεσαι
 πέτραις ὑφαλοῖς || 129. ὄλκιμον ἰσχυρόν || 130. ἐπικλέα ἐπίκλησιν ||
 [fol. 54^r] || 133. ὀλέκουσαι ἀπόλλουσαι (ex ἀπόλλουσαι) || οὐς τοὺς ἰδίους ||
 πέφουσαι κτείνουσαι || φονῆας φονεῖας δωρικῶς || 134. εὐτε ὅτε ||
 ἀμφιγανόντες ἀνοίγοντες || 135. θαμὸν συνεχῶς || θρωόκουσαι πηδῶσι ||
 ὑπεράην τὸν ὀδρανίσκον || 136. χροῖπτοσαι (!) πλησιάζουσαι || τότε
 ὑπερ (!) || τέλλεται ἀναφύει (leg. ἀναφύεται) || 137. κεχορημένος
 κεχορησμένος || 138. νόγματος πληγῆς || οὐκ ἀλέγει φεύγει || μιν
 αὐτὸν || 139. εἰσάκε ἔως οὐ || πωθόμενον σεσηπτότα || ὀδωνῶν ἀλ-
 γῶν || 142. μετ' (ἰχθύσι) ἐν τοῖς || οἱ αὐτῶ || εὐρος τὸ πλάτος || 143.
 ἐτόχη ὀπήγχε || 144. οὐκιδανός ἀσθενής || οἱ αὐτῶ || ἄμμορον μὴ
 μετέχον || 145. ἀεΐδελον ἀθεώρητον || 146. βαιοὶ συμφοροῖ || κρατεροῖ

ισχυροί || 147. *φῶτας ἄνδρας* || *πεδήσας δεσμήσας* || 148. *δαίτι*
εὐωχία (!) || *ἀνδρομέτῃ ἀνθρωπίνῃ* || 149. *τερπνὰ ἡδέα* || *εὐάντητος*
εὐαπάντητος || 150. *εἴτε ἕτε* || *ἀθρόσῃ βλέψῃ* || *νεάτην ἐσχάτην* ||
 151. *ῥασσοισιν ὀπόσοις* || *ὑποβρόχιος βραδύς* || 152. *μέμβλεται μέλε-*
ται || *ἀρθεῖς ἐπαρθεῖς* || [fol. 55^r] || 153. *ἀστεμφῆς ἀμετα-*
κίνητος || *μεγάρων οἰκειῶν* || *ὀρόφοισιν ἀτέγαις* || 154. *ἀτρο-*
ποι ἀμετάτροπος (leg. ἀμετάτροπος)¹ || *ἀμφιταθείς ἐξαπλω-*
θείς || *ἧ κεν ὀποι* || *ἴγαι πορεύσεται* || 155. *δειλὸς φοβούμενος* ||
ἦτε καθάπερ || *πᾶμα σκέπασμα* || 157. *πάγχι παγίδος* || *ὀρμαίνοντα*
ἐνθυμούμενον || 159. *μεινοῶν βουλόμενος*, *προθυμούμενος* || 160. *ἐ*
αὐτόν || 161. *μάρψῃ λήψεται (!)* || *γέλων τὸν γέλωτα* || *ἐπιθήσεται*
παραδῶ || 162. *βροτέγῃ ἀνθρωπίνῃ* || *ὀλοφαίτος ὀλέθριος* || 163.
πέπτιατ' ἐξαπλοῦται || *ἐργάτων κολύων* || *αναδύμεναι ἀνέργεσθαι* ||
εἰσόκ' ἔως οὖ || *ἀστῆ πνοή* || 164. *φῶτα ἄνδρα* || *ῥοδίσιον κόμασι*
 165. *ἐ αὐτόν* || 166. *ἐλὼν λαβῶν* || 167. *μυιαροῖσιν βριτανώδεσι* ||
πλαταμῶσι αἰγυαλοῖς || *νοήσας μαδῶν* || 168. *αἰνῆσι ἐπαινήσει* || *ἀγᾶσ-*
σεται || *θαυμάσει* || 169. *κερδαλέγῃ πανούργῃς* || 170. *φέρβεσθαι*
τρέφεσθαι || *ἄμοχθον ἄκοπον* || 171. *κλήιδας (!)* τὰς κλειδας || *ἀναπτύ-*
ξαντα ἀνεώξαντα (!) || *θυρέτρων θυρωμάτων ἢ ἀραιοθύρων (!)* || 172.
ἰλὸν πηλὸν || *ισχανύοντα ἐπιθυμοῦντα* || 173. *ἀρχοῖσιν ἀγκάλαις*
ἦγον κοιλώμασι || 174. *ῥήγμινος αἰγυαλοῦ* || 175. *λέχημος δόχημος* ||
χλῆσι ὄνοι || *μεμαρπῶς λαβῶν* || 176. *ἐμπελᾷει πλησιάζει* || *λάαν (!)*
λίθον || 177. *εἰλαπινάζει εὐωχεται* || 179. *πλάστιγγας τὰ ὄστρακα*
ἐνταῦθα || *σθένος δόναμις* || 180. *οἶγεται ἀνοίγεται* || *ἔφρα ἔως οὖ*
κροέσῃ χροτάτῃ || [fol. 56^r] || 182. *εἰνάλιοι θαλάσσιοι* || *μῆτες βουλή*
ὀπηθεῖ ἀκολουθεῖ || 183. *λάαν (!)* λίθον || 184. *κάλον μέλος* || 185.
πεπταμένους ἐξήπλωμένους || 186. *οἱ αὐτῶ* || 187. *ἀναλις ἀσθενής* ||
 188. *μῆσαισθαι* (corr. W*) *βουλεύεσθαι* || *ρέξαι ποιεῖν* || 189. *ξυδὸν*
κοινόν || 190. *φέρβει* || *τρέφει* || 191. *κικλήσκειται καλεῖται* || 192.
ἔδον ἔχεται εἰσέλθη || *οὐ φρονέουσαν ἄφρωντα (!)* || *αἰώζας πληξίας* ||
 193. *κερδαλέω πανούργῃ* || *ἔλεν ἔλαβεν* || *ὀδύνησιν ἄλγει* || 194.
συμπυτύγῃσιν ἀνέκρουσε || *ἐνδοθεν ἐφράσαστ' ἐκλείσεν* || 195. *ἔλοντο*
ἔλαβον || 196. *πλάτεσσιν πλέουσι* || 197. *τοῖ οὔτοι* || *κερδαλέοι πα-*
νούργοι || *τοῖ οὔτοι* || *οἶα ὡς* || 198. *ἐναίσιμον καλόν* || 199. *φράζεο*
διδάσκου, νόει || *ἀφραδίχ ἀφρωσύνῃ (!)* || *προφερέστατον βελτίονα* ||
 203. *τετάνυσται ἐξήπλωται* || 204. *εὐδὼν καθεύδων* || *ἀνέγρεται*

¹ U* ad ἀτροποι (II 575) ἀμετάτροποι addnotavit.

ἐγείρεται || *ἀλλάχται* *πλανάται* || 205. *μὴ αὐτόν* || *ἀτῆ βλάβῃ* || 206.
ἀτεκμάρτοιο ἀπληρώτου || 208. *λίσσαν μανίαν* || *βούβρωσεν οἰστρον* ||
 209. *λήξειεν λείψαιεν* || *ἐδῆτος εὐωχίας* || 210. *εἰσόκεν ἔως οὖ* ||
οἱ αὐτῶ || *υἱὸς γαστήρ* || *ῥαγεῖ σχιθεῖθ* || [fol. 57^r] || 211. *προ-*
ταθείς ἠπλωμένος || 212. *πέφνη κτείνῃ* || *πρωτῆς ἐσχάτης* || *ἔμφο-*
ρον πεπλησμένον || 213. *οἱ αὐτῶ* || 214. *ἐλὼν λαβῶν* || 215. *ὀρέγων*
ἐκτείνων || *εἰσοκεν (!)* *ἔως οὖ* || 216. *υἱῆσαστο σωρευθῆ* || 217. *κλύτε*
ἀκούετε || *μερόπων ἀνθρώπων* || *ἀφραδίχσι ἀνοίαις* || 218. *ὀπηθεῖ*
ἀκολουθεῖ || 219. *τῶ διὰ τοῦτο* || 221. *πανθοῖνχσι πανευωχίας* ||
τέρποιστο χαίροι || 222. *ἐν ἀνδοῖσιν εἰσίδεται (!)* || *οἶσι οὔτοι* || 223.
ἐπιτροπόωσι παραδίδωσι (!) || *κάλως σχοινία* || 226. *ζαμενείς ἰσχυ-*
μάς || *θυέλλας ὀρητικὰς ἀέμους* || 227. *ὀνομένης διεγῆγερμένης* ||
 228. *ῥασσιν ὀπόσον* || 230. *βριθόμενοι* *βαρυνόμενοι* || *τρομέουσι φο-*
βουῖνται || 231. *σφειας ἀτόχς* || *χίονεσσι αἰγυαλοῖς* || *κυζόμενον τα-*
ταραγμένον οἶδιμα κόμα || 232. *ἄπυστον ἀνέκυστον* || 233. *ἰθαλά-*
λουται ὁμοῦνται || 234. *ποτεπέξωσι* *περιπέξωσι*, *ἀτταλίωσι* ||
 235. *ὁμῶς ὁμοῖος* || *χρέσσονας κρεῖττονας* || 236. *ῥηθίως ῥαδίως* ||
περιπλάξαντες *περιπλανῶντες* || *ἄλυξαν ἔργον* || 237. *χειρότερος*
ἀσθενέστερος || *ἐπισχεδὸν πλησίον* || *ἀντιβολήσῃ ἀπαντήσῃ* || 239.
ἐξάλιμνοι ἐκπιδῶμενοι || 240. *χροῖν χρῶμα* || *γλήξαστο μετέβαλον* ||
ἐξήλυξαν ἔργον || 241. *χειματι χειμῶν* || [fol. 58^r] || 242. *ὀποτρο-*
μέουσι φοβουῖνται || *ἀέλλας ἀέμους* || 243. *γλαφυρήσιν κοίταις (!)* ||
ἐνζόμενοι *καθευδόμενοι* (leg. *καθεζόμενοι*) || 244. *πχίζαντες* *φοβού-*
μενοι || *δαίνονται* *εὐωχόνται* || *έος ἰδίους* || *χῶτε καθάπερ* || 245.
έος ἰδίους || *ἀνακτας κυρίους* || 246. *φύονται* *πλαστάνουσι* || *σφ-*
αὐτοῖς || 247. *βλοσυρήσιν καταπληκτικαῖς* || *ὀρεμάργοισι* *ἐν ἤρεσι*
μυινομέναις || 248. *ἀλυσάξουσαι* *φείγουσιν* || *ὀμοκλήν ἀπειλήν* ||
 249. *ῥῥασσι* *εἰσελθούσαι* || 250. *ὄν ἔδον* || *ἐδῆτος εὐωχίας* || *ἀπᾶστων*
(σ W) ἄγυστον* || 251. *ματόμεναι* *ζητούμεναι* || *ἀνεμῶλιον μάταιον* ||
 252. *προβλώσκειν* *προμολεῖν* || *ἠβῆσειεν ἡμαρτίαιεν (!)* || 253. *ἀνάρ-*
σιον φονευτικόν || 254. *αἰκτήρ ὀρητικὸς* || 255. *ὀλέκουσιν* *δαμάζουσι* ||
ἀμοιβαιοῖσι *ἀνταποδοτικοῖς* || 256. *ἐνωθ θεός* *πολεμική* || 257. *μό-*
θος πόλεμος || *ἐγν ἰδιαν* || *υἱδὸν γαστέρα* || 259. *φοιταλέη ὀρητική* ||
διέσσεται *διέρχεται* || 260. *φορβῆν τροφήν* || *μαιομένη* *ζητουμένη* ||
 261. *ἀσπασίην φήλην* || 262. *έσσαστο ὄρηκτο (!)* || *γῆθοσύνῃ* *ἀφρω-*
σύνῃ (!) || 263. *ἀτυζόμενος* *ταράσσομενος (!)* || *θεδόνεται* *διέτραπται* ||

264. μήχος μηχάνημα || ἀλύξαι φεύγειν || 265. ἄσπετα σφόδρα ||
μαυρώσαν μαυνομένην || 266. αἴψα ἔπειτα || μιν αὐτὸν || κατέμαρψε
κατέλαβε || δαφνοῖν ἐρυθρὰν || 267. αὐτάρκων (factum ex αὐτ'
ἀρκῶν) ὁ ἑαυτῷ ἐπαρκῶν || ὀλοῆς ὀλεθρίας || ὑπομόνασ' μάχεται ||
268. οἱ αὐτῇ || μελέσειν (!) μέλεσι || ἐλίσσεται πλέκται || [fol. 59^r]
270. μιν αὐτὴν || ἐρητύσειε κωλύσειε || βρόχοισιν δεσμοῖς || 271.
ἄκος θεράπευμα || ἀλεωρῆ ἀποφυγῆ || 272. ῥεῖν ῥαδίως || ἀμφιπε-
σόντοι περισχόντος || 273. ὀτραλέη σπουδαῖα ἢ ταχεία || 274. παν-
αίολα ποικίλα || δειρὴν ἀγένα || 275. περιβάλλεται προσλαμβάνεται ||
277. γυαλκῆος (W*) τῆς ἐχρούσης τὰ μέλη ἀρκοῦντα || ἴθμονες πρὸς
τὴν μάχην ἔμπειροι || 278. θηρὸν ἐπὶ πολὺ || ἐξ ἰδίαν || ἀλκὴν δό-
ναμιν || 279. ἀθέσφατος πολὸς || 281. πλάζονται πλανῶνται || χροῖ
σώματι || κυμαίνονται διαταράσσονται || 282. κοτυληθόνες πλεκτάναι ||
283. πλαζόμεναι πλανώμεναι || κενεῖσι ματαίαις || παλαιμοσύναις (!)
ταῖς τῆς πάλης ἐμπειρῖαις || μογέουσαι πονοῦσι || 284. ἤ ἢ μόρανα ||
μιν αὐτὸν || ῥιπῆσιν ὀρμαῖς || 285. θαρδύπτει κατεσθίει || 286. γε-
νώεσαι στόμασι || 287. ἀσπαίρει πηδῆ || ἐλίσσεται κυλίσσεται (!) ||
ἡμιδάκτυλα κατὰ ἦμισυ ἐσθιωμένα (fuit prius ἐσθιωμένα scrip-
tum, post in ἐσθιωμένα emend.) || 288. ποιφύσσοντα πνέοντα
σφοδρῶς || 289. στίβον ὁδὸν || ἐρρεῖνων ἐρευνῶν || 291. χεῖρ κατὰ-
δουαν || εἴρουσεν εἴκνουσεν (!) || 292. δάπτει ἐσθίει || ἐμμενέως συνε-
χῶς, ἀδιαλείπτως || 293. δειρὴν ἀγένα || στένον σθῆτος (!) || 294.
ἄψα αἰ συναφαί κυρίως τῶν μελῶν παρὰ τὸ ἄπτεσθαι ἀλλήλων ||
δαίτρεύουσι εὐωχοῦσι || 295. δυοπαλίζεται δινεῖται καὶ πάλλεται κατ-
εσθίεται || αἰόλα ποικίλα || γυῖα μέλη || 296. δυσμόρου δυστοχῆς ||
ἐ αὐτὸν || ἐπιφροσύνης φρονήσεως || 297. ἀλευόμενος φυγῶν || 298.
πλάζεται πλανήσεται || ἀμφιέσθεται ἐνδόσθεται || 299. κέαρ καρδίαν ||
ἐ αὐτὸν || 301. οἰκτερείας ἐλεήσεως || ἀκοσμογάτοιο ἀρρεπτοτάτου
υἱοῦ θανάτου || 302. ὑφαίνεται προπήγνυται || 304. ἀπηνέα σκλη-
ρὰν || 305. πτώσσει φοβῆ || 306. ἢ ὄντως || τάχα ταχέως || 308.
ἐμπλήσασα πληροῦσασα || λαφύσσει ἀρπάζει κυρίως δαπανᾷ || 309.
χοιράδος ὑφάλου πέτρης || ἀερούουσα ἔκνουσα || περίτρομον φοβερὸν ||
310. δαιζόμενος πολεμιζόμενος || 311. εἰλιγμένος περισυστραμμένος ||
312. κοτυληθόνες σπείραι κοιλότητες || 313. δῆλιον πολεμίων || πόλχος
πόλως || 314. δορυκτῆτων ἀχμαλῶτων (!) || 315. κούρον υἱὸν || δειρῆ
τῷ λαίμῳ || ἀγκάσιν ταῖς ἀγκάλαις || ἐμπεφωῶτα ἐμπλακέντα || 316.
γενναμένης τῆς μητρὸς || ἐρύση ἔλκωση || 318. οἱ αὐτῷ || 320. λισ-
σάδι πέτρῃ || μυδαλέχθω δυνῆρῶ (!) || 322. ἀγρηοῖσι ἀνδρείαις || θαμείσων

θαμασθείσαν || 323. ἢ ὄντως || σχεδὸν πλήσιον (!) || 324. ὀτραλέη
ταχεία || τιθήνας ἐξαπλώσας || 325. δῆλια πολεμικὰ || προκαλίζεται
προκαλεῖ || μόδον πόλεμον || 326. ἴσος ἦμιος || 327. ἠνορέη ἀν-
δρεία || θαμμοσύνησι ἐμπειρία || πεποιθῶς τεθαρρηκῶς (!) || 328.
ἐντεσι ὄπλοις || καρτύνας κρατῶν || βριαρὸν ἰσχυρὸν || πάλλων
κινῶν || 329. ἐγγεα δόρατα || 330. ὀροθύνει παροξύνει || [fol.
61^r] || 332. θηθύνει βραδύνει || διαίξασα διαρῶσα || κελαινῆς
μελαίνας (!) || 333. καιφάσσουσα (a e corr. in ras.) ἐνθου-
σιωδῶς ὀρῶσα || 334. περισπέρχουσα σπουδαζουσα || αἰνώσ
χλιεπῶς || 335. ἀνεμῶλιον μάταιαν (leg. μάταιον) || 336. ἐγγρίμπτει
ἐμπελάζει || στερεοῖσι ἰσχυροῖς || ἐτάσιμα μάταια || 338. ἐρωῆς ἀπὸ
τῆς ὀρμῆς || 339. φλεγέθει καίει || ὀρίνεται παροξύνεται || 340.
δολεχῆσι μακραις || 341. τένοντος νευροῦ || 342. ἐμπεφωῶς ἐμπλα-
κείς || 343. νολεμῆς ἀδιαλείπτως || ἀλύξαι φεύγειν || 344. ἀσχαλόωσ'
χαλεπαίνουσα || 345. δινεῖται συστρέφει || σχολιδὸν λοξὸν || αἴψα
ἔπειτα || 347. ἀκωαῖς ἀκίδεσιν (!) || 348. ὠτειλαῖς πληγῆς || θα-
μειαῖς συγκαῖς || 349. ἀφραδῆσι ἀβουλίαις || 351. ἐναγρομένων
ἀθροισμένων || 352. ροίξασιν κτυποῖς (!) || ἠμάσθης μάστιγος ||
359. ἐγγεῖ δόρατι || ταναῆκεῖ ἠκονημένη || δοχμὸς πλάγκος (leg.
πλάγκος) || 354. θηκτοῖο ἠκονημένου || 355. κορούσεται ὀπλίζεται ||
357. χόλος ὀργῆ (!) || 358. ὠτειλῆσι ἔλκεσι || [fol. 62^r] || 361. ἀνά-
στος θανάσιμος || 362. προιδῶν προβλέπων || ὀλοφῶϊον ὀλεθριον (!) ||
363. φραζόμενος ὀπλισμένος || πυκνῆσιν δασείαις || 364. σφαιροθῶν
κυκλοσιδῶς || ἐρκει περιφράγματι || 365. οἱ αὐτῷ || σχεδὸν πλήσιον ||
θῶν ὀρμῶν || 366. περισπέρχει σπουδάζει || 367. κενεὸν κενὸν ||
ἐκάνει καταλαμβάνει || 368. μαλεροῖσι ψθαρτικοῖς || 369. ταῖη ἐμ-
φαντικῶς || λάγνη θριεῖ || δυσπαίπαλος τραχεία ἀνύμαλος (!) || 370.
ὀλοσιτροχος δι' ὄλου στρογγυλοσιδῆς || 371. πυκνῆσι δασείαις ||
στροφάλιγξιν στροφαῖς || 372. σπείρησι συστρέφει (!) || οὐτάζει
τιθρῶσκει (!) || 373. εἴβεται ἀτάζεται || 374. ἰχώρ ὠρῆτης || 375.
ἐνθα καὶ ὄτε || ἀμφιβάλων περὶ πλέεας (!) || περιηγεῖ κυκλοτερεῖ ||
ὀλκᾶ σώματι || 377. ἐμπρὶσι λαμβάνει (cf. Π. 575.) || ἐνερείδεται
ἐπιβαρύνει || ἀλκὴν δόναμιν || 380. πεπέδηται δεδέσμηται || 382.
ὄφρα ἔως οὐ || ἐπέφθισε ἐφέφερε (!) || [fol. 63^r] || 384. ἐξήλωσε
ἔφυγε || 385. ἐκδῶς ἐξεργόμενος || 388. εὐάντητος εὐεπάντητος ||
389. κραιπνὸν ταχὺν || 390. νοῦρος βραδὺς || ἐρωῆν ὠρῆν (!) ||
391. ὑποσπιλάδεσαι ὑφάλους πέτραις || 392. ἀτρεμῆοντα ἠσυχά-
ζοντα || ἐπαίξας ἐφορῆσας || 394. ἰφθίμων ἰσχυρῶν || δολεχῆσι μα-

χαυόν || 559. καιπατώσουςιν φοβούνται || υπέρβιον ἄδικον ἰχυρόν || 560. ἀθρόσσι βλέψωσι || ἀπόσσιτον ἀθρόμητον || οἶον (!) μόνον || 561. ἀθρόσαι συνήθροισμένοι || 562. ἄσπετος πολὺς || 563. μῶλον πόλεμον || ἀλλέες συνήθροισμένοι || 564. δυσμενέων πολέμιων || θύοντες ὀρμούντες (!) || ἀρήιοι πολεμικοὶ (!) || 565. ἡ ὄγένειος (!) μεγαλοδύναμος || 566. ἀλέγει φροντίζει || ἔσσεται ὀρμάται || 567. ἐρώων ἐλκῶν || μεσοεικέα τὴν τῷ μένει ἰοκυῖαν || κηχῆσαι καταλαβῶν || [fol. 69^r] || 569. στίφος (!) τάξις || 570. μόχθος πόνος || δύεται εἰσέρχεται || 571. αἰπὸν μέγαν || ἀπειρεσίους πολλοῖς || 575. πρίουσι λαμβάνουσι || 576. δεδραγμένοι λαβοῦσαι || 579. ἔλον ἔλαβον || 580. νηδὸν γαστέρα || 581. ἐκ λοφίης αἰδᾷ αὐχένος ἐκ τοῦ ἀναστήματος τοῦ πλησίον αὐχένος (!) || ἡώρηται κρεμῶνται (!) || 583. ἐπαιγίζει ταρασσει || σφακέλω παλμῷ || ὄρεχθεῖ διατρίνεται || 584. φλεγέθει καίσι || οἱ αὐτῷ || 585. θρώσκει πηδᾷ || ἄκριτα πολλὰ || 586. πομφλάζων ἀναξέσι || εἰκῶς ὄμοιος || 588. νεάτην ἔσχατον || βρόχα βυθὸν || 589. εὔτε εἴπως || μεθεῖη ἀφήσει || 590. ἐσμός πληθος || ὑπερφύλων ἄδικων || ἀλλαστοι ἀκατάπανστοι || 592. οἱ αὐτῷ || 593. ἀνθράσκοντι ἀναπηδῶντι || 596. ὠδε οὔτω || συνοχῆ συνάφει || 597. ἰγῆρῳ ἰατρὸς || [fol. 70^r] || 600. τειρομένοιο πεπονημένου || 602. κυροῦται κάμπτεται || λύθρον τὸ ἀκάθαρτον αἶμα || 603. εἰσόκεν ἔως οὔ || ζωρὸν ἄκρατον || ἀερόσαντα ἀνεγκύσαντα || 608. ἡγητήρος ἡγέμενος (!) || 609. χωομένου ὀριζομένου || κρουραῖς ψυχραῖς ἤτοι ψυχροποιαῖς (!) || 611. εἰδόμενος ὄμοιος || πρησῆρι κερανῶ ἢ ἀστραπῇ || δυσχηεῖ κακοφύφου (!) || ἀμαθῶναι δαπανᾷ (!) || 612. δάπτων διὰ στόματος σπαράττων || ἐμμενέως ἀδιαλείπτως || ἐρεύθει ἐρυθραίνει || 615. θῶας εἶδος λύκων || περιποιπνέσθαι περιπονεῖν (leg. περιπολεῖν) cf. SENGEBUSCH Hom. D. I. 53 || 616. ἀγρομένους ἀγειρόμενους (!) || ἐπαίδην ἐφορητικῶς || 617. ἀρτιχῆτοι νεωστί προχυθέντος || 618. ἔαρ αἶμα || 619. βεβρυχῶς ἡχηκῶς || αἰτελῆσιν θραύμασι (!) || 622. διαρταμέοντες διακόπτοντες || 623. ῥινὸν δέρμα || κυρῆσαι ἐπιτοχεῖν || 625. ἔτισαν ἀπέδωκαν || 626. ἐπιφθιμένοις ἐπιφθαρμένοις (!) || 627. κύντερα ἴσως χαλεπώτερον || θηρίσαντο πολεμίσαντο (!) || [fol. 71^r] || 629. ἡγασάμην ἐθαυμασάμην || 630. ἀταρτηρῇ βλαπτικῇ || ἐδάσσαν ἔμαθον || 632. ἐκελσαν ἤλθον || 633. ἔλοντο ἔλαβον || 634. ὄφρα ἵνα || τρόφην τὸν τρεφόμενον || 636. ἐνήεος πράου || 637. βρασσομένη ζέουσα || 643. πρηχάτατον πρατάτατον || 644. ἐνήεος πράου || 645. ἀλλοίης ἀλλοτρίας || πημαίνουσι βλάπτουσι || 647. ἀπρησοῦνη ἀβλαβία || νέμονται

ἔσθιονται (!) || 648. ἄχραντοι ἄρωμοι || ἀχηδέες ἀφρόντιστοι || 652. νεαρὸν νέογνόν (!) || 653. σίνεται βλάπτεται || 654. πρεσβῆια τιμῆ καὶ αἰδῶς || 655. ἐράσιμον φιλάτην || ἴρατο ἔλαβε || 657. τὸ διδῶ || [fol. 72^r] || 659. ἐγρήσσει γρηγορεῖ || τρομέουσι φοβούνται || 660. φέρτερον ἰσχυρώτερον (!) || χειροτέρους ἤτονας (!) || ὀλέκουσι ἀπολοῦσαι (!) || 661. κνέφας σῆτος || 662. ολοῦν (!) ὀλέθριον || 663. ἰαυεῖν ἀναπαύεσθαι || 664. ἀπάτερθε πόρρωθεν || 666. κυδομοὶ θόρυβοι || 667. δυσελάθει δόσηχοι || θοῦρος ὀρητικὸς || φθισήγορος τοὺς ἀνδρας φθειρούσης || 668. μαῖα ἢ τροφὸς || ἐρικλαύτων τῶν ἄγαν κλαίειν ποιούντων || ἀλγεσίδωρος τὰ ἄλλῃ δωρούσα || 669. ἐφλεγρον ἔκαιον || ἡμερίων τῶν ἀνθρώπων || δεῖλδν ἄθλιον || 670. κεχοιμένοι διακεχωρισμένοι (!) || μερόπων τῶν ἀνθρώπων || 671. αἰνότεροι χαλεπώτεροι || 672. νηοὺς ναοὺς || 673. αἰθαλόεντι μέλανι || κατήνουν ἐδαπάνων || 674. εἰσόκε ἔως οὔ (!) || ραιομένην φθειρομένην || ὠχτειρε ἐλέησε || 675. ἐπέτρεπε παρεκελεύσατο || ἀνάφια κρεμάσας, δεδωκῶς || 677. θῶνεν ὠρμα || 678. θωρήσσων ὀπλίζων || ῥήνου ποταμοῦ || 679. ἴστρον ποταμὸν || εὐφορήτην ποταμὸν || δούρατος πολέμου || 680. θρέπτειρα τροφὸς || 681. συνέστιον σύνοικον || 682. κραίνουσι καιρανέουσι || 683. φαίδιμος λαμπρὸς || ὄρηξ κλάδος || [fol. 73^r] || 684. ἀνακτορίης βασιλείας || 685. ῥύοισθε φυλάττωσθαι (!) || ἔμπεδον βεβαιῶς (!) || ἰθύοντε κυβερνώτε (!) || 688. τελεσφόρον τέλειον ||

c) Oppiani Hal. III. [fol. 74^r]

1. παναῖολα ποικιλίας || δῆνεα βουλάς || 2. φράζσο μάνθανε καὶ νόσι || 3. ζυμβάλλεο νόσι καὶ ζῶνας || τέρπεσο εὐφραίνου || οἶμη ὠδῆ || 5. ἐναύλων τόπων δηλονότι || 6. πορσύνονται παρασκευάζονται || 7. ἀνέγκαν ἀνέπερψαν || 9. φέρτατε βέλτιστε || 10. αἰγίωχου τοῦ διός || 11. νόσσαν ἀφετηρίαν καὶ ἀρχὴν || 12. ἰθύνων κυβερνῶν || 13. ἐμήσαο ἐβουλεύσας || 15. κωρυκίω σπιλαίω (!) τῷ ἐκ κωρύκου || 16. ῥυτήρα σωτήρα || 19. παρήπαφεν ἐξηπάτησεν || βερέδρου βυθοῦ || 20. δύμεναι ἐκδῶναι || ἐλθόμεν ἐλθεῖν || 21. μιν αὐτὸν || 22. προῦνουξαν προῦτοψαν || 23. περιστυφείζετο σληρῶς (!) διεθείση (!) || 24. ξαινόμενος τυπτόμενος || 25. λύθρον αἶμα || ἀλαγητῶν πλανῶν (confudit cum verbo ἀλητεύων) || 27. ἀύσας φωνήσας || 28. οἶμη ὠδῆς || 33. ἐμι ἔνεσι || εἰσόκεν ἔως οὔ (!) || 34. ἀγκοῦσεν ἀγκάλαις || ἐλισσόμενοι περιστρεφόμενοι || 35. χρεῖω χρεῖα (!) || θορεῖν πηδᾶν || ἀνοροῦσαι ἀνορησαι || 37. ῥήμφα ὀρητικῶς || διχηεύσαι διελεθεῖν || 39. δηθύνειν βραδύνειν || 40. ταλάφρονα ἄθλιον || 41. πολυπαί-

παλος πανούργος καὶ σκληρὸς || 43. ἐγκύρσαντες ἐπιτόχοντες (!) ||
 ἀνωίστασι ἀνελπίστοις || 44. ἐργήσαν ἡγητορῶν || 48. ἡμίρον
 ἐπιθυμῶ (!) || ἐράοι ἀγαπῶ || [fol. 76^r] || 56. μόγῳ πόνῳ || δίφει
 ἐπιθυμῶ || 57. παπταινέμεν περιβλέπειν || 58. ἥπιος πρῶς || εὐδιδῶν
 ἡσυχάζων || 59. λάβρους σφοδρούς || 60. ὑπεῖρ ὑπέρ || 63. πλωτῆς
 ἄλλος ἰχθύες δηλονότι || 66. λῖνον δικτυον || 67. οὐρίον τῷ ἀνέμῳ
 ἐπιτηρῶς || ἄρσιν πνέη || 73. γάνονται εὐφραίνονται || 74. δονάκεσσι
 καλάμοις || 77. καθέτῃσι μεγάλοις ἀγκίστροις || [fol. 77^r] || 79.
 ἐντύνασθαι κατασκευάζασθαι || 86. κνώσσοντας κοιμῶντας || 87.
 εὐκλήουε ἡσύχους || 88. τανυγλάχιν τανυγῶνῳ || 91. ἀτρεκέως ἀλη-
 θῶς || τεκταίνονται παρασκευάζονται || 100. λειλιμῆνος ἐπιθυμῶν ||
 102. οἰσῆσαι ὀδεῦσαι || ἐμάτῃσι ἐματαισιπράγῃσι || 103. πείσματα
 σχοινία || φελλῶν τῶν κούφων ἐύλων || 104. ἐξήλυθε ἐξέφυγε ||
 [fol. 78^r] || 108. πολυκηδέει πολυφροντιστῆ || 109. λοιπῶν ἐσχάτων ||
 110. ἡμίρον ἐπιθυμῶμενος || 111. ἡγήσαν ἰατροῖς || κέλονται κελεύ-
 ονται || 112. ῥέζων ποιῶν || κῆρες θανατοφοροῖ (!) μοῖραι || 113.
 αἶδος ἄδων (!) || μέλει φροντίζει || 114. κῆρῶτα τὸν κεκαυμένον ἢ τὸν
 ἐκπενευκῶτα || 115. ἐδάη ἐδιδάχθη || ἰκάνει ἔρχεται || 116. μῖνων
 προσδοκῶν || 118. δίζονται ζητοῦσι || 119. νόμον κατὰ τὸν νόμον ||
 121. λαχῆρας ὀρύξας || 122. εὐνὴν κλίνην || 125. ἄρκον τὸ δικτυον ||
 127. φράσσεται σφαλίσσεται (!) || 129. ἀναδρόσκων ἀναπηδῶν ||
 ἀζήχῃς σκληρῶς || 130. βεβηγμένους βεβιασμένους || 132. ἐφρούσαντο
 ἐνόησαν || 134. ῥίμφα ταχέως || τιτανόμενοι ἐξαπλούμενοι || πυμάτην
 ἐσχάτην || 135. ἀνόσασιν πληρώσωσιν, ἀφίκοιτι || 136. θείοντες
 τόπτοντες || 137. ὠτειλὴν πληγὴν || ἔρρηξαν ἐσχισαν || ἀκωκὴν
 αἰχμὴν || [fol. 79^r] || 140. κωθρῶν βραδῶ || 144. λαίφηραι ταχίσαι ||
 148. κωλῶν ἐπιμηκῆς μέλυβδον || 150. ἀνιάζουσα ἀλγοῦσα || τται-
 νομένη ἐξαπλουμένη || 153. ἐσκηφε ἐνέβαλε || 157. μήκωσι κεφα-
 λαῖς || θολὸς ῥύπος || 158. δυοφεράτατος σκοτεινότερος || ἀγλῶς
 ἀουρασίας || 159. ἀπροπίοπτον ἀπρόσοπτον || 161. ὀφθαλμῶν σκοτει-
 νὰς || ῥαδάμυγγας σταλαγμοῦς || ἀνήμεσαν ἀνέπτουσαν || 162. ἐμίγη
 ἐρύπησε || ἡμίλθονε ἡφάνισε || 163. ἀγλῶσι σκοτόεις || ὀπωπὴν
 ὄφιν || 164. αἰθαλόεντος μέλανος || ἄφαρ εὐθέως || 166. ἡερόφοισα
 σκοτεινὰ (!) v. infra pag. 35 || [fol. 80^r] || 168. μήτην βουλὴν ||
 πανέικελον πανόμοιον || ἐντύνονται παρασκευάζουσι || 170. ἐπιφρο-
 σῶναι βουλαῖς || 171. ἡμιβῆταισι ὑφίλοις (!) || 172. ἐρύουσαν ἔλ-
 κουσιν || 175. ἀλεερκέως ὑπὸ τῆς γῆς (!) ἐρχθῆσις || 177. βαιοὶ

δλίγοι, μικροὶ || 178. θυσάνοις πλοκάμοις || 180. ἐλίμοι (!) σκώληξι ||
 183. σίφλον (!) πσινομένον (!) ¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ ἄλλο τι μέρος ||
 193. πείροις κρατήσεις ἢ ἐγκαλεῖς (!) || [fol. 81^r] || 198. ἀπηνῆς
 σκληρὸς || 199. δασμῶν τροφῶν || 205. πεύθεο ἄκουσον || 206. ἐν-
 τύνονται κατασκευάζονται || 208. ναυσικλυτὸν ἐν ναοῖς περὶ ψημῆν ||
 209. ἐλεοῦσαν ὄνομα νήσου || 210. τεκμαίρεται: στοχάζεται || 211.
 ἔθρις συνेतὸς || ἀλλίζονται οἰκοῦσι || 212. διαρρῶγας διεσχισμένας ||
 θαμνοῖσι συνέχσει (!) || 214. ἐπιφροσῶν ἡγῶν || ἐπιτίρηται εὐ-
 φραίνεται || 216. ἄκατον πλοῖον || 217. ἡσιν βάλαι (!) || 218. ὀρέγων
 ἐκτεινῶν || 219. εἰλαπινάζει εὐωχεῖ || 220. σαίνει κολακεύει || 221.
 κέλοσ ἐλεόσῃσι || 222. κλεινὸς ἐνδοξος (!) || ἔργωσι πράγμασι ||
 223. ἐ αὐτὸν || [fol. 82^r] || 228. μειδίαια γελῶ || 229. ποτὶ πρὸς ||
 230. στέλλεται πλέσι || 231. ἀλλῆες νηθηροισμένοι || 233. παρῖσχει
 δίδωσι || 236. ἀγθῶνους βραδύουσαν || 238. σῆσιῶ σταθμῶ ||
 λιλαιόμενα ἐπιθυμουμένα (!) || 239. ἐσαυθῆσῶσιν εἰσβλέψῶσιν || 240.
 ἄκατον πλοῖον || 241. ὑπεῖρ ἄλλα ὑπὲρ ἄλλα || 244. ὄρις χελη-
 δῶν (!) || 247. ἀναπτύσσουσαν ἀνοίρουσαν || λέιχεν ἤχει παρὰ τὸ λῶ
 τὸ θῆλω (!) || 248. λίγα ὀξέως || 250. θρώσκουσι πηδῶσιν || 252.
 ἐπιφάει φαθεῖν ἐπιθυμῶν || τεταῖνων ὀρέγων || 253. προῖνει ἡρε-
 ροῖ (!) || ἡὐτ' καθάπερ || ἀνακτε βασιλεῖ || 254. πείθονται ὑπακούου-
 σιν || ὄπη ὄπου || μῶπιε δακτύλω || 255. διαίττουσαν διορμῶσιν ||
 [fol. 83^r] || 258. ἐπιφροσύνησι βουλαῖς (!) || παλαισμοσύνης τῆς
 παλαιστρας || 259. ἐπίσκοπος ἐπιστάταις (sc. κελεύει) || 260. κομῶς
 ἐπιμελείας || 262. θοὸν ἰσχυρὸν (!) || 264. λῶαν λίθον || 265. ὀίμενοι
 ὑπολαβόντες || βόσιν τροφὴν || 267. κεχαρμένοι εὐφραίνόμενοι || 272.
 αἰσῶσι ἀκούσῶσι || 273. οἱ αὐτῶ τῷ ἀλίσαι (!) || 275. κομῶν τρο-
 φὴν || 276. μὲν αὐτὸν || 279. εἰσιτότα ὁμοῖον || 280. εὐτ' (!) ὅτε ||
 283. πονεόμενοι ἐνεργῶντες || ἰκωκὴν αἰχμὴν || 284. ἡνορέη ἀν-
 δρεῖα || βιώνονται βιάζονται || 285. τετυγμένον κατεσκευασμένον ||
 287. πείσμα σχοινίον || [fol. 84^r] || 292. θῶμιγξ λεπτὸν σχοινίον ||
 296. ἡκ' (!) ἡσύχως || 299. ὄχιον πολεμικὸν || 300. εἰλαφρίζειν εὐκι-
 νειν (!) || 302. παρέσχεθεν παρέδωκε || λάβρωσε λαμπάργων (!) ||
 304. θηγῆσαι βλέψαις || 306. σθενεροὶ ἰσχυροὶ || 308. ἡνορέη
 ἀνδρεῖα || 310. ἀερόντα ἀνέλκοντα || βιαῖμενος βιαζόμενος || 311.
 κέλλεται: κελεύει || 312. ἐλάτῃσι κώπαις || ἀκάτοιο νῆος || 315.
 πριουμένης σχιζομένης || 319. θηρῶν ἐπὶ πολὺ || [fol. 85^r] || 320.

¹ Unde Etym. M. 714. 56 correxeris.

ἐμμενέως ἐπισταμένως || ἐρόνται ἔλκονται (!) || 321. ἰχθυόβωλον
 ἀσπασίει || ὄρωρε διήγηται (!) || 324. ἀμυνόμενον βοήθειν || 325. χροίπτου-
 σεν προσπελάζουσιν || 326. τείροντες καταπονούντες || 327. θώμωγα
 τὸ λεπτὸν σχοινίον || λλατόμενοι ἐπιθυμούμενοι || 328. ἀρχανόωσαν
 ἀδημονοῦσι || ἀσπλον χωρὶς ὄπλου || 329. μοχθίζοντα πονούντα ||
 330. εἰρεσιῆσι κωπηλασίαις || βιώμενον βιαζόμενον || 331. οἱ αὐτῶ
 τυτθὸν ὀλίγον || 333. ἀξύπρωσον ὕξειαν || 334. ἀποδήϊξε ἔκοψε
 337. πλάζονται πλανούντα || 338. βρόμοισι (corr. in βρομίοισι)
 τροφαίς || εἰλαπίνῃσι εὐωχίαις || 340. λυπρῆσι λυπηραῖς || 342.
 λόγιοι φυτοῖς ἐκείνοις || 343. λευρῇ εὐρεία || 346. κνίσση ὄδμη ||
 347. ἐντόνας κατασκευάζων || 348. δόχμιον πλάγιον || ἔφαλον τὸν
 ὑπὸ τῆς ἁλὸς || 349. ὄτρυνέει παροξύνει || [fol. 86^r] || 351. δαισά-
 μενος μαθῶν || 355. ἀτρομέοντες ἄφροβι || 356. ἀγρόμενοι ἀχειρό-
 μενοι || ἐνχόμενοι ἐνκαθήμενοι (!) || 358. ἡϊθέοιο νεάνια (!) || 360.
 ἡγρεθόνται ἀχειρόνται || 361. κείροντες κόπτοντες || ἀσημάντοιο μὴ
 ἔχοντος σημάντορα καὶ φυλακὴν || 362. ἀνίησι δίδωσι || χαλίφρονας
 οἰνόφρονας || ἄκρατος ἄσχετος || ἡβη ἡλικία || 364. ἀγρομένοισι
 ἀχειρομένοισι || παρασχεδὸν ἐκτὸς συνεγγὺς || 365. εὐλιπέες εὐλί-
 παροι (!) || τελέθωσι ὑπάρχωσι || 366. πῶμα σκέπασμα || 367. εὐ
 ἀραρῶς εὐαρμόσας (!) || 368. ὑστάτιον ἔσχατον || κνίσσοντας κοιμώ-
 μενοι || ἀνεύρουσεν εἴλκυσεν (!) || 369. φρασσόμενοι νοητάμενοι ||
 σπαίρουσαι πηδῶσι || ἐκδύναι ἐξελεθῆν || 370. νήπιοι ἀνόητοι || 372.
 οἰσύνον ἐκ τοῦ φυτοῦ ἐκείνου ἡγουν τῆς οἰσῶας || 373. νερόθεν κάτω-
 θεν || ἀναφάμενοι ἀναδε(σ)μησάμενοι || τρητὸν τετροπημένον || 374.
 ὀγμάζουσιν κατέχουσιν || οἱ αὐτῶ || 375. ἀκταίους ἀπὸ τῆς
 ἄκτῆς (!) || κάχληγας τρητοῦς λίθους || ἰεῖσι πέμπουσι || 376. διανο-
 μένοισι διωγραινόμενοις || γλαγόεσσα γαλακτώδη || 377. ἕμερος
 ἐπιθυμία || 378. βαιούς ὀλίγους || ἀγέρονται ἀδροίζονται || 379.
 ὑπεκπροθέοντες ὑποτρέχοντες || [fol. 87^r] || 381. ἀγρομένους ἐχειρο-
 μένους (!) || 382. ἐλεθόμενοι ἐλπόμενοι || ἔλον ἔλαβον || 383. ἰέμενοι
 ἐπιθυμούμενοι || 385. πορσύναντες παρασκευάζοντες || 387. ἡτονον
 κατεσκεύασε || ἀπηνέει σκληρῶ || 388. μήδεα αἰδοῖα || 389. ὄρου-
 μαγδὸς θόρυβος || τειρομένοιο καταπονόμενου (!) || 390. ὀρίος
 δάσος || 391. ἰάνθη εὐφράνθη || αὐτῆς βοῆς || 392. ἴξε (!) ἡλθε ||
 ἔσθορε εἰσώρησε || 393. βόθρω τάφρω || 394. εἰλείται συστρέφε-
 ται || δαιτὸς εὐωχίας || 396. πάθον ἔπαθον || φορβῆς τροφῆς || 397.
 πότιμον θάνατον || αἶδος ἄδου || 399. εἶλε ἔλαβε || 400. ὑφῆγας

πλέξας || 401. εὐπαγέως εὐπηγῶς || ὀρόβων τῶν ὀσπρίων τινῶν ||
 402. μυδαλέην βεβρημένην || 404. ἐρασσαμένην ἀγαπησαμένην ||
 ἀνῶσαι τελείωσε (!) || 407. γοάει θρηνεῖ || ἦν τὴν ἰδίαν || ἄτην
 βλάβην || 408. δευομένη διωγραινόμενη || ἡς ἦστινος (!) || [fol. 88^r] ||
 410. λειριόεσσα γλυκεῖα, ἐπιθυμητῆ || 411. κικλήσκουσ' καλ-
 λοῦσι (!) || 412. νηδωμῆ γλυκεῖα || δεδουημένοι ἐστραμμένοι || ὄκα
 ταχέως || 414. ἰχυαλέοις διωγροῖς || φύσσει ταῖς βοτάναις ἐκείναις ||
 415. τέρπονται εὐφραίνονται || 417. λάας (!) λίθους || 419. ἡριγένεια
 ἦτοι τὸν ὄρθρον γενῶσα (!) ἡμέρα (in mge) || 420. ἀγρόμεναι ἀχειρό-
 μεναι || 421. τῆμος τότε || ἐπευτύνει ἐπετοιμάζει (!) || οἱ αὐτῶ ||
 422. εἰλυμένους (!) καλυπτομένους || λάας λίθους || 423. γάνονται
 χαίρουσι || 426. ἡχθῆσαν ὠρμήθησαν || 427. ῥίμφα ταχέως || ἄνυται
 τελειοῦται || 428. ἀσμαράγοις ἡσούχοις || ἐλάτῃσι κώπαις || 431.
 πτωαλέον φοβερὸν || πτοῖη φόβος || ἔθῃκε ἐποίησε || 432. χειροτέ-
 ρησιν κακωτέροις || 433. ἄσαν ῥύπον || κίχῃσι καταλάβη || 434. φέρ-
 βεται ἐσθίει || ἡμείρει ποθεῖ || δυσάεος χαλεποῦ δυσώδους || 436.
 πυθομένοισι σεσηπημένοισι || ἔλη λάβη || 437. μιν αὐτὴν || αὐτην
 πνοὴν || 439. ἔκελα ὅμοια || ἔεσσι χείροις || [fol. 89^r] || 440.
 φουρομένοισιν μεμολομένοισι || 441. διάκροτοι διαχώριστοι (!) || νεπό-
 δεσσαν ἐχθῶσι || 442. ἀριστεύουσ' βασιλεύουσιν || 444. ἀπαφῶν (!)
 ἀπατήσας || 447. θυμῆρης ἐπιθυμητῆ || 448. κέλιται ἡσφάλιται ||
 450. λάβρωσι λίαν || 451. διαίσουσιν διορμῶσιν || 451. ἀλλέες
 συνηθρομένοισι (!) || 452. πεφοικότες τρέμοντες || 453. νεάτην ἔσχα-
 τον || κοηπίδα (!) ἔδαφος || 454. ἡίννας αἰγυάλους (!) || πολυφλοῖ-
 σβους πολυήγους || ἐνέπουσι εἰς ἀκολουθοῦσι (!) || 455. ἐμπελάουσιν
 πλησιάζουσιν || ἀλγόμενες πλανίται (!) || 457. ἔδάσαν (!) ἔμαθον ||
 πινυταίτεροι συνετώτεροι || 458. ἀλευομένους φεύγοντας || ἔλον ἔλα-
 βον || 461. τόθι ὕπου (!) || 462. ἀγρυμένοισιν σχιζομένοισι || ἐνισπείρει
 σκορπίζει || ῥοθίοισι κύμασι || 464. θρώσκουσιν πηδῶσιν || ἐπειγόμενοι
 ἐπισπερχόμενοι || 465. ἀλλέες συνηθροισμένοι || 467. κατασκιάοιο σκο-
 τῶ || ἐνεῖη εἰσβάλη || 468. ὄναξ κάλαμος || [fol. 90^r] || 470. θαμέεσι
 συχοῖς || 471. δέλετρον τὸ δέλεαρ || ἦκε ἔπεμψε || 472. ὀρόωντες
 βλέποντες (in ras.) || 473. (ἐπι)θρώσκουσι πηδῶσι || 474. εὐκῆλον
 ἡσούχον (!) || 476. ἐπιφρούσαστο ἐπενήσεν || 477. ἀτρεχέως ἀληθῶς ||
 478. ἀνακλονέουσιν ταραττοῦσιν || 479. ἐξείρουσε ἐξεἴλκυσε || 481.
 ἡνυσεν ἐτελείωσε || 482. λίγρον λαίμαργον ὀφόφαγον || 483. ἡπαγον
 ἡπάτησαν (!) || ἔσαντες ἐνβαλόντες || 484. εἶδαρ ἔδεσμα || τετομημένον

παρεσκευασμένον | 491. μαργαίνουσιν μαινομένη (!) | ἀτάσθαλα
 βλαπτικά | 492. ἀμείδωνεν ἠφάνισεν | 493. ἀγαυοτέρη λαμπροτέρη |
 494. κτανώπιδος μελανώπιδος (leg. μελανώπιδος) | 496. θόρον
 ὄρητην | 497. ποιή βοτάνη | ἐκθορε ἐκπήδησε | 499. ἄθρον
 πολὸ | ἔξεν ἤλθεν | αὐτη ἠνοή | 500. ἀποσταδὸν πέρρωθεν | [fol.
 91^r] 502. κυρήσας ἐπιτυχῶν | 503. ἐφορμαίων ἐπιθυμῶν | 506.
 εἰλεῖται συστρέφεται | 507. μερμηρίζει φροντίζει | 508. αἰόμενος
 ὑπολαβὼν | ἀπύμονα ἀβλαβή | 509. ἄρσε διήγερε | 510. τρέσσας
 φοβούμενος | 511. εἶλε ἔλαβε | φαύοντα θίγοντα (!) | 513. τευ
 τινός | 514. ἀναδύναι ἀναδραμῖν, ὑποτρέφαι | 515. τέτληχεν υπέ-
 μινος (!) | 516. αὐτίς εἰς τουπίσω | 519. ἀνελλίσσεται ἀναστρέφεται |
 520. πελάση πλησιάζη | σχεδὸν ἐγγός | 522. αὐτη ἠνοή | 523.
 ἀπώμοτον ἀπγγορεύμενον | πύσασθαι γεύσασθαι | 524. διακνίζει
 διασκορπίζει | 526. πείρεν ἐπέρασεν | ἀνακρούων ἀναπλήτων |
 εἰργων κολών (!) | 528. ἂν αὐ | 529. παρήπασον ἠπάτησαν |
 [fol. 92^r] 531. ἐπεντύουσιν ἐπετοιμάζουσιν (!) | 532. τὸ ἀγκί-
 στρον (!) | χείρηται κρεμάται (!) | 533. μηρίνου τοῦ σχονίου |
 ἀκαχμένον κεκονημένον (leg. ἠκονημένον) | 535. ἀργενῶν λευκῶν
 χεῖλος τοῦ ἰχθύος δηλονότι | 536. θαῦρος ὀρητικὸς (!) | 537.
 δαιτρεύει ἐσθίει, κόπτει | ἄορι τῷ ξίφει | λάβρω σφοδρῶ | 538.
 θάξομενοι κοπτομένοι | 546. ἄπλατα ἀπρόσιτοι | 547. ἀκάτοσε
 νῆας | εἰσακόμενος εἰκαζόμενος | 549. ἀναδύεται ὑποτρέκεται, ψύ-
 γει | 550. ἐσσίλους εὐκαθέδρους | 553. πεπαρμένος πεπερασμένος |
 556. διαμπερές ἀδιαικίτως | 557. θοῶς ταχέως | [fol. 93^r] 562
 ἔντευ ὄπλα | συλίσσαντες σκυλεύσαντες | ἀρηφάτων πεφονευμένων
 ἀπὸ τοῦ πολέμου | 563. θαρῆξαντο ἀπλίσαντο (!) | 565. ἀγκλόνουσι.
 ἀνοίγουσι | 566. ἤπιφε ἠπάτησε | 568. ἀφροσύνησιν ἀβουλίαις |
 569. μενεαίων ἐπιθυμῶν | 571. χύζεται χωρεῖ | 572. κεκαφῶτι
 λυπηρῶ | 574. ἐλιούτες ἐλαύνοντες | 575. κρούτα (!) κεφαλῆν (χιν
 in ras.) | συνηλλοίχσαν συνέτυψαν | 576. ἀφροσύνη ἀβουλία | 579.
 ἠράσαντο ἐφικήσαντο (in ras.) | 581. τερπωλῆ ἀφροσύνη (!) |
 ἀπειρήτοισιν νηπίοις | φασεινῆν λαμπομένην | 583. μαρμαρυγῆν
 φλόγα | ἰανόμενοι εὐφραίνόμενοι | γελῶσι γελάσι (!) | 584. ἐσιέ-
 ρουσι ἐπιθυμοῦσι | ἀμέγουσι κτείνουσι (!) | 587. ἤντησαν ἔτυχον |
 589. ἐκθορον ἐξεπήδησαν | 590. ἐξάνοσαιτες ἐκτελειώσαντες |
 [fol. 94^r] 592. ἀρηρότας ἤρμωσθέντας (!) | ἤτε ὡσπερ | 594.
 μεμαῶτας ζητούντας | 595. ἐκαλέοισιν διήγοις | βροχίδεσαι δε-
 σμοῖς | 596. ἴσον ὄμοιον | ἀθλεύουσιν πολέμοισι, ἀγωνίζουσι | 597.

ἀφροσύνη ἀβουλία | ἡμερος πόθος | ἄτη: βλάβης | 600. ἐπαύσου-
 σιν ἐφορμοῦσι (!) | 601. μῆδόμεναι βουλεύοντες | 602. μῆχος μῆχ-
 νημα | 603. ρογέουσαι πονούσαι | 604. ποτι πρὸς | ἀφραδίχσιν
 ἀβουλίαις | ἀλοῦσαι λειψθέντες | 606. ἔκτοθεν ἐκτός | 608.
 ἐπιπρίζουσι σχίζουσι | 610. ἴσοι στείχουσι λόχοισι ζυμοῖσι ταῖς
 τάξεσι τῶν ἀνδρῶν οὕτως περιπατοῦσι | 613. πελάσαι πλῆσιάζαι |
 614. στιχὸς τάξος (!) | αἶψα ἔπειτα | 615. ἔδεκτο ἔλαβε | 616.
 ἐπέλασσε ἐπλησίασε | [fol. 95^r] 622. οἰστρούσουσι πυρωθῶσι |
 624. βίη καὶ ὠντες ὑπερηφανεῖς | 628. ἐνωαίται οἰκίτορες | οἰ-
 δμασι κόμασι | 629. ἀπειρεσίοις πολοῖς (!) | 630. σκιδνῶνται σκεδά-
 ζονται | 631. ἐκπαγλος ἐ(κ)πληκτικῆ | 634. στεινωπὸν στενὸν |
 ἐπηρεφέεσσιν κεκαλυμμέναις | 635. λίην ἀνέμοισιν ἐπιόρομον ὄπ'
 ἀνέμων βιζόμενον | 638. κιοῦσας πορευομένας | 639. τεχναίρεται
 σιοχάζεται | 640. πιφάσκει ἐμφανίζει | 641. πυλωροὶ πύλαι |
 642. μόχατοί τ' ὑλλῶνες τεσνάς ὁδοῦς | 643. θοῶς ταχέως |
 644. καταφυλαδὸν κατὰ φύλας | 646. ὄρη καίρω |
 ἀπειρέσιοι πολλοὶ | 647. ἀφροσύνησιν ἀχειρομένοις | ἀνέλχαι ἀνέχη-
 ται καὶ λάβηται | 648. ἀφνειῶ πλοῦσιος |

d) Oppiani Hal. IV. [fol. 96^r] 1. λῆδα λείαν | 2. ὀλοῶν ὀλε-
 θρίων | 3. ἠντίασαν ὀπνησιαν (!) | 5. ἠγάθεον θαύμαστον (!) |
 6. εἰσαίετε εἰσακούεσθαι | γάνυσθε εὐφρανισθε (!) | 7. τερπωλαῖς
 εὐφρωτόναις (!) | ἠπιόδοροι (!) προσηγῆ θῶρα παρεχούσαι (!) | 10.
 γλυκὸ νῆμα γλυκείαν ὄδῆν | πραπίδεσαι φρεσὶ | 11. ὄσοις ὀφθαλ-
 μοῖς | 12. ὀροθῶνγε παροῦνης | 14. ἀθμαίνεις (!) πνέεις | 15.
 παφλάζων κράζων | 16. προσβαλεῖν προχέειν | λαρὸν γλυκὸν | γάνος
 ἠδουμα | 17. βυσσάθεν ἐκ τοῦ βάθους | οἰμωγῆν στεναγμὸν | 18.
 ἀμέρσαι μαραινῖν στερῆσαι | 20. ἐξεκύλισσας ἐξέτρεψας | [fol. 97^r] |
 22. εἰλαπίνησι εὐωχέσις (!) | 23. παλαιάτατος παλαιότατος | 24. ἀμειδέος
 στυγροῦ | 26. τέχνω τέλος | 28. τίκτε ἔτεκε | 29. ἐκάνοις ἔλθοις |
 30. ἀναίνεται ἐπαρνεῖται (cf. lexicá!) | 35. βόσκει τρέφει | [fol.
 98^r] | 41. στικτοὶ στίγματα ἔχοντες | μόθοις πόντοις | 45. ἀπέκερσε
 ἀπέκοψε | 46. ἠμάλδουσε ἐκακοποιήσε | ἀλόγησεν ἐλύπησεν | 50.
 ἐπεφράσθη ἐνόησε | 53. ταραβεί φοβεῖται | ταναχέας ἐξέας | 54.
 οὐτόζουσιν τιθρόσκουσι (!) | 57. ἀρηγόνες βοηθοὶ | 58. τειρόμενον
 κα(τα)πονούμενον | 63. ἔμαρφε ἔλαβεν | ἐξείουσε ἐξείκουσε |
 θύοηζε (!) ἐκ τῆς θύρας | 65. παικαλόεσσιν (ai in ras.) σκληρὰν |
 κολώνην ἄκραν | 66. μῆνη (supra ἢ ras.) σελήνη (!) | 67. κελαι-

Minthogy interpretamentumokat sokszor nemcsak az illető lemma fölé írtak, hanem a sor végére, sőt elejére is, előfordult, hogy olvasásnak vették őket, úgy miként azokat, melyek a kommentárban fölemlítést nyertek s a szokásos γρ' (= γραπτέον, γράφεται) kíséretében, de a nélkül is íródtak a margóra vagy a sorok közé. A librarius szeme a gépies másolás folyamán nem egyszer a lectióról az interpretamentumra tévedt, s azt írta be a szövegbe; ha képzetesebb ember volt, kinek a sűrűn glossált szövegnek a megértése nem esett épen nehezére, tetszése szerint választott lemma és interpretamentumok között. Hogy mármost azokat az interpretamentumokat, melyek a szövegbe befurakodtak, kiselejtezhessük, nemcsak be kell bizonyítanunk, hogy kódexeinkben vannak olvasások, melyek első futólagos pillantásra is már glossáknak ismerhetők fel, hanem olvasások, melyeknek értékét más kéziratok glossált olvasásaira való vonatkoztatás által bírálván el, az eredeti, genuin olvasás kihüvelykezéséig merészkedhetünk előre.

A glossákra támaszkodó szövegkritika Oppianusnál nem új dolog; igaz, RITTERSHUSIUS még alig-alig gyakorolta (v. ö. ad I 300!), de BRUNCK — a tanulmányom bevezető része 35. l.-jén idézett kézirat tanúsága szerint — már több ízben folyamodott hozzá; ő az pl., ki R₂-ből a Hal. II. éneke 101. sorához kijegyzi az ἔνδον ἔθηκς olvasást glossáival (ἐνέβαλα, ἐσκόρπισε) együtt s e glossákból az ἔνδον ἔηκς lectióra következtet; ő veszi észre, hogy pl. a Hal. I 472-höz kijegyzett χοροῦτοπίησιν olvasás fölött az egyik glossa (τοῖς τόπτουσι τὸ ἔδαφος ἐν τοῖς χοροῖς) a genuin olvasást glossálja, melyet ő restituál is (*χοροῦτοπέουσιν ut Kyn. IV 341*) belőle, a másik pedig (χορραίας) a romlott varianst; ő erősíti meg hozzátartozó glossák segítségével az R₁- (illetve R₁²-)ből kijegyzett olvasások hiteles voltát: hiszen a glossa jelentősége sokszor épen abban áll, hogy megerősíti némileg a lectiót. Eljárásában Brunck követőkre talált SCHNEIDERBEN, ki q lectióinak kijegyzése alkalmával — s KOECHLY-ben, ki az I. r. 43. l.-jén idézett értekezésében vette figyelembe a glossákat is. De ők mind oly kevés kézirattal operáltak, hogy nem vehették észre, hogy a Ἀλεουκά-^t már Τζετζης előtt is kellett, hogy glossálták legyen. Azonkívül inkább ötletszerűen s nem systematikusan, a glossákra való szüntelen tekintettel

vették szemügyre a szövegromlásokat. Mert hogy a glossák milyen kárt tettek a hagyományban, azt csak az alábbiak fogják meggyőződen bebizonyítani.

Hiszen Ὀπιανός-kódexeinkben már nem épen kevés azoknak az olvasásoknak a száma, melyeknek glossa-voltát még a szövegnek felületes megértése is kétségen felül helyezi s melyeket nem tűr meg a metrum. Hadd soroljam fel itt azokat, melyeket apparatusomból sikerült kijegyznem: I 70. ἐκίναται| εὐφραίνεται| (quod suprascriptum in p₂) S₂kz, s ez állhatott III 191-ben L-ben a. e.; I 241. μένει| μίμνει Fdoy; u. o. ἀγρευτήρα| θηρητήρα vl; I 417. ζυγόν| δεσμών P₁h; I 442. τοῖ δ'| τοῖ καὶ ἄλλοι ο*; I 449. πέφρικε| πεφρίκασι ο; I 462. πανσοδῆ| πασσοδῆ (hoc est πασσοδι) U*; I 540. ἔληται| κινδονέουσι V; I 593. οἶου| μόνου V; I 633. ῥέα| ῥεῖα b, ῥέστα S₁; I 706. πόθος| ἔρωσ b; I 787. βρορή| φορβή ο; II 129. ἀλικμαν| ἰφθιμον CR₁²S₁fhp₂gru; II 169. πόρε| θάκς ox; II 173. ἀγκοῖνησιν| ἐν ἀγκοῖνησιν ο; II 186. αἶ| αἶθι; hp₂; II 244. δαίνονται| ἔδουσι b, (ex ἔδουσι) M²; II 310. πάγον| πέτραν U*; II 323. ναίει| μένει ο; II 402. ἀλκή| μένος v*; II 618. ἔαρ| αἶμα b; II 633. μαίραν| μέρος M; III 31. σαρῆ| ἀλκή v*; III 197. κακώτερον| βερότερον lv, et fuit fortasse in L; III 243. βόσων| φορβήν x; III 268. ὄρεξεν| ἔρωψε p₂o*, habuit fortasse L ante correcturam; III 315. ἀγῶνα| πόνους (pro πόνους) F; III 360. ἀγρεθῶντα| συναθροίζονται v* (est glossa in d); III 397. αἶδος| ἔρωκς| αἶδος δόμον U*d**, αἶδος δῶμα (biatus!) Wh, αἶδος δόμα f; III 420. πόρον| χώρον x; III 539. περιστρέφεται| περιφέρεται h; III 569. θρώσκει| ἐκθρώσκει V; III 618. ὄς κα| μέσσα S₁; IV 20. μέρος| πόντον U; IV 204. πόρον| ποτομόν U; IV 440. ἀμφί| ἐν V (cf. W* I 554); IV 562. ἔθνε'| γένε' b; IV 651. καὶ αἰκίησιν| καὶ ἀεικίησιν U; IV 671. αὐτρη| ὄδμη P₁h*ou; V 16. δημηθήμεναι| δημηθῆναι ACFP₁S₁fhoqu et p. c. R₂**²; V 49. ἀζήχῆ'| ἀναιδέι (cf. Hesych. sub voce.) CMP₁hqu, ἀ |||| δῆι f; V 242. εὐκόπος| εὐζύγος h*; V 470. φήμις| φάτις (= φάτις) R₁², a. c. fort. L; V 568. αὐδ'| καὶ οὐκ V; V 632. ἱερὸν ἔχθον| κάλλιχθον U.

Látnivaló, hogy metrumellenes glossák, mindamellét, hogy a vers ritmusának durva megsértésétől meglehetősen óvakodtak a másolók, mégis elég szép számmal fordulnak elő. De már abban a törekvésükben, hogy párhuzamos glossákkal kísérik a

szöveget, be kellett érniök néha azzal, hogy a glossákat más kéziratból írták a lemma fölé, mint a melyből magát a szöveget másolták. Ennek következtében először is az történhetett, hogy a glossa más lectio fölé került; ennek nyomát látjuk pl. **W***-ben a Hal. I. éneke 303. verséhez. Azután megtörténhetett, hogy romlott glossát írtak a lectióhoz, mire ugyancsak **W*** nyújt bőségesen példákat. De viszont bekövetkezett az is, hogy egy genuin olvasásnak a glossája került romlott lectiónak fölébe. Így pl. **C**-ben IV 110 *αὐτόματοι*: van hagyományozva, de az *αὐθόρμητοι*: glossa az *αὐτόματοι* olvasás mellett bizonyít; **R₁²**-ben III 397 *ἐφορβήσαντο* van hagyományozva, míg **R₁^{3*}** marginális megjegyzése *ἐσώρμισαν* az *ἐσορμήσαντο* olvasást glossálja, melyet pl. **P₁**-ben találunk; **S₁**-ben II 266 egy *κατέλαβε* glossa a más kéziratokban is hagyományozott *μάριε* fölé áll, holott csak az egyebütt hagyományozott *κατέμαρψε* illik a *metrum*ba; **U**-ban II 69 az olvasás jóllehet *ἐγαλίνασα*, a glossa *ὀνακλίνασα*; **b**-ben II 432 *πέλαι* van a szövegben, de a *πληρίον* glossa a *πέλας* olvasásra hágy következtetni; **o** ban III 565 *ἐγαλίνοισι* *θύρατρα* van ugyan, de *ἀνοίγοισι* glossája alapján az *ἀγαλίνοισι* is eszünkbe fog jutni; **u**-ban I 783 *ἀδλαίς* van ugyan, de **u*** marginális jegyzete *βδέλαις* (= *βδέλλαις*) mégis csak az *ἐδλαίς*-t glossálja; **d** II 552 *κρινάμενος*-t nyújt bár, glossája *διαχωρίζων* nyilván a *κρινάμενος*-t magyarázza; **h** IV 72-ben *ἀκτιρες*-t ad, de glossája *βοηθοί* nyomban útbaigazítja az embert; **q**-nak *πολυμαχίμου* glossája az V. ének 328. versének *πολυδορίτοι*-jához nem hágy kétségben a felől, hogy egy *πολυδορίτοι* lectiót magyarázott a glossa. A glossák figyelembevételé tehát tetemesen előresegíthet bennünket a hagyományozott szöveg megértésében.

Kétségen felül áll az is, hogy kéziratok olvasásai glossa minőségében szerepelnek más kéziratokban. **K₁**-nek a glossája (I 38) pl. **A**-ban *φοβερόφ*, *χαλεπόφ*, **adr₁r₂r₃xy**-ban *χαλεπόφ*, **r₂**-ban *χαλέπω θανάτω* (sic), — és pedig annak a **κρουρός**-nak, melyet I 367-ben **fh** *χαλεπός*-szal, **r** *χαλεπός*, *ισχυρός*-szal, II 609-ben ugyancsak **r** (meg **P₁**) *χαλεπός*-szal, I 572-ben **x**, V 32-ben **S₁** *χαλεπός*-szal illetve *χαλεπώτεροι*-jal glossálnak; ez a *χαλεπόφ* (I 38) **FLMP₁R₁UVWbghjnp₂tz** kéziratokban lectio. I 82 *μέτρα* glossa gyanánt szerepel **F**-ben, lectio **Zethjnp₂t**-ben. I 144-ben **C** *κινδύνα: σπαίροισι*-val glossálja a *ζώοισι*-t, mely helyett

AFP₁R₁R₂UWfhjqtuz *σπαίροισι*: t nyújtanak a szövegben. I 275-ben **z*** *βέλος*-t írt a *γάνος* fölé glossául s ime *βέλος* **P₁Uht** kéziratokban lectio. I 634 *ἐπιπλήσσοισιν* fölé *ρήσσοισι* áll **d**-ben glossaképpen, s *ἐπιρρήσσοισιν*- (illetve *ἐπιρρήσσοισι*-)t találunk összes többi kéziratunkban. **A** és **i**-ben II 336 *μαίναται*: a *μάρινατ*¹ (illetve *μάρινατ*²) glossája, *μαίνατ*¹ pedig hiteles olvasása **LFMS₁-VWpp₂xz** kéziratoknak. Ez a jelenség egyszer s másszor könnyen félreértésre adhatott alkalmat s a glossát lectiónak tekintették. Pyesvalami pl. **h*** írójával történt meg, ki III 166 az *ἡρόδοιτα*-hoz ezt jegyezte a margóra: *γρ' ἡρόδοιτα ἦγουν ὀπίπτερα*, holott kétségkívül *ἡρία ἦγουν ὀπίπτερα* volt a kéziratában; hiszen a *τευθίς*-ekről van szó, melyekről a költő I 430 azt mondja, hogy *ἡρίοι ποτέονται*.

Van egy egész sereg lectio, mely glossa-voltát azzal árulja el, hogy vagy a későbbkori epika szókincsétől idegen, vagy a párhuzamos lectióhoz képest az oppianusi dictio szempontjából másodrendű értékű. Hadd mutassuk be ezt mindenekelőtt a tulajdonságnevek körében, melyeknek képzésére *Ὀπιανός* nem kis figyelmet fordított. Így glossa mindjárt I 300-ban h_{tz} kéziratok *βλαβερὸν*-ja¹ a többi kézirat *μαλερὸν*-ja (illetve **M** *θαλερὸν*-ja) helyett, I 318-ban **Bdo** kódexek *μακρά*- (y *μακρά*-)ja az epikus nyelvhasználat *τυτθᾶ*-ja helyett (v. ö. **W***-t I 301-hez is!), II 113-ban az **M** kéziratban olvasható *ποικίλα* az oppianusi *αἰόλα* helyett. Glossának fogjuk minősíteni I 313-ban **f** *ὄστρακάδερμα*-ját, mert *ὄστρακώρινα* V 589 is előfordul. S ha emlékeztünkbe idézzük, a mit fentebb **W*** III 523 alatt közöltünk, tisztában leszünk II 250 **u***-nak az *ἄπαστον*-hoz adott *ἄγεστον* lectiója eredetével is. Oly lapos **U** olvasása *μαλαίνης* II 332-ben *καλαίνης* helyett, **o** olvasása II 405 *γλυκερὸν* a többi kézirat *λαρὸν*-ja helyett, hogy itt nem is kell sokáig döntené. Viszont megszívlelésre méltó, ha egy-egy kézirat a vulgata-val szemben *ἄπαξ εἰρημένον*-t ad. Így II 529 a kéziratok *βοστώπος*-a nyilvánvalólag glossa,² míg

¹ Ebben az értelemben fogta fel **W*** II 368 is a *μαλεροῖσι*-t, midőn *φάστρικοῖς*-szal magyarázza, holott itt *ζῆσι*-vel kellett volna értelmeznie. V. ö. Hesyeh. s. v.

² De ú. n. költői glossa, mely *Νόνος Διονα*. XLII. éneke 247. sorából került ide; *Νόνος* a helyünket nem utánozta szavakhoz ragaszkodólag!

L *βουτόρος*-a¹ az *αίτερος*-nak igen megfelelő epithetona («a marhasanyargató pöcsök») s a *βουδóρος* melléknév analogiájára van képezve. M *σκοτειός*-ét IV 66-ban, melyet már az orphikus *Ἀργοναυτικά* 1012. versében olvasunk, nincsen többé okunk a kiadók-kal pusztán a *σκοτειή* szóból romlott glossának tekinteni és pedig annál kevésbbé, mert ott az *ἄρρη* (= az éjszaka) szó jelzője, minálunk pedig a *νόε-έ*, a pseudoorphikus utánzást pedig a Hal.-ban 2 sorral lejjebb előforduló *ἄρρη* teszi valószínűvé, — föltétlen előnyben részesítendő a többi kézirat *κικερής*-e fölött. Glossa nyilván a *πρωτοτόκου* is IV 197-ben, melyet M²R₂UWfv (-τόκου AFo) kéziratok adnak; mert a többi kézirat *πρωτολόγου*-ja² *ἄπαξ λεγόμενον*, a Schneider-től hozott *πρωτολεγοῦς* pedig semmilyen *Ἰοππιανός*-kéziratban elő nem fordul s pusztán Schneider phantasiájának a szülőite. Hyen *ἄπαξ λεγόμενον*-ra merek következtetni V 233-ban M *ἀργυρέειν*, illetve b *ἀργυρέεισιν* olvasásai alapján, melyek nyilván glossái egy itaeistikusan irt *ἀργυρέεισιν*-nak (*ἀργυρέεισιν* fh!); a *ἄπαξ λεγόμενον ἀργυρέεισιν*, mely hogy nem képzelt alak, azt az orph. Lith. 287. verséhez közölt Ábel-féle apparatus mindenesetre bizonyítja, noha ott az Ambrosianus lectióját nem fogjuk elvetni; így aztán kéziratunk *ἀργυρέεισιν* olvasása is glossává devalválódik. Elárulja glossa-minőségét a III 41-ben CLMP₁R₁²S₁Ubd**hilruvx**z kódexekben hagyományozott *πολυδαίδαλος*, mely az *ἀσπαλιεύς*-nek ugyancsak nem lehet epithetona, — III 360-ban F, IV 110-ben CR₁²q *αὐτόματα*-ja *αὐτομόλοι* helyett, III 470-ben az i-méltélt epanaphorát eltüntetni óhajtó h *βαίσις*-a (*λεπτοίς* helyett), IV 84-ben A* *ζωήσι* *πανείκαλος* a a kéziratok *ζωή ἐναλίγκιος*-a, illetve az V 527 figyelembevételével szövegünkben helyet kapó *ζωήσιν ἀλίγκιος*-a helyett, melyet *Ἰοππιανός* 2-végződésűnek használhatott (a hiatus elkerülése végett), tudván arról, hogy nagy számmal vannak -*ιος* végződésű melléknévek, melyek a költők-

¹ A kövér betűkkel szedett lectiók — Schneider kisebbik kiadásától eltérőleg — helyet kapnak majd kiadásom szövegében.

² Analogonját lelő a Nonn. XXXVIII. 134. sorában előforduló *εἰλογος*-ban; itt nem azt jelentí, a mit másutt jelent, «hülfreich beim Gebären» (Pape), hiszen *Κλυμένη*-ről van szó, kit *Ἰλλιος* vesz el *παρ' ἑδατέωντι πατρί*; itt köti meg a házasságot az *εἰλογος* (szülősrő termett) *κόποι*.

nél hol 3- hol meg 2-végződésűek.¹ Glossa II 452-ben *ξανθόν*, melyet az FMR₁²R₂S₁UVWdfhilmopp₂rvxz kéziratok tömege ad ugyan, de glossája a *ξανθόν*-nak, mely maga is mint glossa lappang R₁²-ben, s mely «világos vörös»-et, «hirtelen szöké»-t jelent. Glossák szorították ki III 429-ben az *Εἰσοτάθιος*-tól meg olvasott *ὀφέλιμος*-t, *Ἰοππιανός* e sajátlagos képzését, melyet az orph. *Ἀργοναυτικά* költője (469) átvett, s melyet Lbhx kéziratok *ὀφέλιμος*-szal (mások *ὀφέλλιμος*, *ὀφέλιμος*, *ὀφελιμος*, *ὀφέλλιμος*-szal), Ah*op₂z* *ὀνήσιμος* szal substituálnak. *κνώδεος* szorítja ki IV 381-ben v-ben az Oppianusnál használatosabb (vö. II 672, III 492, 486 *εὐώδεος*-t, *βίγηλος* (s ebből az A*i*-ben felöltő *βίγηλος*) V 318 b-ben a teljesen helyén való s II 484 is előforduló *βίγητος* (illetve *βίγητος*-t); *ἀλευσει*, mely a metrum szempontjából itt aligha állhat meg,² IV 692-ben h* kezétől a helyesebb *ἀλευσέτ*-t; *βοθηγ* Mbh kéziratokban, *μωχίην* AFR₂i kódexekben az Oppianus nyelvhasználatától (cf. I 453, III 642) nem idegen *μωχίην*-t V 195-ben; — *στυγνή* v-ben, IV 119-ben, a többi kéziratok *στυγρήν* jét, pedig hát a *στυγρός* melléknévet II 423 és 443 IV 119 és V 229, 690-ben is találjuk, a dráma nyelvhasználatából s a bizánczi prózából kölcsönzött *στυγρός*-t azonban mint interpretamentumot W*-ben IV 24-hoz. III 648-ra való tekintettel születhetett meg III 280-hoz L²P₁²U* *εἰλογος* olvasása a többi kézirat *εἰσοτάθιος*-a helyett.³

E tulajdonságnevek mellett vannak szavak, melyeket a IX–X. századbéli glossator bizonyos előszeretettel glossált. Hyen szavak azok, melyek a születés, táplálkozás, mozgás és

¹ Mert ha nem tesszük fel, hogy *Ἰοππιανός* az *ἀλίγκιος*-t 2-végződésűnek is, 3-végződésűnek is használta, úgy a hogy pl. *Ἰοππιανός* *ἄρρη*-t és *ἀργυρέειν*-t, *λεπτοίς*-t és *ἀσπαλιεύς* *γῆ*-t mond, akkor azt kell föltennünk, a mit egyébiránt Brunek- (ad *Ἀπολλωνίου* P²z. IV 657) kal nyugodt lélekkel föltelhetünk, hogy az *ἐναλίγκιος*-t is hol 2, hol 3-végződésűnek használta *Ἰοππιανός*. Legalább II 446 A* és d kivételével az összes kéziratok *ἐναλίγκιος*-t adnak; igaz itt *μωχίην* *ἀλίγκιος*-t is írhatnánk.

² Ha csak az L. én. 578. sorával nem akarjunk védelemezni: *αἰδομένης*, *ἔτι ἀναλίσσῃ ὄπλων γένεσι*, *οἰς ἱπποῖσιν*.

³ Az ilyesmire gyakori példákat idézhetnénk a görög és latin auctorok apparatusaiból. De elegendőnek találjuk Horat. *Serm.* II 4 19 mixto jára utalni, mely helyett Keller-Holderék y-a mulso-t ad; az olvasás II 4 26-tól esempéződött be.

természetesen a tenger fogalomkörébe tartoznak, mi arra vall, hogy a Ἀλιευτικά szövegét a mi közvetetlen hagyományunkat¹ jóval megelőző időben többnyire bizonyos meghatározott λέξεις-ekre való tekintettel glossálta valaki. Az alábbiakból e glossálás méreteiről kellő fogalmat alkothatni.

I 460 egyes kéziratok γένηται-a helyett F³R¹UWoy πέληται-t adnak s ezt a πέληται-t, mint láttuk, W* γένηται-jal glossálja. Maga a πέλειται szó előfordul III 176, 286, többes számú alakjában I 702, IV 396,² ἐπλετο formájában pedig sűrűn I 735, II 17, 480, III 204, 429, IV 92, 215 stb. Hogy melyik a helyes olvasás, azt nézetem szerint az dönti el, vajjon e sorokban:

ἀλλ' ὅπου' ἀνθεμύσσαι ἐπὶ χθονὸς εἶαρος ὥραι
πορφύρεον γελάσωσιν, ἀναπνέουσα δὲ θάλασσα
χειμάτος εὐδιόωσα, γαλιηναίη τε γένηται,
ἦπια κυμαίνουσα κ. τ. λ.

a γαλιηναίη-t a scholiasták egyikével ἀτάραχος-nak magyarázzuk-e, vagyis melléknévnek vesszük-e, vagy pedig a γαλιηνη-val egyértelmű főnévnek? RITTERSHUSIUS—LEHRSÉK «serenitasque fuerit facta [fit LEHRS] blande fluctuans»-nak fordítják, viszont nézetem szerint hiányosan BOURQUIN: «quand la mer, que l'hiver n'attriste plus, reprend son calme (ἀναπνέουσα?) et change en molles ondulations les mouvements de ses vagues.» Ha az ἦπια κυμαίνουσα-t SCHNEIDER-rel (interpungálva a γένηται után) a θάλασσα-hoz vonjuk, γένηται van helyén s a γαλιηναίη melléknév, — ha pedig nem interpungálunk (mint a hogy LEHRS nem interpungál és RITTERSHUSIUS sem), úgy πέληται érdemel előnyt; utóbbi már csak azért is, mert ezt inkább glossálják, mint a γίνεται-t.

I 521-ben a glossa egészen szembeszökő: ἰλὺς . . . ἐγγε-
λῶν τέκεν ὄλαους (ὄλρους v)-t adnak a kéziratok, s ezt a τέκεν ὄλαους-t L fölötté laposan προφαίνεται-jel szorítja ki olyképpen,

¹ Ez alatt csak a kódexünk által közvetített hagyományt értem.

² I 319 πελονται-t írt Koechly, mert szerinte P₁-ben γρ' γίνονται áll a γίνονται fölött. De ez a varians lectio, ú. i., kikerülte figyelmemet. Azonban γίνονται-t adnak v* és 1**.

hogy még a transitív igének (προφαίνεται-nek) a tárgya is veszendőbe megy.

I 590 e sorban; τρίγλαι δὲ τριγόνουσι ἐπώνομοι εἰς γονῆσι C γενέθλης-t, S₁Ud γενέθλης-t adnak. Itt a költő nyilván azt állítja, hogy a morgó halak egy esztendőben három ízben szaporodnak. A γενέθλη szó, mely Oppianusnál I 5, 90, 421, 439, 484, 521, 588, 775, III 335, IV 23, V 4, 423 és 459-ben fordul elő, a partus szó jelentésében I 484-ben áll, de hát az a körülmény, hogy a mássalhangzón kezdődő σπορπίος szó előtt γενέθλης és nem γενέθλας van hagyományozva, mint várnunk kellene, arra hágy következtetni, hogy az olvasás nem a költőtől való; olyan másoló szúrta be a szövegbe, kinek a τριγόνουσι . . . γονῆσι kapcsolat nem nyerte meg tetszését.

I 595 e sorokban:

εὖτ' ἂν δ' εἰαρηνοῖο περιπλήθωσι γόνουσι
ἐχθόες ὠστόκοι, τοὶ μὲν κατὰ χώρον ἕκαστοι
εὐχλοὶ μίμουσαν ἐνὶ σφετέραισι δομοῖσι

γόνουσι helyett Διο*z τόκουσι-t adnak. A τόκος szó előfordul I 479, 553, 587, 630, 761, II 652, IV 192 és 529-ben; az utóbbi helyet, hol sem szülést, sem «ivadék»-ot nem jelent, párhuzamos voltánál fogva ide iktatom:

ἐνθα δ' ἐν εὐρωποῖσιν ἄλλος λαγόνουσι πασοῦσαι
αὐτως θεθόνουσι, ἀεξόμεναι δὲ μένουσι (sc. αἱ πηλαμόδες)
λαρὸν ἔαρ' τῆ δὲ σφι καὶ ἕμαρος ἀνεταὶ εὐνῆς
πλησάμεναι δὲ τόκουσι παλίμποροι αὐτίς ἵενται
πατρίων μετὰ κόμα.

Itt a τόκουσι egyértelműleg van hagyományozva s mivel proleptikus értelemben áll, nincs is okunk γόνουσι-ra változtatni. De I 595-ben sem változtatunk a legtöbb kézirattól közvetített hagyományon; hiszen az εἰαρηνοῖο epitheton ennek útjában állana. Azt jelenti itt a γόνος, a mit Nonnus XXXVIII 142-ben a γονόεις ῥόος, persze nem emberre vonatkoztatva, s a mit I 496-ban jelent (πλήθουσι γόνουσι). Hogy τόκουσι nem conjectura,

hanem glossa, mutatja, hogy I 768-ban **A** γόνου-*t* ad, a vele legszorosabban összefüggő *i* pedig γόνου-*t* itt is.

I 642 s. kk. sorai ekként hangzanak:

ἐκ δὲ κυνὸς λάβρουσι καὶ αἰετοῦ, ἕστα τε φῶλα
κλήρονται σελάχεα, καὶ ἰχθυονόμων βασιλῆων
δεληφίνων, φάκις τε βρώπιδος αὐτίκα παῖδες
ἐκ γενετῆς ἀνέχουσι ἐοικότες οἷσι τοκεσίν.

MP₁R₂*S₁UVWbdhmx γενετῆς-*t* adnak, mely γενετῆ szó Ὀππιανός-nál hol a genus, hol a generatio, hol a suboles, hol meg a partus jelentésében fordul elő (I 183, 280, 374, 479, 485, 586, 611, 711, II 645, 674, III 620 és IV 168) s csak I 93 és V 92 úgy mint itt, az ortus jelentésében. γενετῆ viszont előfordul meg I 321, de itt is LP₁htx γενετῆς-*t* adnak. Ez a bizonytalanság a hagyományban már Ὀμηρος-nál megvan, v. ö. Schol. ad. Od. XVIII, 6. De mivel, a mennyire látom, a görög későkori eposzban (az Anthológiáról nem beszélek) a γενετῆ másutt elő nem fordul, föl kell tennünk, hogy az ἐκ γενετῆς magának Ὀππιανός-nak s nem valamely glossatorának homerosi reminiscentiája.

I 732 s. k.:

ἐλθόντι δ' αὖ δεληφίς μὲν ἀριστέσι φιλότητι
παίδων, ὥς δὲ καὶ ἄλλοι ἐὼν γένος ἀμφίπουσι.

A παίδων helyett R₁^{ru} τέκνων-*t* adnak, mely τέκνων szorította ki pl. I 746-ban csupán csak **A**-ban az egyébiránt egyértelműleg, de Schneidertől (második kiadásában) nem regisztrált τεκέων lectiót.¹ De lehet, hogy τέκνων nem volt glossa, hanem csak úgy keletkezett, hogy a másoló szeme egy pillanatra letévedt a két sorral lejjebb olvasott verskezdeire, a τέκνα νηοβλαστή-*ra*. A γένος helyett AR₁iox γόνου-*t* nyújtanak, miként V 6-ban:

ἐκ' οὖν Ἰαπετοῖο γένος, πολυμήτη Προμηθεύς,
ἀνωπὸν μακάρεσσιν κάμει γένος σθβ.

¹ V. ö. W^o-t ad I 636.

(az első) γένος helyett CVb (és q?) kéziratok kivételével a többiek γόνου-*t* hagyományoznak, **M** — igaz — az első o-*t* «ex correctura» γόνος és γένος palaeographice is könnyen föleseré-
lődnek (v. ö. I 595 és 768 γένου *d* ben!), mindazonáltal a γόνος Ἰαπετοῖο megtartását javallja Nonnus II 566, hol γένος-szal semmiképpen sem substituálható. I 732 ben azonban a γόνου valószínűleg csak glossa, mert halra vonatkoztatva a γένος szót Ὀππιανός, mint láttuk, más értelemben használja.

Úgyde a γένος-*t* más szó¹ glossálására is használták. Már Brunck állapította meg egyfelől az Ἀπολλ. Ῥόδ. Ἀργοναυ-*ja* I 548. verséhez azt, hogy γένος és μένος, másfelől az Argon. III 847. verséhez meg azt, hogy μένος és δέμας a kéziratokban föleseré-
lődnek. Ha megengedjük is, hogy γένος és μένος hanyag másolás következményeképpen eseré-
lődnek fel, a μένος és δέμας föleseré-
lődését, melyet V 377-ben a mi kéziratainkban is találunk, sem palaeographiai romlással, sem glossálásból credetnek nem magyarázhatjuk. Itt egy speciális romlási folyamatot kell föltételezni, melyet az oppianusi kéziratok fednek fel számunkra. Mindenekelőtt úgy tetszik, mintha a δέμας-*t* γένος-szal glossálták volna. Így III 140: ἢ βραχίς, ἢ καὶ ὄνων νοθρόν δέμας-*t* adnak ALP₁U Vimx kéziratok, hol δέμας természetesen tetem-*et*, irhát jelent, ironikus értelemben használva (v. ö. Schol. in Il. I 115 «ἐπι τοῖς νεκροῖς»); a többi kézirat azonban γένος-*t* ad. Mindazonáltal a költő ὄνων δέμας-*t* aligha mondott (bár ὄνων δέμας előfordul II 556) legfeljebb ὄνων δέμας-*t*, viszont γένος-*t* egészen szükségtelen volt glossálni. Úgyhiát mi volt az eredeti olvasás? V 30, 90 és 333 varians lectiói rávezetnek. V 30 πορδαλίον γαίης ὄλον δάκος-*t*² ad a kéziratok túlnyomó része, de UR₁W γαίης helyett γένος-*t*, mi mutatja, hogy δάκος (= Gattung, fajta)-*t* γένος-szal glossálták s ez a γένος néhány kéziratban kiszorította

¹ b γένος variansáról (ad II 634) lejjebb!

² Mit Lohmeyer p. 20 «pantheiarum terrestrium perniciosus est morsus»-nak fordít. — helytelenül, követője lévén Lohmeyer; csakhogy Lohmeyer, ki pedig megjegyzi, hogy δάκος solomni sensu est animal morsu ad ista homini (?) nocens, nem ismeri költőnk II 520. sorát, hol a tinhalat üldöző ὄλιγος-ról mondja a költő, hogy τοῖον γάρ δάκος κίων ἐπυρέπει, (= súlyosodik rá) ὥδ' ὄλιγος (= remittit.) s a hol morsusnak mégsem fordíthatjuk, ha volt is Lohmeyer batorsága hozzá.

a γαίης-t. V 90-ben δάκος helyett ο δάμος-t ad, miből igen könnyen lehetett δέμας, pláne III 140, hol a νοθρόν jelző, továbbá a III 537-ben előforduló δέμας ἰχθύος, δέμας-t irathatott a másolóval. Mi III 140-ben tehát δάκος-t olvasunk a belua szó értelmében, a hogy V 30-ban RITTERSHUSIUS is fordítja: az Onos Risso nevű hálnak máig is egyik olasz neve *bellua*.¹ A γένος-on vagy a δάμος-on át lehetett aztán a δακος-ból μένος; legalább V 333 δάκος helyett L μένος-t ad. Ezt látván V 377-ben e sorokban:

φάκη δ' οὐκ ἄγχιστρα τετεύχεται, ὅτε τις αἰχμῆ
τρίγλωφος, ἕκην ἔλοι κείνης δέμας.

mi κείνων δάκος-t² írunk, mert csak így tudjuk a μένος variánsnak magyarázatát adni.

Már W*-nél feltűnt, hogy a δόρπα, φέρβονται, φορβήν, ἐδωδῆν, ἐδαινοτο, δαις szókat ismételten glossálják. S végigtekintve a Halieutika lectio-erdején, azt tapasztaljuk, hogy I 26 δόρπα, δειπνα és δώρα, I 135 és III 455 ἐδωδῆν és ἐδωδῆν, I 382 φορβή és μορφή, II 104 δαιτός és δαίτης, II 166 ἐλών és ἔδων, II 240 φορβήν τ' ἐφράσαντο és χροίην ἠλλάξαντο, II 406 δάπτων és λάπτων, II 431 δελέτρον és ἐλότρον, II 613 λιχμάζων, αἰχμάζων és δαρδάπτων, III 218 φορβῆς és δαίτης, III 231 δαίτα és δειπνα, IV 35 φέρβει és βόσκει, IV 521 δαίτας és δέμας állnak mint olvasások egymással szemben. Vizsgáljuk meg ezeknek a variáns lectióknak is a viszonyát egymáshoz.

Mindjárt az I. ének elején elképzelteti a költő az olvasóval a vadászat kellemeit. A vadász látja a szemre vett vadat, szilárd talajon kerülnek egymással szembe, hű kutyái jelzik és irányítják urokat; majd folytatja a 19. sorral:

¹ GRIFFINI p. 203.

² A δάκος-t itt természetesen ugyancsak a «ragadozó fajta» értelmében fogva fel, miként V 90-ben is; mert a költő a φάκη-t nem tekinti valami jámbor állatnak; olvassuk nála V 38:

φάκην δὲ βλοσυρὴν καὶ ἐπὶ χθονὶ χαιτέσσαι
ἄρχει περιόλαι, καὶ ἐξ ἰσθμῶν ἀντίωσαι
δάμνανται.

οὐδ' ἄρα τοῖς οὐ χεῖμα τόσον δέος, οὐ μὲν ὑπὸρῃ
φλέγμα φέρει· πολλὰ γὰρ ἐπακτῆρων ἀλωραί,
λόχμαι τε σκιερὰ καὶ δευράδες, ἄντρα τε πέτρης
αὐτορόφου· πολλοὶ δὲ τιτανόμενοι κατ' ὄρεσιν
ἀργύροισι ποταμοί, δίψης ἄκος, ἤδὲ λοστρῶν
ἀνάσαι ταμίαι· παρά δὲ γλόαι εἰσι βεῆθροις
ποῖαι τε χθαμαλαί, μαλακῆ κλίσις ὑπὸν ἐλέσθαι
εἰδῶν ἐκ καμάτοι, καὶ ὄρια δόρπα πάσασθαι
ὄλης ἀφρονόμοισι, τὰ τ' οἴρασι πολλὰ φύονται,
τερπωλὴ δ' ἔπεται θήρη πλέον ἤπερ ἰδρώς.

Itt a 26. sorban δειπνα-t ad r*, δόρπα |||| σασθαι M (sed syllabas sas et ai M² scripsit, quae δόρπα in δώρα mutavit et relata syllaba πα ad σασθαι, accentum posuit in syllabam πα; γρ' δόρπα suprascriptit M²) δώρα LU*ρ, δόρπα-t a többi összes kézirat. r* lectióját könnyen magyarázzuk meg: glossája a δόρπα-nak, úgy miként δειπνα W*-ben. De már δώρα nem lehet glossája a δόρπα-nak, ellenkezéleg¹ δόρπα glossája a δώρα πάσασθαι-nak. Mert, hogy δώρα volt az eredeti lectio, arra kétségbevonhatatlan bizonyítékunk van. U. i. úgy LEHRs mint AUSFELD összeállítottak helyeket, melyekből nyilvánvaló, hogy a kyleneitikus 'Opianos utánozta a halieutikust. Utánozta a mi helyünket is, mint AUSFELD (p. 31: «de venationis amoenitate; loci ad verbum simillimi») észrevette, a II. é. 34—42. soraiban:

οἷος μὲν γλοκὸς ὑπὸν ἐπ' ἄνθεσιν εἶχος ὄρη,
οἷη δ' αὐτὸ θέρους γλοκερῆ σπήλυγγι χαμεύνη.
οἷη δ' ἐν σκοπέλοισιν ἐπακτῆροισι πύσασθαι
τερπωλὴ· πόσση δὲ χάρις κείνοισιν ὄπηδει
δραπετομένοισι αὐτοῖσι μελιχρῆς ἄνθος ὑπὸρῃς·
φυχρὸν δ' ἐξ ἄντροισι προχέμενον ἄργυρον ὑδωρ
οἷον κεκμηῶσι ποτὸν γλοκερὸν τε λοστρῶν·
οἷα δ' ἐνὶ βολόχοις κεχαρισμένα δώρα φέρουσιν
ἐν γλοκεροῖς ταλάροισι παρ' αἰπολίοισι νομῆς.

¹ Így magyarázom a δώρα variánsát, a δαίτα t, U-ban III 303; vagyis glossából eredetnek.

(Magyarul: «Minő édes az álom virágok közt tavasz idején, de minő édes viszont a nyári álom is a barlangban, a földön, s milyen gyönyör a vadászoknak lakmározni a sziklákon! Mekkora öröm is kíséri azokat, kik maguk szedik le a mézédés ősz virágát; s a barlangból élőmlő hideg ezüstviz minő édes egy ital s fürdő a fáradtak számára! Az erdőkben minő örvendetes ajándékokat hoznak remek kosarakban a keeskenyájukhoz a pásztorok!)

I 134—137:

καὶ σκάρων, ὅς δὲ μόνος ἐν ἰχθύσι πᾶσιν ἀναΐδους
φθίγγεται ἰκμαλέην καλαγῆν, καὶ μόνος ἐδητῶν
ἄφορρον προΐησιν ἀνά στόμα, δεύτερον αὐτίς
δαινύμενος, μήλοισιν ἀναπτύσσων ἴσα φερβῆν.

Igy találjuk e helyet SCHNEIDER mindkét kiadásában és LEHRSENél, holott az összes kéziratok, melyeknek olvasásaival e helyhez rendelkezem (s R_1^{**} is), $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t adnak p kivételével, melyben $\epsilon\delta\omega\tau\eta$, s $R_1 R_2 W$ kivételével, melyekben $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ olvasható (W-ben δ -t u. a. a kéz javította; talán $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ -ből?). Hogyan olvashatott R_1 -ben BUONCK $\epsilon\delta\alpha\lambda\tau\eta$ -t, mihi non liquet. Valamivel kedvezőbbben billen a mérleg az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ javára III 455-ben. Az idevonatkozó hely SCHNEIDER-nél és LEHRSENél így hangzik:

αἱ δὲ τῶτ' ἤρνας τε πολυφλοίσβους ἐφέρουσι,
πέτραις τ' ἐμπελάουσιν ἀλγίμονες, εἴ τιν' ἐδητῶν
κοπτομένη θεΐζειεν ὑπὸ βίπῃσι θάλασσα.

Itt az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ -t AR, Vimruvx* z nyújtják, míg a többi kézirat és editio f kivételével, melyben $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ áll, $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t ad (L-re vonatkozólag misem állapítható meg). Ha azt látjuk, hogy az $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ szó Ὀππιανός-nál előfordul I 64, 251, II 102, 149, 170, 206, 212, 216, 220, 388, 646, III 246, 415, 432, 446, 531, IV 366 V 606, az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ szó pedig a mi két helyünk kivételével csak I 287, II 209 és 250-ben, hajlandók leszünk a gyakoribb $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ -glossémájának venni. Úgyde hát x-ben, vagy C-ben úgy az $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -t, mint az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ -t mindig $\tau\rho\sigma\phi\eta$ -val gloszálják, akár Hesychius s W-ben az $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ -t $\epsilon\delta\omega\chi\alpha$ -val. Tudván

azt, hogy már Homerosnál is (később Apollonius Rhodiusnál s az orphikus Lithikában) $\epsilon\delta\eta\tau\eta$ csak a 4. lábban fordul elő, $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ pedig a vers végén úgy miként Ὀππιανός-nál, közelfekvőnek tartjuk, hogy I 135-ben $\epsilon\delta\omega\tau\eta$ -ből korrigálta valamilyen grammatikus, III 455-ben pedig a változatosság kedvéért csempészte bele. Vagyis mind a két helyen az $\epsilon\delta\omega\delta\eta$ -nak adunk elsőséget.

Térjünk át I 382-re. A 379. s kk. sorok SCHNEIDER-nél és LEHRSENél ekként hangzanak:

γαλεῶν δ' ἐτερότροπα φύλα
σάκμοι καὶ λεῖτοι καὶ ἀκανθία: ἐν δ' ἄρα τοῖσι
βῆται, ἀλωπεκίαι, καὶ πικαῖλοι εἴαελα δ' ἔργα
πᾶσιν ὁμοῦ, φορβῆ τε, σὺν ἀλλήλοισ τε νέμονται.

Előzőleg tudunkra adja a költő, hogy a czápáknak háromféle «nemzetsége» van; az elsőbe tartozik a κόων ἄγριος, ez napjaink ἀγριόγαρο-ja, a zygaena zygaena (L.), a pörölyczára; a másodikat a κεντρίνης alkotja, mely nevét Athen. VII 294 d szerint onnan kapta, mert γνωρίζεσθαι δ' ἐκ τοῦ πρὸς τῇ πρώτῃ λοφίᾳ ἔχειν κέντρον, τῶν ὁμοειδῶν οὐκ ἔχόντων (keresztelti rajzát ennek alapján I RONDELETIUS-nál De piscibus marinis p. 384), de mely valójában nem más, mint a centrina Salviani (R.), melyről GRIFFINI, ki műve 108. l-ján képét is adja a halnak, említi, hogy gli aculei delle pinne dorsali sono forti, ma quasi totalmente contenuti nelle pinne stesse; a squalidák családjába tartozik; a harmadikba Oppianus halakat sorol, melyek egy része a squalidae, más része a squatinidae családjába tartoznak; éppen ezért «locus jam olim doctissimum Conr. Gesnerum offendit» (mondják ARTEDI-SCHNEIDER a Synon. Pisc. 134. l-ján). Természetesen csak a harmadik «nemzetség»-ről mondja költőnk, hogy életmódjuk egyforma, aztán pedig, hogy σὺν ἀλλήλοισ νέμονται, mit RITTERSHUSIUS-LEHRSEK helyesen conjunctimque inter se pascentur-ral, BOURQUIN cherchent leur pâture ensemble-lal fordítanak, mert νέμεται, νέμονται Ὀππιανός-nál a pascor és nem a habito jelentésében fordul elő. Csakhogy ha a σὺν ἀλλήλοισ τε νέμονται azt jelenti, «s egyik a másik társaságában keresi élelmet», ezzel meglehetősen implicite benne foglaltatik, hogy táp-

lálkozásuk is egyforma. Akkor pedig a $\varphi\omicron\rho\beta\eta$ -t a $\sigma\acute{\upsilon}\nu$ ἀλλήλοις $\tau\epsilon$ vérvonatai magyarázatának fogjuk tekinteni, mely a szövegbe került s egyes kéziratok szövegéből kiszorította az $\text{ACFLMP}_1\text{R}_1$ S_1UVWf hilmp₂grvxy (d μορφή, o μορφή, b μορφήν), tov. R_2^* és z^* (p post corr.) $\mu\omicron\rho\rho\eta$ olvasását. S ha tán nem is áll az, hogy a βίνη-k és az ἀκωνθίας-ok morphologiai tekintetben hasonlók, az állításban van bizonyos következetesség, hiszen a költő fentebb egy családba sorozza őket, melyek «ὄμαρτη κλείονται γλαστοί.»

De van-e több példánk rá, hogy glossa-jellegű marginális vagy interlineáris magyarázat kiszorított genuin olvasást? Hogy e kérdésre megfelelhessünk, e czélra kis exkurzust kell magunknak megengednünk, sorra vévén a 'Αλιεωτικά-ból azokat a helyeket, melyeken ugyanezt a módszert alkalmazhatjuk.

I 142 = 144:

καὶ ὀφθαλμῶρων γένος ἕρπῶων,
οἱ πάντων περίαλλα κατὰ χθόνα θηθόνουσι
ζῶοι καὶ τμηθέντες ἔτι σπαίρουσι σιδήρω.

$\text{CMS}_2\text{Vbdilmop}_2\text{vxyz}^*$, az ALD_1 , TURN_1 és R_1 ζῶουσι-t adnak, míg $\text{AFP}_1\text{R}_1\text{R}_2\text{UWfhjqtuw}_1\text{z}$, a JUNT , SCHN_1 , SCHN_2 , LEHR s i* in mge σπαίρουσι-t, r σπάρουσι-t, p σπερέουσι-t. o* σποίρουσι, πηθῶσι-t irt a lectio fölé glossaképpen, W^* πηθῶσι-t, C κινῶνται, σπαίρουσι-t, x ζῶουσιν, ἀσπαίρουσιν-t. A választást nagyon egyszerűvé teszi Αἰλιανός Hist. An. V. k.-e. 18. fejezetének eme helye: ὁ ὄρως θαλάττιον ζῷον ἐστὶ, καὶ εἰ ἔλοις καὶ ἀνατέμεις, οὐκ ἂν ἴδεις τεθνεῶτα παραχρῆμα αὐτόν, ἀλλὰ ἐπιλαμβάνει τῆς κινήσεως καὶ οὐκ ἐπ' ὀλίγον.» Mert amit 'Αθηναῖος-nál találunk VII 97 (ἔδιον . . . τὸ δόνασθαι πολὺν χρόνον ζῆν μετὰ τὴν ἀνατομήν), oly általánosságban van kifejezve, a mily általánosságot fejez ki a ζῶουσι varians, mely nem egyéb, mint glossája a θηθόνουσι ζῶοι-nak.

Tanulságos példa I 252:

ἔξοχα γὰρ παρὰ πάντας ἀδιεργῆτος οἰστρός ἐλαύνει
κείνους καὶ κωδὸν περ ὅπο στόμα χῶρον ἔχοντας.

παρὰ helyett AFMVb fimp₂xy(y a. c.)z περί-t, CUWdo περί-t adnak. A választás nem nehéz; παρὰ πάντας-t legott megérti az ember:

falánk ösztön kergeti azokat különösképp minden halnál jobban, — míg a περί πάντας-nak csak az a jelentése lehet «minden (hal) körül», «minden halra vonatkozólag». περί tehát glossa volt, melylyel az ἔξοχα-t glossálta valaki, de a παρὰ-val való szomszédsága miatt a szövegbe is került.

Viszont szövegmagyarázat furakodott be I 488-ban. A hely SCHNEIDER II. kiadásában ez:

ὡς οὐ βῆθῆν γενεὴν οὐδ' ἰχθύσι Μοῖραι
ἔπασαν, οὐδ' ἄρα μόνον ἐπιχθονήσι γυναιξίν
ἄλγεα, πάντα δ' εἰσὶν ἐπαχθέες εἰσιθῆναι.
ἄρσενες αὐτ' ἄλλοι μὲν ἐπ' ἰχθύσι κῆρας ζῶντες
δακτυλῶνες βῆγγῆσιν ἐπειγόμενοι πελάουσι.
ἄλλοι δ' αὐ μετόπισθε διωκόμενοι προθέουσι
θηλυτέραις ἀγέλασιν, ἐπεὶ κ. τ. λ.

κῆρας ἄροντες helyett Αἰ ὄστοκοισι-t adnak, mit kétségkívül az ἰχθύσι fölé irtak volt magyarázat gyanánt, mert a pusztá ἐπ' ἰχθύσι valamely magyarázatot provokál.

Ott, a hol a teknősök (a χελώνη-k) szeretkezéséről van szó, a költő az I. én. 525. sorával imígy folytatja:

σκληρὸν γὰρ μᾶλα κέντρον ἐν ἄρσενι εἰς ἀφροδίτην,
ὄστῆον οὐκ ἐπεικτόν, ἀτερπῆθ' ἰθὺςται εὐνή.

Itt οὐκ ἐπεικτόν (ill. οὐχ ὀπεικτόν) helyett Uz αὐτοχάρακτον-t (=maga elesítő) adnak, mely epitheton Nonn. Dion. V 599 és Joannes Gazaeus Ἐκφρασις-a 96. sorából ismeretes. De nyilvánvalólag nem egyéb, mint glossája az ἀτερπῆθ' ἰθὺςται εὐνή-nek.

I 560—562:

τῆ ἐν λοίγιον ἰὸν ἀπίμεσε, πάντα δ' ὀδόντων
ἔπτουσε πευκαδανόν, ζαμενῆ χέλον, ἄλβον ὀλέθρου,
ἄρα γάρμῳ πρήξῃ τε καὶ εὐδῆος ἀντιάσει.

E részletben, melyben a költő a muraena és a kigyó szeretkezését írja le, s melyről Bourguin méltán állítja műve 27. lapján, hogy «ce morceau est dans le texte tout au moins d'une

poésie sombre et terrible», a kéziratok tetemes része ὄλβρον ὀλέθρου-t ad, mit LEHRS a Quaest. Epicae 308. lapján ἔπλον-ra javított. A kéziratok egy jelentéktelen másik hányada (L³U* d**) ὄν πάρος εἶχεν-t, ill. (v*) ὄν πάρος ἔσχε-t ad. Kérdés, minő jelentése van az ὄλβρον ὀλέθρου-nak? RITTERSHUSIUS Eὐριπίδης (Ion 923) θήσαυρον κακῶν-jával veti össze. Ezzel szemben a ὄν πάρος εἶχεν igen lapos befejezést ad a gondolatnak. Keresnünk kell tehát a ὄν πάρος εἶχεν olvasás keletkeztének plausibilis okát. S ime már néhány sorral alább, 573-ban, találjuk e kifejezést ὄν πάρος ἦκε, és pedig a kigyó mérgére, az ἰός-ra vonatkoztatva, melyet az állat a párosodás után ismét visszaszüresöl. Közelfekvő volna így ἰὸν ὀλέθρου-t olvasni, ha meg nem gátolna benne az a körülmény, hogy a kynegetikus — mint azt éppen LEHRS vette észre — a III. én. 444. s k. sorában teljességgel utánozta a halieutikust (ἐκπύουσαν περικεδοῖν θανάτου φίλον ζαμενὴ γόλον, ἰόν). Amott ugyan LEHRS ἰός-t akart olvasni, de BOUDREAUX, a Kynegetika legújabb kiadója (Páris 1908) méltán visszavetette, mert hiszen a θανάτου φίλον ἰὸν semmi egyéb, mint az ὄλβρον ὀλέθρου paraphrasisa!

εὐδίας helyett b ἦπιος-t ad, mi nyilván a πρηθς glossája volt. Ha csak a lectio úgy nem származott, hogy valamely scholiasta odairta a margóra a III. én. 58. sora elejét, hol a szél ἦπιος, εὐδίων-nak van mondva.

II 232 s kk. soraiban rámutat a költő arra, hogy a polypusok azzal, hogy a sziklák felületétől nem különböznek, mennyire megtévesztik a tapasztalatlan halászt. S folytatja 237 s k. s.-val:

ἀλλ' ὅτε χειροτέρως τις ἐπιχεδὼν ἀντιβολήσῃ,
αὐτίκα πούλυποδες τε καὶ ἰχθύες ἐξεπρήσαν,
μορφήσ πετραίης ἐξέλιμενοι, ἐκ δὲ θόλοιο
φορβήν τ' ἐφράσσαντο καὶ ἐξήλασαν ὀλεθρον.

Itt a 240. sorban χροίην ἠλλάξαντο-t adnak F*P₁bp, χροίην ἠλλάξαντο-t M, χροίην τ' ἠλλάξαντο-t S₁W, χροίην δ' ἠλλάξαντο-t x, μορφήν ἠλλάξαντο-t F, φορβήν ἠλλάξαντο-t Vmp*, φορβήν ἐφράσαντο-t R₁²u, φορβήν τ' ἐφράσαντο-t Ahip₂, φορβήν τ' ἐφράσαντο-t CR₂Udfloqrv. Lám két egészen különböző értelem! A kódexek

egyik része úgy tudja, hogy a polypusok észreveszik a csalétket, másik része, hogy színöket megváltoztatják s megmenekülnek. Rittershusius a θόλοιο χροίην-t χροίην θολερὰν-nak magyarázza, de hát θόλος Oppianusnál a rendszerint átvitt értelemben értendő kelepezét jelenti, melyet a halász a halmak állítani szokott, egyébiránt is felette mesterkéltné kifejezés volna. A kézirati hagyomány a romlást világosan magyarázza: a μορφήσ πετραίης ἐξέλιμενοι (= kiszökve sziklaszerűségükből-)t μορφήν ἠλλάξαντο-val glossálták, s midőn ez a szövegbe került, az előző μορφήσ miatt¹ χροίην-ra változtatták; más másoló ismét csak az ἠλλάξαντο-t vette be a glossából a szövegbe, nyilván mert az ἐξεφράσαντο-t nem értette. A θόλοιο φορβή különbben a csalétek (v. ö. III 352).

Azt hiszem, itt sorolhatom fel a II. é. 267. s kk. sorait, hol az ángolná es polypus harcáról emlékszik meg a költő:

αἰψα δὲ μιν κατέρριψε γένων τ' ἐνέρισε θαρροίην
πούλυπος αὐτ' ἀέκων ὀλοῆς ὑπὸ μάρνας' ἀνάγκης,
ἀμφὶ δὲ οἱ μελέεσσιν ἐλίεσσαι, ἄλλοτε ἄλλας
παντοίας στρουθάλιγγας ὑπὸ σκολοίσιν ἱμάσι
τεχνάζων, εἴ πως μιν ἐρητύσει βρόχοισιν
ἀμφιβάλων

σκολοίσιν helyett CP₁R₂S₁Vblmv στερεοίσιν-t,¹ f στερεοίσι-t, R₁²ru στερεοίσι-t, M στερεήσιν-t, p στερεήσιν-t adnak. Arról van szó, hogy a polypus hol ilyen, hol meg amolyan összehúzódásokat eszel ki «ὑπὸ σκολοίσιν ἱμάσι», mit a scholiasta Bussemakernél ὑπὸ στερεοίσι ποσι-val magyaráz, mi azonban a párhuzamos lectióra vonatkozik, valamint LIPPUS firmisque flagellis-e; RITTERSHUSIUS-LEHRS-ék obliquis flagellis-szel tolmácsolják, mi «kigyózdó ostorszijjainak csapásai következtében»-nel, föltételezve, hogy a költő előtt az Ilias XXIII. é.-e 582. sorában olvasható ἵππο: ὄρηθεντες ὑπὸ πληγῆσιν ἱμάσθλης lebegett.² De hogy στερεοίσι nem lehet a σκολοίσι glossája, szembeszökő; σκολιά Hesychius

¹ Nemkülömben II 298-ra való tekintettel!

² Rittershusius megjegyzi, hogy est adja Turnebus is; de csak javaslatai közt adja, mert így találta I-ben.

³ V. ö. egyébiránt a Hal. V 185; σκολοία χαλιού-ával.

szerint a. m. *σαμβά, οὐκ ὀρθά, ἄδικα, δυσχερῆ, ἐπικαμπῆ* (vö. Schol. in Nic. Ther. 478), *ἔνισα, δόσκολα*, míg *στερεόν* szerinte a. m. *καταπληκτικόν* (= megdöbbentő, félelemgerjesztő). Nem is a *σκολοίσι* glossája, hanem romlott glossája a szomszédos *ἱμαστικόν* s *στέρψεσι*-ből lett, mely a *Τζέτζης*-tól kommentált Lykophonnak költeményében is fordul elő (vs. 1347), s mely *Ἡσώχιος* tanúsága szerint a. m. *δέρμα, βόρσα*, tehát azt is jelenti, a mit a *ἱμάς; στέρψιον* pedig Hesyehius szerint *οὐκλήρον, στερεόν*.

Ezt a *στερεή* szót az előtte álló *μάλα*-val együtt II 468-ban kiszorította valamely kéziratban a *καὶ ὀξυτάτη* varians; U* legálább ezt a lectiót hozza. Az említett helyen arról van szó, hogy a kardhal döfésének egy még oly *kemény* kő sem állhat ellent. Egészen nyilvánvaló, hogy a költő nem azt akarja mondani, hogy egy *igen éles* kő sem állhat ellent, mert ennek semmi értelme sem volna; sokkalta valóbbszínű, hogy a *καὶ ὀξυτάτη* scholionból romlott; de nem mint a *στερεή* scholion, hanem valószínűleg az előző sor paraphrasisából: *ἐκείνου τὴν χαλεπὴν ὀξυτάτη ἐπιβαρέσαντος (-ήσαντος)* [Buss.]-ból.

II 506 s kk. így hangzanak:

Θύνωφ δὲ ξιφίη τε συνέμπορον αἰὲν ὀπιθεῖ
πῆμα· τὸ δ' οὐποι' ἔχουσιν ἀπώτροπον, οὔτε μεθέσθαι,
οὔτε φογεῖν, περὶφρεσσὶν ἐνήμμενον ἄγριον οἴστρον,
ὅς σφισι, καυστηροῖς κινὸς νέον ἰσταμένοιο,
κέντρον περικεθανοῖο θοῶν ἐνερείδεται ἀλκήν,
ὀξὺ μάλ' ἐγχιρίπτων, χαλεπὴν δ' ἐπὶ λήσσαν ὀρίνει,
θορήξας ὀδύνησιν ἐπισπέρχει δ' ἀέκοντας
φοιταλέη μᾶστιγι χορευόμεν, κ. τ. λ.

Ezt RITTERSHUSIUS—LEHNS-ék imígy fordítják:

Thunno autem xiphiaeque comes semper adheret
noxa; hanc autem nunquam possunt aversam
[nec dimittere,
neque effugere; (nimirum) pinnis insidentem
[ferum asilum,
qui ipsis, ardido cane recens exorto,

aculei perniciosi *velox* infigit robur, [excitat
acute admodum imprimens, gravem autem rabiem
implicans (eos) doloribus, *impellit* vero invitos
impetuoso flagello ut saltent;

Vagyis arról a «bögölyről», *οἴστρος*-ról van szó, mely a tinhalat s a kardhalat, úgy megvadítja, mint a marhabögöly a marhát; ez kergeti, ösztökéli őket: *ἐπισπέρχει*; ezen *ἐπισπέρχει* (ill. *ἐπισπέρχων*) helyett d a szövegben *ἐπιπόσσει*-t ad, mi a. m. megszúrja; de hát ezt már az előbb mondta a költő, egyébiránt is *μάστιγι ἐπιπόσσει* kissé bombasztikus kifejezés. Nyilván inkább a glossálásra szoruló *ἐνερείδεται*-nak a glossája, melyre a másoló szeme tévedt, mikor az *ἐπισπέρχει*-t kellett volna írnia. Ilyen glossa szorította ki MA*i*-ben a *θοῶν*-t is *πικρὴν*-nel; a mellette álló *περικεθανοῖο* fölé írták a *πικρ* -ot (W* *πικροῦ!*), ezt variansnak nézték s a szövegbe csúsztatták.

A II. ének 634. sorában a delfint Ὀππιανὸς Ποσειδῶν ἱερός *τρόχης*-ának, szent hiradójának nevezi; a kéziratok túlnyomó részében *τρόφην* (o *στρόφην*) áll, mi palaeographikus romlás, esetleg conjectura is lehet; csak b ad *γένος*-t, mi nyilván az *ἄγγελος* glossából romlott, hiszen I 392 szerint Ποσειδῶν a delfineket *ἄγγελίης* δ' ἤνησεν ἐνηέας οὐς θεραπεύοντας, — aztán meg olvassuk z-ben, hogy *σημαίνει δὲ καὶ τὸν σποδαῖον, ἢ δοῦλον ἢ ἄγγελον*, s *Ἡσώχιος*-nál s a Schol. in Aesch. Prom. 973-ban, hogy *τρόχης* a. m. *ἄγγελος*.

A III. ének elején a korykusi Πᾶν-t említi a költő, ki *Τυφῶν*-t kicsalta a tengerből; ezt aztán villámaival lesujtja *Ζεὸς*:

ἔνθα μὲν ὀξείαι στεροπαὶ ῥιπαὶ τε κεραυνῶν
ξαρλεγγέες πρήμιζαν ὁ δ' (t. i. Τυφῶν) αἰθόμενος
[πυρὸς ὄμβρων
κράθ' ἑκατὸν πέτρηςσι περιστοφελίσει, πάντη
ξαινόμενος· ξανθαὶ δὲ παρ' ἠέρονεσσιν ἐτ' ὄχθαι
λόθρη ἐρεσθίωσι Τυφασίων ἀλαλητῶν.

A 24. sorban *ἐτ' ὄχθαι*-t csak A*F*P,R₂*VWbmz (ἔ: nélkül U*) adják; a többi kézirat, nevezetesen ACFMR₂,R₃S,Udflop₂gruvx (in mge z) *ἔθαιραι*-t, melyről SCHNEIDER nagyobbik kiadásában

azt mondja, hogy «vix capio». Az ἔθειραι itt csak a Τυφών-szörnyeteg 100 fejének hajzatára vonatkozhatik: «a partok mellett a typhoni harezok véretől piroslik a (Typhon) szőke hajzat(-a)», ezt mondja a költő. Hogy nem csak lovak sörényére alkalmazva használják az ἔθειραι szót, mutatja akár Pape s. v. A mondáról Στράβων is tud p. 628: «Μετὰ δὲ ταύτ' ἔστιν ἡ Κατακεκαυμένη λεγομένη χώρα . . . ἅπαντα ἄδενδρος πλὴν ἀμπέλου τῆς τῶν Κατακεκαυμένην φεροῦσης οἴνου . . . ἔστι δὲ ἡ ἐπιφάνεια τεφρώδης τῶν πεδίων, ἢ δ' ὄρεινῆ καὶ πετραώδης μέλαινα ὡς ἂν ἐξ ἐπικαύσεως. εὐκάθουσι μὲν οἶν τινες ἐκ κερανοβολίων καὶ πρηστιήρων συμβῆναι τοῦτο, καὶ οὐκ ἰκνοῦσι τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα ἐνταῦθα μυθολογεῖν. Hogy aztán az ἔθειραι szót ennek a Τυφών-szörnynek vagy sárkánynak a hajára is alkalmazták, erre tanúságul hivatjuk Nonnus Dionys. II. én.-nek 32. sorát: ὄφιλόφου δὲ γίγαντος ἐχιθναίτησιν ἔθειραις . . . ἐκυμαίνοντο χαράδραι. De ha az oppianusi λῶθρῳ¹ ἐρευθιάσει-t összevetjük Nonn. Dion. II. 623. s köv. sorával: Τυφῶνα δεχέσθω οὐκρὰ κοιουμένοις ἑκατὸν κοιώοντα καρήνοισ-σzal, nem fogjuk elvetni az ἔθειραι olvasást, mely még hozzá egyetlenegy kéziratban sem interlineáris olvasás. Egy ἔτ' ὄχθαι nem is romolhatik ἔθειραι-já, de mint ἠρόνεσσιν glossája ill. odajegyzett synonymonja kiszoríthatta az ἔθειραι-t.

A III. énekben később a költő leírja, mekkora fáradságába kerül a halásznak az ἀνθία; nevű halnak a fogása s hogy e hal mekkora ellenállást fejt ki; a kettő közt lefolyó küzdelmet összehasonlítja (316 s kk.) két kötélhuzó ember erőfeszítésével s végzi a hasonlatot e két sorral:

321: ὡς τοῖς, ἰχθυόβωλον τε καὶ ἰχθύϊ, νεῖκος ὄρωρε
τοῦ μὲν ἀπαΐσαι, τοῦ δ' ἐλκέμεν ἱερύροντας.

Itt νεῖκος ὄρωρε-t hagyományoznak CF*LMP₁R₁*UWbflmop₁qrū vxz, νεῖκος ὄρωρεν-t Vd, viszont νεῖκος ὁμοίον-t AFR₁S₁io*v*. Semmi okunk sincs föltenni azt, hogy a Homerosból is ösmeretes ὄρωρε alakot erőszakosan akarták volna a szövegből száműzni. De azt sem, hogy másolás közben az ὄρωρε-t ὁμοίον-nak olvasta volna valaki. Az is kétségtelen, hogy a ὁμοίον nem

¹ A Schol. in Iliad. XX 503 szerint τὸ μετὰ κοιουμένου καὶ ἰερύροντας . . . εἰμακ

lehet interpretamentuma az ὄρωρε-nak. Így nem marad hátra más, mint föltenni, hogy marginalis megjegyzésnek a maradványa, melyet a νεῖκος ὄρωρε-hez irtak. S ha figyelmünkre méltatjuk, hogy a Schol. in Iliad. XIV 397 ὄρωρε-jához olvassuk: ἔν τισι τῶν ὁπονημάτων ὄρωρε, καὶ ἔστιν ὁμοίον τῷ «ὄρωρ' ἐπαΐσας» (II. II. 146), akkor nem tarthatjuk valószínűtlennek, hogy a νεῖκος ὄρωρε mellé azt írta valamely scholiasta ὁμοίον (ill. ὁμοίον) τῷ ὄρωρ' ἐπαΐσας, annál is inkább jutván ez az eszébe, mert a köv. sorban mindjárt ἀπαΐσαι előfordul is s így szorította ki aztán a ὁμοίον az ὄρωρε-t.

Az előbb idézett sorok után a költő folytatja:

οὐ μὲν μιν λείπουσιν ἐν ἄλγεσιν ἰχθύες ἄλλοι,
ἀνθίαι, ἀλλ' ἐθέλουσιν ἀμυνέμεν κ. τ. λ.

Az ἰχθύες ἄλλοι helyett Abilv*z ἄλλος ὄρωρε-t hagyományoznak; ezt a ὄρωρε szót ott találjuk ugyan Ὀπιανός szókinésében (I 430, IV 468, 546, 683), de ha megismerkedtünk U olvasásával, a ὄρωρε ἄλλος-szal, meg is értettük a romlási processust; ἰχθύες fölé ὄρωρε-t irtak glossának, ez ὄρωρε-szá romolva a szövegbe került, hol metrikai okoknál fogva transponálták s az egészszet ἄλλος ὄρωρε-szá uniformizálták; majd egy következő másoló látván, hogy ἀνθίαι és ἄλλος ὄρωρε nem állhat meg egymás mellett, az eredeti glossából ἄλλος ὄρωρε-t conjiciált.

Ugyancsak a III. énekben a költő elbeszéli, hogyan halászszák az ἄρωρε-nevezetű («poissons inconnus» Bourquix 74. l.) halakat. Fűzfavessző-fonadékos varsát helyeznek el, melybe a part mentéről szedett köveket raknak; ezek a tengerben «nyálkásakká» válnak, mint a költő mondja, s az ilyen kövek kis, bitvány, torkos halakat csalogatnak magukhoz; majd így folytatja a 380. verssel:

ἄρωρε δ' ὄρωροντες ἔσω κοίλοιο μυχῶιο
ἀγρομένους, τάχα πάντες ἐπὶ σφισιν ὠρμήθησαν.

Itt csodálatosképpen a scholiasta — Bussemakernél — azt tudja, hogy μυχῶιο helyett κοίλοιο-t olvasnak. Ez arra vall, hogy

nem *κοίλοιο μοχοίο* állott szövegében, hanem nyilván *κόρτοιο μοχοίο*, tehát az, a mit $ACFLR_1^2 R_2 S_1 UVbdimop_ruv^*x$ kéziratok nyújtanak; de vajjon ez egyúttal arra is vallana-e, hogy a *μοχοίο*-t *κοίλοιο*-val glossálták? Vajjon lehetséges-e ez? Hesychius lexikona szerint *μοχοί* a. m. αἱ καταδύσεις, οἱ ἐνδύματα καὶ ἀποκροφοὶ τόποι, λιμένες, κοιλότητες, ἔσχατα stb. Már most az a másoló, a kinek a két genitívus (*κόρτοιο μοχοίο*) egymásra következtése *κακοφωνία*-nak tetszett, azon a véleményen lehetett, hogy *κοίλοιο* más olvasás *κόρτοιο* helyett, s így szorult ki az utóbbi $MP_1 R_2^{**} U^* Wfho^* z$ -ben. A *κόρτοιο μοχός* a varsa legbelső rekesztéke, melyben a kis halacska úszkálnak. Vissza kell tehát térnünk az ALDINA, TURNEBUS ÉS RITTERSHUSIUS *ζήροιο μοχοίο* olvasásához.

S így olvasandó meggyőződésem szerint egy másik hely is, IV 399 ben, melyet SCHNEIDER kisebbik kiadásában következőkép találunk:

ὡς αἱ μὲν προπάρουθεν ἔσω κοίλοιο μοχοίο
θηλότεραι κατέδυσαν κ. τ. λ.

Itt a *κοίλοιο μοχοίο*-t valamely kéziratban *ἐν κόρτω*-val glossálták, mert $CL^2 MR_1^2 R_2 S_1 UVWbfhqu$ -ban a köv. sor versvégeződését az *ἐνθαρ'* *ἀκοίτης*-t kiszorította ezen a metrumba sem illő olvasás. Itt is szó van arról, hogy *ἀλιγες κόρτον ἐτεχνήσαντο βαθύν*; itt is a *μοχοίο* glossálva lehetett *βαθείως*, *τοῦ κοίλοιο*-val (v. ö. Hesychius: *κοίλῃσι βαθείαις*).¹ az egész *ἔσω κόρτοιο μοχοίο* magyarázva *ἐν κόρτω*-val.

A III. ének 599. sorában **M** *ἦκα θέουσι*-t, **U**^{*}**W** *εἰκαθέουσι*-t adnak *γαστέρος εἶσω* helyett. Itt sem palaeographikus természetű romlást nem állapíthatunk meg, sem pedig okát nem tudjuk adni annak, hogy a librarius mért vetemedett erre a conjecturára? A mi helyünkön arról van szó, hogy a tínhalakban, miként a skomberhalakban valami végzetes vágy él a háló legbenső részéig hatolni; de nem a víz alatt óhajtanak a háló belsejébe jutni (ἀλλ' οὐ μὲν κείνοισιν² ὑπόβρυχα γαστέρος εἶσω ἐσδύνειν),

¹ V. ö. S₁ glossáját IV 515-höz (βάθος).

² Schol. *κείνοισιν* ἔστι: δυνατόν, ἔστι προθυμία, ἐπιθυμία ἔστιν (sic!) *γαστέρος* τοῦ δικτύου.

hanem oldalvást esnek neki fogaikkal (*σκολοιοὶ δ' ἐπαίσσουσιν ὀδοῦσι*) s iparkodnak testök számára elegendő rést találni; így aztán megakadnak a háló lyukaiban, s kibúzzák őket a szárazföldre. A *γαστέρος εἶσω* oly költői kép, mely méltó párhuzama az előző sor *λίνοιο λαγόνεσι*-jének (*«retis lumbis»* RITTERSH.) es semmiesetre sem annak a glossája; ehhez járul, hogy ha *ἦκα θέουσι*-t, vagy akár *εἰκαθέουσι*-t substituálunk a *γαστέρος εἶσω* helyett, a *κείνοισιν*-t (*οὗκ ἐν κείνοισιν* i) képtelenek vagyunk kimagyarázni, ha csak participialis szerkezetet nem látunk a *θέουσι*-ban, de akkor még mindig a *ἦκα* adverbium nehézséget okoz, hiszen éppen *Ὀπιανός* az, ki az I. é. 181. sorában azt mondja a tínhalakról, hogy *«θύνοιο . . . θύνοντες, ἐν ἔχθρῳ ἔσοχοι ὄρμη, κραιπνότεροι,»* — de még az erős vágy nem is fog esendes úszkálásban megnyilatkozni. A *ἦκα θέουσι*, ill. itacistikus változatának, az *εἰκαθέουσι*-nak keletkezését kimagyarázhatjuk, ha fölteszszük, hogy a *θέουσι* (ill. *ἐπιθέουσι*) glossája volt az egy sorral alább álló *ἐπαίσσουσι*-nak (HESYCH.: *ἐπαίξας ἐπιδραμών*) s mint ilyen került bele a szövegbe, hol meglehetősen értelmetlenül *ἦκα θέουσι*-ra változtatták metrikai okoknál fogva.

Marginalis megjegyzés volt **U** *θεῶν*-ja, mely III 16-ban kiszorította a *Διός*-t; hogy a sor végén állott, mutatja **x**, melyben *Διός ῥοτήρα γενέσθαι* h. *ῥοτήρα γενέσθαι* θεοῦ van hagyományozva, s mutatja még inkább **V**, hol *Διός ῥοτήρα γενέσθαι* *θεῶν* maradt ránk, tehát egy versus hypermeter. Ilyen marginalis megjegyzés volt III 178 a *πολοπόδων*-t a kéziratok túlnyomó részében, (vagyis $AFLP_1 R_1^2 R_2 S_1 UVbdhiloqruvzxz$ -ben) kiszorító *τευθίδος* (ἦ) olvasás, ill. *τευθίδος* (**M**) vagy *τευθίδος* (**p**): a librarius a margon jelezte, hogy ez a szakasz a *τευθίδος*-ekről szól. Bekerült pedig úgy, hogy, a *πολοπόδων* *πολοπόδων*-ra romolván, a mellette álló *τευθίδος*-t csúsztatták be, mint a metrumba jobban illő alakot. Hogy az ilyen eset lehetséges, mutatja II 472, hol a *εἰφία*: és *τρογόνες* többes számú alakokat **AUo**-ban pld. kiszorították az egyes számúak, mert ezek állottak a margón. Ilyen marginalis megjegyzés, ill. szakaszszim, IV 83-ban **A** s más kéziratok *σάρος*-a *κόρος* helyett; az egész szakasz t. i. a *σάρος*-halakról szól, s b pláne így hagyományozza ránk a helyet: *δινοτός μολιβόιο θεινός σάρος ἄμματος ἄκρου*. Így magyarázható, hogy **L**-ben s egybeült III 528 *ἐχθρή*-t kiszorította az

ἰχθῶν: az értelem kiegészítése kedvéért toldották a verbum regenshez, a κάββαλον-hez. S talán ἰχθῶς IV 44-ben is csak így került a σκάρος mellé (s nem valamely másoló conjecturájából); később azonban a palaeographiai hasonlatosságnál fogva kiszorította az ἰθῶς-t, melyet P₁VWh*im adnak is (míg M még ἰ*θῶς-t), s melyet PEARSON (p. 167) restituált (utána indult SCHNEIDER nagyobbik kiadásában), hivatkozván V 144-re, hol egy és más kéziratban (pld. R₁^h-ban szintén kiszorította az ἰχθῶς az ἰθῶς-t. IV 568-ban δοῦπον-t ad R₁ első kéztől s b wῶτον helyett; a variánsnak itt semmi értelme: erősen csapkodván evezőikkel a tenger zaját, ez abszurd jelentést ad; de ha fölteszszük, hogy a κοντοῖς τε καταίχθην κτοπέουσιν (= s jól neki-feküdve hallatták az evező csapását) értelmének velt kiegészítésére irták a margóra, a variáns lectio elbírálása fejtörést okozni nem fog.

IV 203 s kk. soraiban a költő hivatkozik az assyriaiak és bactrianusok háreméletére mondván:

(206:) καὶ γὰρ τοῖς πλεονέξ τε γαμήλια λέκτρα γυναῖκες
ἀσχερμένα μεθέπουσι καὶ εὐνάζονται ἅπασαι
νώκτας ἀμειβόμεναι.

R₁^u-ban νόκτας γο' κοίτας áll. Az olvasás metrumellenessége mutatja, hogy nem genuin; párhuzamos helye a λέκτρα-nak; e mellé jegyezhetette a scholiasta az aeschylusi πρὸ κοιτάς γαμηλίου (Suppl. 805) s az ugyancsak aeschylusi (frgm. 238) γαμηλίων λέκτρων-t.

IV 233 s kk. sorokban a halász a horogra került polygam κόσσουφος nevű halat a következőkép szólítja meg:

νῶν δὴ νῶν ἀλόχους τε περιφρούρεις φυλάστων,
ὦ τάλαν, ἐν θαλάμοις τε μένων ἐπιτέρπεο νόμφαι·
οὐ γὰρ τοῖ μία κόπρις ἐφήγδανεν οὐδὲ μί' εὐνή,
ἀλλὰ μάλ' ἐν τόσσησιν ἀγάλλει μοῦνος ἀκοίτης
εὐναῖς· ἀλλ' ἔθι δεῦρο, γάμος δέ τοι ἔστιν ἑτοῖμος,
κ. τ. λ.

μοῦνος ἀκοίτης h. λάβρος-t ad i*, λάδαιρος-t o in mge, λάβρος γονακί-t v*. *Nemcsak egy szerető hitvessel éred majd be,

nemcsak egy párossal, hanem annyi sok között lelheted majd örömdöt mint egyetlen férj», — ezt mondja a költő. Mint «mértéktelen (buja) férj», — ez annyira magán viseli a külszerű magyarázat bélyegét, hogy ezzel szemben alig van okunk kételkedni a μῦθος ἀκοίτης olvasás genuin voltában. A magyarázat azonban aligha íródott a 236. sorhoz, hanem 234.-hez, hol az ἐπιτέρπεο νόμφαις-hoz eredetileg valószínűleg a γονακί λάβρος-t irták, miből γονακί λάβρος lett; ezt úgy irták a margóra, hogy a 234. sorral egy irányban, de kissé jobban a lapszél felé, a γονακί-t, s mivel a λάβρος már ugyanabban a sorban helyet nem kapott, egy sorral alább, közel a 235.-hez irták ezt a tulajdonságnevet, mely azonban azontúl is csak marginális, ill. interlineáris magyarázat maradt.

Még arra is van t. i. példánk, hogy a sorok szélére irták a glossát, t. i. IV 296-ban, hol a költő előzetesen elmondja, hogy a polypus mennyire szereti az olajfát; hasonlattal él s a hasonlatot imigy fejezi be:

ὦς ὄγε γηθόσυνος λιπαροῦς περιβάλλει' ἐλαίης
ὄρητας, κινέοντι πανσείκελος· κ. τ. λ.

περιβάλλει' ἐλαίης h. b περιβάλλεται ὄζουος-t ad; ez az ὄζουος nyilván a ὄρητας glossája. Hogy a szövegbe került, annak oka lehetett, hogy περιβάλλει' helyett a másoló περιβάλλεται ἐλαίης-t talált, miként most is olvassuk MS₁-ben; az elidált alak helyett a teljes alakot írni gyakori sajátsága a másolóknak; hogy csak egy-két példára figyelmeztessék, hivatkozom M-re: II 25 ἐπιτέρπεται; 256 ἴσταται; s v. ö. V 617 v. l.-ját is!

IV 319-ben a σαργός-okról:¹

θρόσκουσαν ἐπ' ἀνδρήροισι θαλάσσης.

θαλάσσης h. R₁^s spatiumot hágy, majd ἄνθει-t ír; de az ἄνθει semmi egyéb, mint glossája az ἀνδρήροισι-nak.

¹ HOFFMANN-JORDAN p. 262: I am inclined to think, that the names σαργός, σκάρος and σκάρος are used indiscriminately for any and all species of *Diplodus*.

IV 370 s k.-ben ugyancsak ezen halakról mondja a költő, hogy

φείγουσι θ' ἀποστέξαντες ὄμαρτι
καὶ μορφήν καὶ δαίτα καὶ αὐτῆς ἔνδια πέτρης.

CS₁ δαίτα helyett a metrumellenes πέτρην-t adják. De nyilvánvaló, hogy a πέτρην csak paraphrastikus izű glossája az αὐτῆς ἔνδια πέτρης-nek. S talán úgy került bele, hogy a μορφήν-t kiszorítva találták a δαίτα glossájával a φορβήν-nel. Legalább L-ben a μορφήν μ-jét és φ-jét L² írta!

Az V. ének 519. s kk. soráiban Ὀππιανός megbotránkozik azon, hogy a trákok s kivált a Byzáncz-vidékiek, egy istentelen népség, vadásznak a delfinre; s az 528. sorral folytatja:

Θρήνηες αὖ ἐπὶ τοῖσιν ἀπηνέες ἐντόνονται,
στειλόμενοι δόρου κόρυον ἀτάσθαλον ἐς πόνον ἄγρης.

Itt δόρο h. b μέγα-t ád. A varians lectio keletkeztét úgy magyarázhatjuk meg, hogy feltételezzük, hogy a κόρυον fölé valamely glossator magyarázatképpen οὐ μέγα-t írt s ebből az οὐδόμεγακόρυον-ból a másolás folyamán μέγα κόρυον lett, mert a másoló az οὐ-t nem a μέγα-hoz, hanem a δόρο-hoz vonta s azt tartotta, hogy azt eliminálnia kell.

S ezzel ismét folytatjuk bizonyításainkat ott, hol p. 46 elhagytuk.

Azt hiszem II 104, III 218, III 231 és IV 521 együttesen tárgyalhatók.

II 104-ben az összes kéziratok δαίτης-t adnak s csak F δαίτης-t; már most mivel δαίς tőszótagja nemcsak Homerosnál (cf. AMEIS-HENTZE ad Od. XVII 220), hanem Oppianusnál is arsisban szokott állani, a δαίτης αι-ja pedig csak thesisben (cf. II 251), azt következtetjük, hogy II 104-ben δαίτης F elődjének egy helyes conjecturája; ez az előd III 218-ban az egyéb-iránt a kéziratok nagy tömegétől hagyományozott φορβῆς helyett helytelenül ugyancsak δαίτης-t conjiciált, mert előtte fekvő példányában τροφῆς-t talált, miként R₂-ben. F és R₂ rokonsági viszonya pedig, mint értekezésünk II. része z. felében látni fogjuk,

megengedi ezt a föltevést.¹ Viszont III 231-ben δαίτα csak a SCHNEIDER phantasiájának a szülötte (a ráköv. sorkezdet, a δαίτρονες nemzette magából ezt a lectiót!), mert összes kézirataim s az összes Schneider-előtti kiadások a szövegbe mindenkép illő δαίτα-t adják. Így fejtörést legfeljebb csak IV 521 varians lectiója okozhat; itt a kéziratok δαίτας ill. δαίτα olvasása helyett CR₂*S₁q δέμας-t (C cum gl.-te σώμα), v* δέμασι-t adnak; ezek metrumellenes alakok lévén, nyilván glossából romlottak; mi lehetett volna e glossa más, mint ἔδωμα (= «die Speise, das Essen» PAPE)? V. ö. W* I 786!

Pedig hát hajlandók volnánk azt hinni, hogy ezt a még Platonkorabeli szót glossálás céljára nem használtak. De hát használták az ἔδω-t, a mint az a II. é. 166. sora apparatusa criticusából kiviláglik. Itt ἔδων-t a többi kézirat ἔδων-ja helyett A*bi* adják; mivel itt csak az aoristus van helyén, ἔδων elvetendő; előfordultát magyarázhatnók ugyan ú. n. palaeographikus romlással, abból a föltevésből kiindulva, hogy majusculában írt EAQN-t olvastak földre ἔδων-nak. De mivel ugyanabban a sorban előfordul δαινόμενος, s a δαίνομαι-t szokták glossálni (cf. W* I 543), a ἔδων glossája pedig W*-ben λαβών (v. ö. még II 214, III 382, 399), nem igen foroghat fenn kétség az iránt, hogy az ἔδων mint a δαινόμενος glossája szorította ki a ἔδων-t.

Sorompóba vihetnők ugyan a palaeographikus romlás mellett II 406 variansát. E helyt arról van szó, hogy megtörténik, hogy a polyp a (καὶ τροχὸν ὁμῶς καὶ κρατῖνόν ἔοντα) rákot megeszi. Egy hasonlattal él a költő, melyet így fejez be:

ὡς ὄγε σάρκα
δάπτων ὄξυπέροιο κατέσπασεν ἄγρης ἔξω
μοζήρας κ. τ. λ.

De hát itt is a λάπτων, melyet AFPR₁*R₂UVWdfhilmp₂ruvx nyujtanak, nem egyéb, mint a μοζήρας glossája. Külömben úgy δάπτω, mint λάπτω előfordul Ὀππιανός-nál, amaz I 528, II 292, 612 és III 333, emez I 573, II 618 és 647.

Viszont kétségen kívül palaeographikus romlás szülte II

¹ A τροφῆς glossa bekerült b-ben a szövegbe βοφῆς helyett II 407-ben.

613 a λιγαίων varianst, melyet CMP₁R₂S₁Vmopqruv*x kéziratokban, továbbá az ALD.-ban, TURN.-nál és Rr-nál találunk; de természetesen sem az αλιγαίων-ból nem romlott, sem a Wb Junt. nyújtotta θαλιγαίων-ból, vagy a vl hagyományozta θαλιγαίων-ból, melyek az Oppianustól utánzott¹ tarentumi Leonidasnál található θαλιγαίων (= harapdálva)-ból romlottak azzá, hanem az egy sorral feljebb λάπτων-ná romlott δάπτων-t glossálta; ez utóbbit glossálja AīR^{*2} δαρδάπτων-ja, mely ugyancsak II 613 furakodott be az imént említett kéziratokba lectio álarczában.

Valami hasonló jelenséget tapasztalunk II 431 olvasásainál. A σχολοπενοδρα-ról történik itt említés; két fajtát különbözteti meg a költő, a szárazföldit és a tengerbélit. Utóbbi szerinte a veszedelmesebb, mert mérget rejt magában, mely annyira ártalmas, hogy ha

ποτ' ἐπιψάσεις δελέτρου,
οὐκ ἂν τις νεπόδων κείνου πέλας ἀγκίστροιο
ἔλθοι.

A kéziratok ἐλότρου-t (Mx - ἐλότρου-t) adnak, mely szóval az I. é. 286., 303. és 326. soraiban már találkoztunk. A helyes olvasásra GESNER-t (Hist. Aquat. p. 1011) glossák vezették rá. Nevezetesen p₂-ben és R₂-ben (Schneider szerint), de h-ban is, τοῦ δελέατος τοῦ τῷ ἀγκίστρον σκέποντος olvasható a sorok között s ez nyilván a δελέτρου-t glossálja² s nem a vulgátát, mint Schneider nagyobbik kiadásában (p. 399) állítja; Schneidert t. i. a σκέποντος szó vezette félre. Az ἐλότρου úgy keletkezett, hogy a δελέτρου mellé halászeszközöket irtak; így pld. a δικύρου-t, mely glossa A-ban, az ἀγκίστρον-t, mely glossa P₁ és z-ben s — mint hiszem — a hangbeli hasonlatosságánál fogva is könnyen fölvetődő ἐλότρου-t.

A glossálási viszketeg odáig fajult Ὀππιανός scholiastáinál, hogy a βόσκει szót IV 35-ben, — talán mert activumában költőnkél egyebütt nem fordul elő, vagy mert a képet erőltetett-

¹ GEFUCKEN Leonidas v. Tarent (Lipsa 1896) 148. l.: «So hat denn der Ichthyologe Oppian öfter dem Tarentiner einen Ausdruck entlehnt.»

² LOHMEYER p. 21: «apud Opp. est id, quod δελεαρ, esca, sic III 185, 471, 614.»

nek tartották s így magyarázatra szorulónak, — a gyakrabban előforduló φέρβει-jel glossálják. De én inkább azt hiszem, hogy ez az egyébiránt csak lv-ben előforduló (s talán o margóján állott) lectio annak köszöni létét, hogy a két sorral előbb olvasható κορμει nek a margóra irt (s R₂*P₁h*-tól nyújtott) variansa esűszott valamivel lejjebb, minek következtében a másoló a βόσκει-hez vonta és φέρβει-re javította. Az ἀλφ-nek ἀτρούγεος jelzője azt mutatja, hogy a költő előtt a tenger párhuzama lebegett, mely tengernek Homerosnál az ἀτρούγεος egyik állandó jelzője; talán a homerosi hely (Od. XII 97): κήτος, ἃ μωρία βόσκει ἀγάστονος Ἀμφικριτη, — de természetesen II. XVII 425 is: δι' αἰθέρος ἀτρούγεοιο.

A mozgást jelentő phrasisok glossái közül ide tartozik mindenekelőtt I 501 ἐγείρει olvasása, melyet M (ἐγείρη változatban P₁) R₁Whpp₂xz nyújtanak, míg ὀρίνει-t CR₂UVbdfh*lmo*quvvyz*, az összes edítiók, s ὀρίνη változattal AFir, végre τίξτει-t o; de valamint o-ban az egy sorral előbb s nyilván az ὀρίνει fölé került τίξτει kiszorította az alatta álló lectiót, úgy az ἐγείρει glossa is kiszorította némely kéziratban az ὀρίνει-t. IV 428-ban u. ez történt λC, ill. R₁*Wh (itt ἀγείρει) részéről, mit talán már V másolója is észrevett. Ἐρωσ egész isteni mivolta követeli olvasásnak az ὀρίνει-t; hiszen megállapíthatjuk, minőnek festi Ὀππιανός a IV. ének elején (vs. 12: κραδίην ἐροθύνεις); s akkor ὀρίνει mellett fogunk állást foglalni már csak azért is, mert ὀρίνει Oppianus szókincsétől nem idegen.

III 145-ben, hol σπεύδουσιν helyett φθάνουσιν-t adnak FR₂v*, egészen szembeszökő, hogy φθάνουσιν a σπεύδουσιν ὀποφθαδόν glossája. Maga a σπεύδουσι, ἐπισπεύδουσι elég kedvelt szava Ὀππιανός-nak, ki többnyire intransitív, ritkábban (III 182, 298, IV 3, 98, 427, V 200, 431) transitív értelemben használja. Épp azért nem könnyű dönteni I 613-ban, hol ἐπισπεύδουσι mellett előfordul az y nyújtotta ἐπι σπέρχουσι s az ACMR₂*R₃VWbfh*imopp₂ruv kéziratokban s a Juntinában és Rittershusiusnál található ἐπισπέρχουσι, (melynek C-ben σποοδάξουσι, ἐπάγονται a glossája s) melynek Schneider mindkét kiadásában, bár a szövegben nem, de a kritikai függelékben előnyt ad. Nem könnyű dönteni, mert a költő az ἐπισπέρχου-t hol intransitív, hol meg transitív (I 230, II 512, V 641; mihez v. ö. a κατασπέρχει-nek

mindig transitív használatát: I 632, IV 91, V 544) értelemben használja. Mivel azonban az értelem azt követeli, hogy a mi helyünkön vésszai helyett az $\Lambda^*MP_1R_3bflpvxy$ nyújtotta vésszai-t fogadjuk el, mi πολλὸν ἐπὶ σπέρχουσι νέμεσθαι-t iktatunk a szövegbe, abból a föltevésből kiindulva, hogy az Ὀππιανὸς-nál egyébként csak V 295-ben előforduló σπέρχουσι inkább esabított glossálásra, mint a jóval gyakrabban olvasható ἐπισπέρχουσι. Külömben a Bussemakernél följegyzett glossa (νέεσθαι πορεύεσθαι, βόσκεσθαι) az (ἐπι)νέμεσθαι olvasást is tartja szem előtt.

Kérdés csak az, használták-e Oppianusnál glossálás céljaira a σπεύδουσι szót? Erre a kérdésre, azt hiszem, III 369 varians lectiói alapján még nem adhatjuk meg a választ. A III. é. 338. s kk. soraiban ráter a költő arra, miként szokta a halász az ú. n. κόρτος segítségével hatalmába keríteni a κύνδαρος-nak nevezett halat:

ἴνικα γὰρ πολλοὶ τε καὶ εὐλαπέες τελέθωσι,
 δὴ τότ' ἀνὴρ κόρτοιο περὶ στόμα πῶμα καλύπτει
 εὖ ἀραρῆς τοῦς δ' ἔνδον ἐν ἔρκει πεπηγῶτας
 ὁσάτιον κνώσσοντας ἀνείρουσεν ὄψῃ δ' ἔλαθρον
 φρασσάμενοι σπαίρουσι, καὶ ἐκδῶναι μεμάσαι
 νήπιοι.

E befejezésben σπαίρουσι helyett $CFR_1fh^{m*}op_2$ σπεύδουσι-t adnak; ebből ugyan következtethetnénk egy a σπαίρουσι-hoz itacistice közel álló σπέρχουσι-ra, de mégis hasonlíthatatlanul valószínűbb, hogy vele a μεμάσαι-t glossálták; hiszen olvassuk Ἡσύχιος-nál: μεμάσμεν προθυμείσθαι, ἐπιθυμείν, βούλεσθαι, σπεύδειν, πεποιθέναι.

Ez a σπαίρουσι aztán, mely helyett Ai σκαίρουσι-t nyújtának, figyelmeztet bennünket arra a körülményre, hogy V 547-ben, hol a delfin vergődéséről van szó (ἀλλ' ὅτε λευγαλέησι κακηπέλεων ὀδύνησι | κάμνη καὶ γλωχίσι περισκαίρησι σιδήρου etc.), περισκαίρησι helyett περισπαίρησι-t (περισπέρρησι-t U) adnak FL^*VWm . Úgyde I 656, hol σκαίρουσι egyértelműen van hagyományozva, de a delfin *vidám* szökdecsléséről mondván, arra bír, hogy V 547-ben a *περισπαίρησι* lectiót tartsam a hiteles olvasásnak, noha jól tudom, hogy I 190-ben ἀμφιπερισκαίροντες áll, de szintén halakról, melyek a hajót γεγηθότες ἔσπονται. — IV 322-ben

κατασκαίροντες a σαργός-okról, melyek ugyancsak θρόψκουσιν γηθόσσοι. Megszoritva ekként a σκαίρω fogalmát megállapodásra juthatunk II 96 és V 407 varians lectiói dolgában is. Amott, hol a békahal *vezgő* bőrfüggelékéről van szó s a kéziratok túlnyomó része μάλ' ἀσπαίρουσαν (t. i. σάρκα)-t nyújt, csakis ez van helyén s nem a belőle romlott μάλα σπαίρουσαν-nak, mit $R_1^2S_1Whrp_2$ -ben olvasunk, vagy az Ai -től adott μάλα σκαίρουσαν-nak. Emitt, hol a teknőcz mozgása vidámságot, nevetést vált ki (γέλως δ' ἔχει ὅς κεν ἴθεται), a CFM (hic a. corr.) $P_1R_1^2R_2S_1UVWmqu$ kódexektől nyújtott s egyes kiadóktól Quintus Smyrnæusnál (V 495) is instituált *ἐπισκαίρουσα* alak ellen különösebb kifogást nem tehetünk, mert csak nem tételezhetjük fel, hogy egy eredeti ἐπισκαίρουσα-t javítottak volna ἐπασκαίρουσα-vá. Ellenkezőleg, ἐπισκαίρουσα a későbbi λέξις, a glossa. Az ἐπασκαίρουσα genuin volta mellett bizonyít a mi helyünkkel bizonyos tekintetben párhuzamos V 399; itt is γέλως δ' ἔχει ἀγρευτήρας annak láttára, hogy a teknőcz a tenger vizében lábaival hogyan ficzánkol: ἀσπαίρουσα! Csakhogy F ἀσκαίρουσα-t ad, Ai ἀσκαίρουσα-t, L ἀσκαίρουσα-t. s így beigazolódik az a distinctiónk, hogy Ὀππιανὸς ἀσπαίρη-t a hal kínos, vergődő mozgására, ἀσκαίρω-t pedig arra a mozgására érti, mely vagy az állat örömenek bizonyítéka, vagy az őt nézőben kelt derűs hangulatot.

I 622-ben, hol a visszatérő darvak csapatját teszi Oppianus hasonlat tárgyává, mondván, hogy a darvak hazafelé húznak

Ἀτλαντος νιφόντα πάγον καὶ χεῖμα φυροῦσαι

φυροῦσαι h. λιποῦσαι-t hagyományoznak CS_1Udh kéziratok. Hogy λιποῦσαι itt glossa, mutatja nem csak a λείπω használata költőnkénél (I 333, 406, III 323), hanem az a körülmény is, hogy P_1 -ben λιποῦσαι csak glossa; P_1 -nek h val és U-val való rokonságát értekezésem következő részében fogom kifejteni.

A «tenger» fogalomkörébe tartozó lectiók terén szintén találkozunk a glossálás kétségbevonhatlan jeleivel.

Már WERNICKE jegyezte meg Tryphiodorus kiadása 157. lapján, hogy κῶμα interpretatiója szokott lenni a λαίμα-nak és

a $\chi\epsilon\upsilon\mu\alpha$ -nak. Ehhez képest aztán a Hal. V. 267. sorában a hagyományozott $\chi\epsilon\upsilon\mu\alpha$ helyett a Cod. Paris. 2-vel (= R_1 *) $\lambda\alpha\iota\upsilon\mu\alpha$ -t olvas, mely lectiót kézírataim közül $ALMVWim$ is nyújtják, tehát nem a fiatalabb hagyomány. Mivel pedig IV 524-ben $\chi\epsilon\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ h. F $\chi\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ -t ad, következtetnünk kell, hogy a szövegben valamikor az értelemben teljesen beleillő $\chi\epsilon\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ állott, mely a következő sor $\chi\epsilon\iota\mu\alpha$ -ja miatt romlott $\chi\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ -szá. Így szorította ki a közönséges $\beta\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\alpha$ interpretamentum IV 36-ban (A-ban etc.) a $\kappa\acute{\epsilon}\theta\epsilon\alpha$ -t, $\beta\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\alpha$ IV 608-ban (F-ben etc.) a $\kappa\acute{\epsilon}\theta\epsilon\alpha$ -t.

II 631-ben az általánosabb fogalom kiszorította a különöset:

$\pi\acute{\epsilon}\lambda\alpha\gamma\omicron\varsigma$ $\delta\epsilon$ $\kappa\alpha\iota$ $\epsilon\theta\rho\acute{\epsilon}\alpha$ $\beta\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\alpha$ $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\varsigma$ $\varphi\epsilon\upsilon\gamma\omicron\upsilon\tau\epsilon\varsigma$

(t. i. a halálukat sejtő delfinek),

a sorban a $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\varsigma$ h. $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ -t hagyományoznak AS_1Uilv kéziratok. De ez a $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ mindenestre glossatori tevékenységnek köszöni létét; $\beta\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\alpha$ $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\varsigma$ — igaz — homerosi ill. hesiodosi reminiscencia (mely tehát a glossatornak szeme előtt lebeghetett), de itt tökéletesen helyénvaló, ha meggondoljuk, mit ért költőnk a $\lambda\acute{\iota}\mu\eta$ szón (I 114: $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\iota\varsigma$, $\delta\theta$: $\lambda\alpha\rho\acute{\omicron}\nu$ $\delta\delta\omega\rho$ $\mu\epsilon\tau\alpha\pi\alpha\sigma\acute{\epsilon}\tau\alpha\iota$ $\tilde{\alpha}\lambda\mu\eta\varsigma$); vagyis azt, amit Nietzsche fejtett ki az Od. III. é.-e 1. sorához, hogy t. i. „aqua litora propinqua alluens.”¹ Akkor $\pi\acute{\epsilon}\lambda\alpha\gamma\omicron\varsigma$ (HESYCH. $\pi\acute{\lambda}\alpha\tau\omicron\varsigma$ $\theta\alpha\lambda\acute{\alpha}\sigma\sigma\eta\varsigma$) és $\lambda\acute{\iota}\mu\eta$ megfelelőbben egészítik ki egymást, mint $\pi\acute{\epsilon}\lambda\alpha\gamma\omicron\varsigma$ és $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\varsigma$ (HESYCH. $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\varsigma$ $\theta\alpha\lambda\acute{\alpha}\sigma\sigma\alpha$, $\pi\acute{\epsilon}\lambda\alpha\gamma\omicron\varsigma$). Hogy aztán az ilyen $\lambda\acute{\iota}\mu\eta$ -k kedvenc tartózkodó helyét teszik a delfineknek, arra tanuság II 550 $\eta\acute{\iota}\tau\omicron\upsilon\omega\upsilon\iota\omega\iota$ $\acute{\epsilon}\pi\omega\gamma\alpha\iota$ -ja.

V 216 és 273 együtt tárgyalhatók. Mindkét helyen u. i. a cset küzdelmes ellentállását festő hasonlattal van dolgunk; az egyik hasonlat a következő:

$\omicron\iota\omega\iota$ δ' Ἴονιοιο $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$ $\sigma\acute{\omicron}\mu\alpha$ $\kappa\alpha\iota$ $\kappa\epsilon\lambda\acute{\alpha}\delta\omega\tau\omicron\varsigma$
 Τυρρηνοῦ $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ $\mu\acute{\epsilon}\sigma\eta$ $\pi\alpha\rho\theta\mu\omicron\iota\omicron$ $\delta\iota\alpha\rho\rho\acute{\omega}\xi$
 $\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\iota\tau\alpha\iota$
 $\acute{\omega}\varsigma$ $\tau\acute{\omicron}\tau\epsilon$ $\kappa\eta\tau\epsilon\iota\sigma\iota\omega\iota$ $\acute{\omicron}\pi'$ $\acute{\alpha}\sigma\theta\mu\alpha\sigma\iota$ $\chi\acute{\omega}\rho\omicron\varsigma$ $\acute{\alpha}\pi\acute{\alpha}\nu\tau\eta$
 $\xi\alpha\iota\upsilon\delta\omicron\mu\epsilon\iota\omega\varsigma$ $\beta\acute{\epsilon}\mu\beta\upsilon\kappa\alpha\varsigma$ $\acute{\epsilon}\lambda\acute{\iota}\sigma\sigma\epsilon\tau\alpha\iota$ $\acute{\alpha}\mu\varphi\iota\tau\acute{\rho}\iota\tau\eta\varsigma$.

¹ Bár én a $\lambda\acute{\iota}\mu\eta$ notio primariájának inkább azt veszem: „az a tenger, mely a tó benyomását teszi”, tehát az öböl.

Itt $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ h. $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ -t ad h^* és o , $\pi\alpha\rho\theta\mu\omicron\iota\omicron$ h. pedig $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ -t L ; hogy ez glossa, kivüláglik abból, hogy az ion (ill. ádrciai) tengernek Ἴόνιος κῶλπος a szokásos neve a görög íróknál (de $\pi\alpha\rho\theta\mu\omicron\varsigma$ Apoll. Rhod.-nál IV 982), s a tyrrheni tengernek is gyakrabban Τυρρηνικός κῶλπος mint Τυρρηνικός πόντος a neve. A mi helyünkön tehát nyugodtan hagyhatjuk meg úgy a $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ -t mint a $\pi\alpha\rho\theta\mu\omicron\iota\omicron$ -t.

De már V. 273 jobban ejt gondolkozóba:

$\acute{\omega}\varsigma$ δ' $\delta\tau\epsilon$ $\chi\epsilon\iota\mu\epsilon\rho\iota\omega\iota$ $\kappa\alpha\tau\epsilon\rho\chi\omicron\mu\epsilon\iota\omega\iota$ $\pi\omicron\tau\alpha\mu\omicron\iota\omega\iota$
 $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ $\acute{\epsilon}\varsigma$ $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\omicron\epsilon\upsilon\tau\alpha$ $\lambda\acute{\omicron}\varphi\omega\iota$ $\acute{\alpha}\pi\omicron$ $\mu\iota\lambda\tau\omicron\kappa\alpha\rho\eta\mu\omega\iota\omega\iota$
 $\Delta\acute{\iota}\delta\varsigma$ $\acute{\alpha}\iota\mu\alpha\tau\acute{\omicron}\sigma\sigma\alpha$ $\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\nu\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ $\delta\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ $\acute{\omicron}\rho\mu\eta$,
 $\kappa\iota\upsilon\upsilon\alpha\mu\acute{\epsilon}\nu\eta$ $\delta\acute{\iota}\nu\eta\sigma\iota\omega\iota$
 $\acute{\omega}\varsigma$ $\tau\acute{\omicron}\tau\epsilon$ $\kappa\eta\tau\epsilon\iota\sigma\iota\omega\iota$ $\pi\acute{\omicron}\rho\omicron\varsigma$ $\lambda\acute{\omicron}\theta\rho\omega\iota$ $\pi\acute{\epsilon}\varphi\omicron\rho\tau\alpha\iota$
 $\varphi\omicron\iota\iota\omega\varsigma$.

Κῶλπον h. itt AFR_1 -ben ugyancsak $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ áll. Πόντος alatti Homeros úgy a tenger mélyét, mint magát a nyílt tengert vagy a külön elnevezésre méltatott tengert érti; ilyen értelemben használja Ὀπιανός is a szót, de a $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ -t is ily értelemben (v. ö. I 601, V 3). Hogy *mit* kell olvasnunk, azt a 277. sorban lévő $\pi\acute{\omicron}\rho\omicron\varsigma$ szabja meg: az $\Delta\acute{\iota}\delta\varsigma$ $\acute{\alpha}\iota\mu\alpha\tau\acute{\omicron}\sigma\sigma\alpha$ -nak megfelel a $\kappa\eta\tau\epsilon\iota\omega\varsigma$ $\lambda\acute{\omicron}\theta\rho\omega\varsigma$ (= ceteus sanguis), — a $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\acute{\omicron}\epsilon\upsilon\tau\epsilon\iota\omega\varsigma$ -nek, melynek veres lesz a vize, a $\pi\acute{\omicron}\rho\omicron\varsigma$ $\varphi\omicron\iota\iota\omega\varsigma$. Ha nem tévesztjük szem elől azt a körülményt, hogy a $\text{Ἐλλάσποντος-τ' Ἐλλης πῶρος}$ -nak is nevezték (Aisch. Pers. 878. W., Νόννος Διονος . III. 37), de meg Ἐλλας παρθμός -nak mondja ismételtelen Aischylos a Perzsákban, szabad azt a föltevést kockáztatnunk, hogy a $\pi\alpha\rho\theta\mu\omicron\iota\omicron$ olvasást szorították ki szóbanforgó helyünkön a $\pi\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\upsilon$ ill. $\kappa\acute{\omicron}\lambda\pi\omicron\upsilon$ glossák.

II 259-ben az értelemről minden tekintetben megkövetelt $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\alpha$ -t (Ud^* $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\iota$) o-ban kiszorította a $\delta\delta\alpha\tau\iota$, III. 372-ben pedig a majdnem egyértelműleg hagyományozott $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\sigma\iota\omega\iota$ ($\delta\delta\mu\alpha\sigma\iota\omega\iota$ q)-t vl-ben $\delta\delta\alpha\sigma\iota\omega\iota$. Ez arra vall, hogy az $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\alpha$ szót $\delta\delta\alpha\tau\alpha$ -val glossálták. E körülmény vezethette a másolókat arra, hogy IV 670-ben a genuin $\acute{\epsilon}\delta\alpha\iota\acute{\iota}$ ($\delta\delta\alpha\sigma\iota$ MLi) helyett $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\iota$ -t (P_1R_2 ou) ill. $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\sigma\iota$ -t (Uvl s talán q) vegyenek a szövegbe, s V 274-ben is (CS_1Uq) $\omicron\acute{\iota}\delta\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ -szal szorítsák ki a $\delta\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ -t. Talán

közrejátszott az is, hogy a ῥῶρ-nak az attikaiaknál rövid ϑ-ja lebegett az illető másolók előtt, midőn a conjecturának ill. glossának adtak előnyt.

A varians lectióknak gondos egymásra vonatkoztatása folytán némi világosság derül I 771 olvasására is. A hely SCHNEIDER két kiadásában imígy hangzik (767—772):

Ὡς δὲ καὶ ἠπεθανῆς ἀφῶς ἐλαγηπελὲς ἔθνος
οὐκίνας ἐκγεγάσιν ἀφ' αἵματος οὐδὲ τοκήων
εὖτε γὰρ ἐκ νεφέων Ζηγὸς νόος ὑμῖρον ἀφῶν
λάβρον ὁπὲρ πόντοιο καὶ ἄσχετον, ἀετῖκα πᾶσα
μισομένη δίνῃσι παλιμπνοίῃσι θάλασσα
σίτσι: τ' ἀφριά τε καὶ ἴσταται οἰδαίνουσα κ. τ. λ.

E helyhez Schneider kisebbik kiadásában többek közt a köv. megjegyzést fűzte: «δίνῃσιν ἅμα πλήθῃσι libri fere omnes, nisi quod Turnebi πλήθουσι habet; ἅμα πνοίῃσι Junt. Nostrum Sylb. Inter duas posteriores scripturas dubius adhuc haereo propter locum V 220: ἐλακόμενη δίνῃσι παλιμπροίσι: Χάρουβδης.» Ami a hagyományt illeti, a dolog úgy áll, hogy kódexeim túlnyomó részében ἅμα πλήθῃσι (ἅμα πλήθουσι: Wbmp, ἅμαπλήθῃσι V) olvasható, csak d ad ἅμα πλήθουσι-t (mit Turx. is conjiciált), L παλιμπνοίῃσι-t, z (= Sylb.) παλιμπνοίῃσι-t, F παλιμπνοίῃς τε-t, v* παλὴν πνοίῃς-t, míg a Junt. ἅμα πνοίῃσι-t. Bizonyos, hogy sem a πλήθῃσι-nek, sem a πλήθουσι-nak itt értelme nincs; de nincs a παλιμπνοίῃσι-nak sem. Ἀπολλ. Ῥῶδ. I 586-hoz Wellauer megjegyezte, hogy a παλιμπνοίῃς-nak glossája ἐναντίας πνοίῃσι (πνοίῃσι KEIL-nél). Hogyan? A tenger tehát ellenkező fuvalmaktól síτσι: μισομένη δίνῃσιν? Ezt lehetne legjobb akarattal az eredetiből kiolvasni. A nehézséget LEHRS fordítása sem enyészte el, ki így fordítja: «totum mixtum vorticibus reciprocis mare» (BOUQUIN még terjedősebben: «toute la mer, comme si elle voulait se venger, se creuse en mille tourbillons, qui se heurtent les uns les autres; elle siffle stb.), mert ez a fordítás nem a παλιμπνοίῃσι-t, hanem a 778. sorban előforduló παλιμπροίῃς-t tartja szem előtt. Mindazáltal ezt (+ re) kell olvasnunk a mi helyünkön is, a következő okoknál fogva. V 220-ban A δίνῃσι h. πλήμνησι-t olvas, mi nyilván πλήμνησι-ből lett, a πλήμνη-

nek — mi a. m. παλιμπροίῃσι (= dagály) — vulgáris formájából. A mi helyünkön tehát πλήθῃσι: a παλιμπροίῃς glossájából lett. E πλήμνησι: glossát valaki a δίνῃσι: interpretatiójának nézte s így került glossának V 220-ban a δίνῃσι fölé; majd pedig helyébe. Idézett passzusunk így kielégítő értelmet kap: a tenger (a folyó) örvénylő habjaival s megáradt vizeivel (t. i. az eső-vízzel) keveredve sístereg és habzik. Παλιμπνοίῃσι-t (ill. παλιμπνοίῃς-t!) végre egy tudákos grammatikus írta a δίνῃσι fölé, mely δίνῃσι tudvalevőleg Eurip. Alcestise 245. sora szerint szélforgatagot is jelent.

*

Ha, mint bebizonyítani véltük, ekkora tömeg glossával van fertőzve az oppianusi hagyomány, a szövegmegállapítás folyamán ezzel a ténynyel számolnunk kell. S azt hiszem, ily úton-módon vizsgálva a hagyományt s kutatva a genuin olvasásokat, legalább is valószínű eredményre juthatunk, mintha pusztán csak azt mérlegeljük, melyik lectio felel meg inkább az értelemnek s az oppianusi nyelvhasználat követelményeinek. Legyen szabad e czélra két tanulságos példát felhoznom.

I 53-ban οὐ γὰρ τι μίην ὄδον ἴσταται ἔχθῃς áll valamennyi kéziratban, kivéve P₁U*fhp_gr₆t-t, hol a szövegben, s lu-t, hol a margón olvasható ἔρχεται. A ἴσταται: semmiesetre sem genuin olvasás; ὄδον ἴσταται-ra már KOECHLY jegyezte meg (Coniectanea in Apollonium et Oppianum p. 12), hogy «ferri nequit» s ezért ἔσσεται-t ajánlott, de a conjecturát nem fogadhatjuk el (miként LEHRS sem fogadta el), mert nem tudjuk a lectionak ἴσταται-já való roplását magyarázni. Én 1890-ben megjelent értekezésemben ἔσσεται-t conjiciáltam, nem ismerve akkor M. SCHMIDT-nek ἴσταται conjecturáját, mely palaeographiailag közelebb áll a ἴσταται-hoz, s mely nem valószínűtlen azért sem, mert pld. r₆-ban a II. é. 114. sorában hagyományozott ἔνται-t (helyesebben ἔνται-t) ἔρχεται-al találjuk glossálva s a mi helyünkön is ἴσταται-nak r₆wy-ban ἔρχεται, or₂r₈-ban ἔρχεται, πορεύεται a glossája, P₁-ben pedig a glossa csak πορεύεται. Mindazáltal van egy bökkenő: se II 114-ben, se IV 87 v. 124 v. 529 v. 570 v. V 195-ben nem szorult ki tudtommal a kódexekben a ἴσαι vagy ἔνται olvasás! A glossatort a mi helyünkön aligha bírta tőpronkedésre a szónak jelentése. Azért talán inkább oly igét kellene keres-

nünk, mely palaeographiailag még közelebb áll a ἴσταται-hoz s valósággal glossálásra szorult. Ilyen ige csak egy van, a ἴσταται. Azt az ellenvetést tehetjük ugyan, hogy ez a későbbkori epikusoktól kedvelt szó (annyt jelentvén, mint πέταται) nem illik az értelembbe. Csakhogy II 533—536 olvassuk a delfinekről:

Δελφίνες δ' ἀγέλησιν ἄλκις μέγα καιρανέουσιν,
ἔξοχον ἠγορήεσσι καὶ ἀγλαῆ κομῶντες,
ῥιπῆ τ' ὠκυάλφι. διὰ γὰρ βέλος ὥστε θάλασσαν
ἴπτανται.

Itt a δειπτανται a δέσσονται jelentésében áll, mint a hogy pld. II 259-ben olvassuk, hogy φοιταλή μύρινα δέσσονται εἴδματα πόντου; de keletkezett a hasonlat hatása alatt. Az utóbbi helyen a βέλος miatt πέτανται-jal (!) glossálták, a mi helyünkön a ὄδον miatt ἔρχεται-jal, πορεύεται-jal. Hogy a ἴσταται-t nem értették meg mindig, mutatja h-ban V 193, hol ἀνίσταται-t h* ἀνίσταται-ra javítja; viszont pld. III 364-ben ἴσταται glossája Bussemakernél ἐπέρχεται. S ha tekintetbe vesszük azt, hogy III 410-ben, ahol a tömjéna gyantájával s illatos borral kevert kenyérről, mint csalétekről van szó, e kenyér csalogató illata a kódexek egy része szerint ἐπέπτατο θάλασσαν, más része szerint ἐπέδραμε θάλασσαν, — talán a ἴσταται olvasással szemben nem fogunk elzárkózhatni.

A IV. ének 468. s kk. soraiban hangoztatja a költő, hogy van egy halspecies, az ἐγγραυλις (a közönséges szardella «Engraulis encrasiicholus L.», mely nemesak táplálékul szolgál a többi halaknak, hanem akkora rajokban úszik, hogy a csónakok evezői megakadnak bennök (cf. Αἰλιανός Περὶ Ζῴων VIII, 18); aztán folytatja:

καὶ ποὺ τις βροπλήγη βαρύστομον ἰθὺς ἀείρας
ἐγγραυλις εἶναζε καὶ οὐ διεκέρσε σιδήρω
σίτιρος ἄπαν, βαιὴν δ' ἀγέλης ἀπεδάσσατο μύριαν
καὶ τῆς μὲν κεφαλὴν πέλεκυς τάμε, τὴν δ' ἐκόλουσεν
οὐρίς, τὴν δ' ἤμησε μέσσην, τὴν δ' εἶλεν ἄπασαν.
οἰκτρὸν ἰδεῖν μογερούσων εἰσκότα πάματα νεκροῖς.

Azaz azzal fejezi be, hogy «szánalmas dolog szerencsétlen tetemekhez hasonló testeket látni.»

Μογερός alapján véve azt jelenti *nyomorúságos, fáradtságos*, de mivel a scholiasta ἀθλίος-szal magyarázta, mi ennek megfelelőleg úgy fordítottuk, hogy «szerencsétlen». De fordítsuk bár akár nyomorúságosnak, akár szerencsétlennak, érezzük, hogy az epitheton itt fölülte semmitmondó; halrészek, haltetek uszkálnak, s e tetemeket másképp kellett a költőnek jellemeznie, nem a μογερούσων-ral. A jelző lapos volta azt a gyanút kelti bennünk, hogy glossa, mely közel jár ugyan a genuin epitheton jelentéséhez, de a költői dictio szempontjából kívánni valót hágy. Hagyományozva van ugyan (μογερούσων b), de nem minden kéziratban; Lv* μάζησιν-t adnak s már ez mutatja, hogy itt szövegromlásról van szó és pedig azért, mert μάζησιν-nak itt nincsen kielégítő értelme. Μάζα t. i. a. m. kenyér: ἡ τροφή ἢ ἀπὸ γάλακτος καὶ σίτου (Suidas). Ily értelemben fordul elő III 401-ben, hol természetesen μάζαν irandó s nem μάζην. Hogy pedig költőnk átvitt értelemben használta volna a szót, mint Ἀριστοφάνης (Εἰρήνη 4), t. i. a κόπρος értelmében («teste Suida»), az ilyen rhyppographia költőnkől nemesak hogy nem tétélezhető fel, de a nehézségeken sem segít által. Ha végre a latin massa szó jelentésében fogjuk fel, a többes szám ugyancsak szemet szúr. Szerencsénk azonban L kéziratban a μάζησιν szó λ correcturája; s még meg lehet állapítani, hogy ott eredetileg μάζοισιν állott. Úgyde ezt a szót nem ösmerik a modern görög szótárak. Csak Ἡρόδοτος-nál van egy μόζη glossa, melyet kiadója SCHMIDT a kisebbik kiadásban a signum crucis-szal látott el, s mely ἀπόπληκτος-szal van magyarázva. Minthogy ἀπόπληκτο-t ugyancsak Ἡρόδοτος ezzel magyarázza: ὃ οὐκ ἂν τις ἐκὼν προσπελάσειεν, σίον μοχθηροῦ, — és μοχθηρός (nyomorúságos) a. m. μογερός,¹ nyilvánvaló, hogy μογερούσων glossája volt a μόζοισιν-nak. De talán még mással is tudjuk bizonyítani, hogy μόζος és μογερός között jelentésbeli rokonság állott fenn. A μόζος interpretamentumát, az ἀπόπληκτο-t Δημοσθένης XXI. 143 ἄφρων mellett használja abban a jelentésben, hogy értelmellen; a μογερός hesychiusi interpretamentumát, az ἀθλίος-t, ugyancsak Δημοσθένης (XIX 173) ugyancsak az ἄφρων mellett abban a

¹ V. ö. FLACH, Glossen und Scholien zur hesiodischen Theogonie (Lipsee, 1876) 203. l.: μοζήσος μοζήσος.

jelentésben, hogy *süjlt*. Nem valószínűtlen tehát, hogy a $\mu\acute{\omicron}\zeta\omicron\upsilon\sigma\iota\nu$ -t a $\mu\omicron\gamma\epsilon\rho\omicron\tau\iota\nu$ -nál glossálták. Mi persze az $\acute{\alpha}\pi\omicron\pi\lambda\eta\chi\tau\omicron\varsigma$ -t inkább a másik hesychiusi glossa értelmében fogjuk fel s $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\omicron\varsigma$ -nak, érzéketlennek fordítjuk; s a kéziratok túlnyomó részében hagyományozott $\sigma\acute{\omicron}\mu\alpha\sigma\iota\ \nu\epsilon\zeta\eta\tilde{\nu}$ -t (csak lv adnak $\sigma\acute{\omicron}\mu\alpha\tau\iota$ -t s ez állhatott L-ben is a. e. a λ factam) megtartva a sort így fordítjuk: szálnalmas dolog érzéketlen holttetemekhez hasonlókat látni; — s a sor így gnómaszerűbben is hangzik.

Tudva már most azt, hogy a hagyományban mennyi kárt tettek a glossák, tanulmányunk egy további részében a kéziratoknak egymáshoz való viszonyát fogjuk kipuhatolni.